

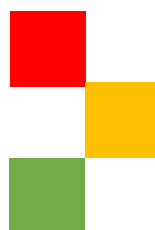
Raport roczny
z Realizacji Strategii Rozwoju
Województwa Podlaskiego do Roku 2020
za 2017 r.

Z oceną wdrażania Strategii w latach 2014-2017

Podlaskie

Regionalne Obserwatorium
Terytorialne

SPIS TREŚCI

strona:

WSTĘP	3
CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	4
METODYKA MONITORINGU	7
WIZJA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO DO ROKU 2030 – OCENA STOPNIA REALIZACJI	8
Zielone	8
Otwarte	9
Dostępne	11
Przedsiębiorcze	12
OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW STRATEGII	19
Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka	19
Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe	35
Cel strategiczny 3. Jakość życia	42
Analiza RIS3	57

Podlaskie

WSTĘP

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 (SRWP 2020, Strategia), to kluczowy dokument określający główne cele i kierunki rozwoju regionu w kolejnych latach, przyjęta przez Sejmik Województwa Podlaskiego 9 września 2013 roku¹. Wykonanie założeń Strategii, zostało powierzone Zarządowi Województwa Podlaskiego. Jako najważniejszy, z punktu widzenia rozwoju regionalnego, dokument jest poddawana regularnemu monitorowaniu, w odstępach rocznych.

System monitorowania SRWP 2020

W dniu 17 stycznia 2015 roku Zarząd Województwa przyjął System Monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, który określa szczegółowe założenia prowadzenia monitoringu Strategii oraz sformułowanych w niej celów strategicznych i operacyjnych. Wyjściowy zestaw wskaźników został określony już na etapie przygotowywania Strategii², jednak nie jest to zestaw ostateczny. Podlega on stałej aktualizacji, zgodnie z założeniami Systemu Monitorowania Strategii, nakreślonymi w dokumencie właściwym, tak aby najlepiej odpowiadał potrzebom informacyjnym jego realizatorów, biorąc, przy tym pod uwagę dostępność danych oraz konieczność zapewnienia ich porównywalności w czasie. Wynikiem działań monitoringowych są raporty roczne z realizacji Strategii (Raport). Ostatnia propozycja zmiany Systemu Monitorowania Strategii, zasugerowana przez Zespół Zadaniowy ds. realizacji Strategii została przedstawiona Zarządowi Województwa Podlaskiego w dniu 20 lutego 2018 roku. Proponowane zmiany uwzględniono podczas opracowywania Raportu rocznego z realizacji SRWP 2020 za 2017 rok. Ostateczna akceptacja zmian nastąpiła wraz z przyjęciem przez Zarząd Województwa Podlaskiego przedmiotowego raportu. Aktualnie obowiązujący System Monitorowania Strategii, wzbogacony w 2018 roku o 11 indyktorów, składa się z 56 wskaźników (6 wskaźników realizacji celów strategicznych i 50 wskaźników realizacji celów operacyjnych).

Adresaci Głównym adresatem Raportu jest Zarząd Województwa Podlaskiego. W aspekcie informacyjnym, adresatami raportu są wszystkie podmioty zainteresowane rozwojem województwa. Raport, w szczególności powinien być podstawą weryfikacji i ewentualnej rewizji dotychczasowej polityki rozwojowej.

Układ Raport składa się z 5 rozdziałów merytorycznych oraz załączników. W treści raportu skupiono się na wynikach przeprowadzonych analiz, głównych wnioskach oraz podsumowaniach. W celu zapewnienia przejrzystości raportu szczegółowe analizy zawarto w załącznikach.

System Monitorowania Strategii zakłada regularne, coroczne przygotowanie raportu z realizacji Strategii. Niniejszy dokument jest czwartym tego typu dokumentem. W opracowaniu oprócz monitorowania postępów w realizacji SRWP 2020 podjęto próbę podsumowania 4 lat wdrażania założeń Strategii, pod kątem przybliżenia się do wizji województwa założonej na 2030 rok. Raport wzbogacony o elementy ocenne i podsumowujące, pełni tym samym również funkcję ewaluacyjną. Jego wynikiem, jest ocena **skuteczności** realizowanej polityki oraz rekomendacje dla zmiany jej założeń.

¹ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020:

<http://www.strategia.wrotapodlasia.pl/pl/strategia/var/resources/154/248/22/1310strategia2020wwwpl.pdf>

² Zob. Aneks nr 4 do Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020. System wskaźników monitorowania dostępny pod adresem: http://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/strategia/o_strategii.htm

Podlaskie

CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

W nawiązaniu do wizji rozwoju regionu, charakterystyka stanu wyjściowego uwzględnia bazę gospodarczą regionu, która odnosi się do założeń strategicznych: **Podlaskie Zielone, Otwarte, Dostępne, Przedsiębiorcze.**

Mapa 1. Położenie geograficzne województwa podlaskiego

Województwo Podlaskie (dane podstawowe)

	2010	2016
Stolica województwa	Białystok	
Powierzchnia	20 187 km ²	
Liczba ludności	1 203 448	1 186 625
Liczba powiatów ziemskich	14	
Miasta na prawach powiatu	3 (Białystok, Łomża, Suwałki)	
Liczba gmin	118	
Współczynnik urbanizacji	60,0	60,7
PKB per capita	27 381 zł	34 312 zł
Stopa bezrobocia rejestrowanego	13,8%	10,3%
Udział powierzchni obszarów chronionych	32,0%	31,6%

Źródło: opracowanie własna na podstawie GUS BDL, GUS-STRATEG.

Źródło: Centrum Obsługi Inwestora, Departament Rozwoju

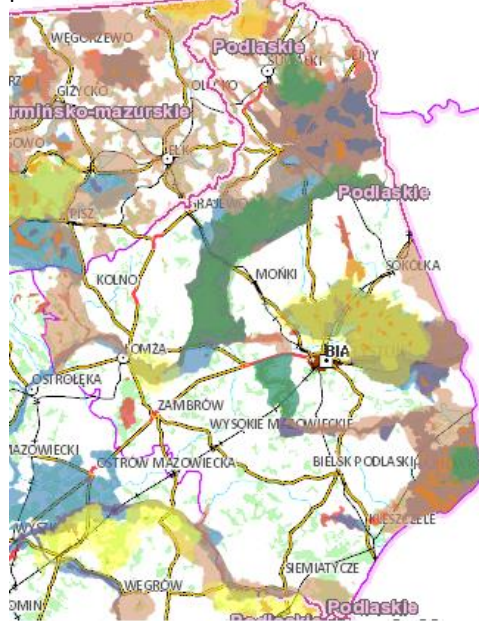
Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

Zielone Województwo podlaskie postrzegane jest jako jeden z najczystszych i bogatych w walory przyrodnicze regionów Polski. Wśród wszystkich województw w województwie podlaskim jest najwięcej terenów objętych ochroną w formie parków narodowych i siecią Natura 2000. W województwie podlaskim zlokalizowane są cztery parki narodowe: Białowiecki Park Narodowy, Biebrzański Park Narodowy oraz Narwiański Park Narodowy oraz trzy parki krajobrazowe: Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi, Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej, Suwalski Park Krajobrazowy. Obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 stanowią 28,7% powierzchni województwa, natomiast specjalne obszary ochrony siedlisk NATURA 2000 stanowią 26,9% powierzchni województwa³.

Region obfituje w obszary rolnicze oraz charakteryzuje się także wysokim wskaźnikiem lesistości w kraju – 30,8%⁴.

Walory przyrodnicze województwa oraz ogólnopolska rozpoznawalność marki Zielone Płuca Polski stwarzają warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego. W 2016 r. ogólna liczba certyfikowanych gospodarstw ekologicznych wynosiła 2 728, co stanowiło 4,3% powierzchni wszystkich użytków rolnych⁵.

Mapa 2. Obszary chronione w województwie podlaskim

- Rezerваты
- Parki Krajobrazowe
- Parki Narodowe
- Obszary Chronionego Krajobrazu
- Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe
- Natura 2000 - obszary ptasie
- Natura 2000 - obszary siedliskowe

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl data dostępu: 13.03.2018 r.

³ Ochrona Środowiska 2017, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017, s. 276-290.

⁴ Rocznik Statystyczny Województw 2017, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017, s. 431.

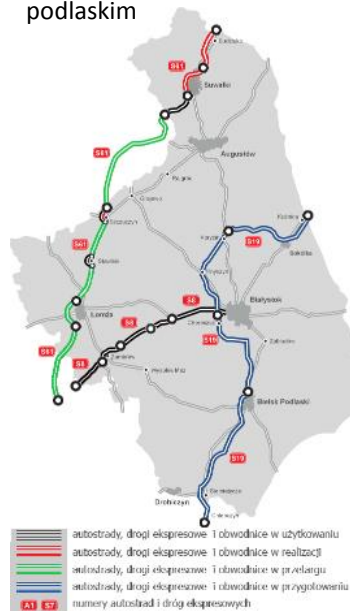
⁵ Tamże, s. 420.

Otwarte Województwo podlaskie, położone jest w północno – wschodniej części Polski. Graniczy z Białorusią, Litwą oraz województwami: lubelskim, warmińsko-mazurskim oraz mazowieckim. Granica z Białorusią jest jednocześnie częścią wschodniej granicy Unii Europejskiej oraz strefy Schengen. Położenie geograficzne regionu stanowi zarówno barierę jak i szansę rozwojową. Granica z Białorusią jest przeszkodą w swobodnym przemieszczaniu się osób, towarów oraz usług. Graniczne położenie z Litwą sytuuje województwo podlaskie pomiędzy krajami bałtyckimi a pozostałymi krajami Unii Europejskiej. Dzięki takiemu położeniu możliwe jest nawiązywanie kontaktów gospodarczych, rozwijanie eksportu, a także przyciąganie turystów oraz studentów do podlaskich uczelni. Bliskie sąsiedztwo Obwodu Kaliningradzkiego niesie ze sobą brak stabilnych stosunków gospodarczych oraz politycznych również z Rosją. Skutkuje niepewnością regulacji w zakresie przepływu towarów i usług. Położenie na granicy strefy Schengen stwarza potencjał do tego, aby województwo podlaskie stało się łącznikiem pomiędzy krajami Europy Wschodniej, niebędącymi członkami wspólnoty a UE.

Dostępne Województwo podlaskie oddalone jest od głównych krajowych korytarzy transportowych. Z racji znacznej powierzchni i transgranicznego położenia region wykazuje relatywnie wysokie zapotrzebowanie na infrastrukturę transportową. Istotnym z punktu widzenia dostępności regionu jest fakt wchodzenia w fazę realizacji *Via Carpatia*, która na terenie województwa podlaskiego ma przebiegać szlakiem S61 na odcinku granica państwa – Augustów – Ełk, S16 na odcinku Ełk – Knyszyn oraz S19 na odcinku Knyszyn – Dobrzyniewo Duże – Choroszcz – Siemiatycze – granica województwa⁶. Pozytywny jest fakt, iż biegnący przez województwo podlaskie odcinek europejskiego korytarza transportowego *Via Baltica* został uwzględniony do realizacji w ramach europejskiego instrumentu *Connecting Europe Facility*. *Via Baltica* przebiegać będzie z Warszawy do Ostrowii Mazowieckiej, a następnie drogą ekspresową S61 przez Łomżę, Szczuczyn, Ełk i Suwałki do przejścia granicznego w Budzisku. Na terenie województwa podlaskiego trwają prace budowlane⁷. Sieć kolejowa województwa podlaskiego należy do najrzadszych w kraju. Z Białegostoku, stolicy województwa podlaskiego, biegną jedynie trzy zelektryfikowane linie kolejowe, w kierunkach: Warszawa, Ełk oraz Kuźnica Białostocka (granica państwa z Białorusią). Tylko linia do Warszawy jest linią dwutorową. 17 listopada 2017 Prezydent Białegostoku i przedstawiciele polsko-litewskiego konsorcjum podpisali umowę dotyczącą budowy pasa startowego wraz z niezbędną infrastrukturą lokalnego lotniska na Krywlanach, którego budowa ma się zakończyć w 2018 roku. Na początku lotnisko będzie przystosowane do obsługi samolotów pasażerskich zabierających do 50 osób⁸. W szerszym znaczeniu, dostępność dotyczy także m.in.: telekomunikacji i Internetu. Województwo podlaskie w roku 2016 posiadało najwyższy odsetek podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu wynoszący 95%, przy średniej dla kraju – 93,2%. Natomiast w przypadku odsetka gospodarstw domowych posiadających komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu region w 2016 roku uplasował się na 9 pozycji (57%)⁹.

Mapa 3. Drogi w woj. podlaskim

Źródło: gddkia.gov.pl data dostępu: 13.03.2018 r.

⁶ <http://mib.gov.pl/2-514324a4ec938-1797898.htm>, data dostępu: 20.03.2018 r.

⁷ <http://mib.gov.pl/2-514324a4ec938-1797790.htm>, data dostępu: 20.03.2018 r.

⁸ http://wrotapodlasia.pl/pl/region_i_gospodarka/krywlany--umowa-na-budowe-lotniska-lokalnego-podpisana.html, data dostępu: 20.03.2018 r.

⁹ GUS BDL.

Przedsiębiorcze

Województwo podlaskie jest jednym z najłabiej rozwiniętych, pod względem rozwoju gospodarczego, regionem w Polsce. „Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3)”¹⁰ ma służyć stymulowaniu rozwoju innowacyjności w podlaskich przedsiębiorstwach. Rezultatem działań ma być szybszy wzrost gospodarczy regionu. W Planie wyróżnione Inteligentne Specjalizacje Województwa Podlaskiego, w skład których wchodzi:

1. Przemysł rolno-spożywczy i sektory powiązane łańcuchem wartości.
2. Przemysł metalowo-maszynowy, szkodniczy i sektory powiązane łańcuchem wartości.
3. Sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane łańcuchem wartości.
4. Ekoinnowacje, nauki i środowisku i sektory powiązane łańcuchem wartości.

Powyższe specjalizacje wyznaczone zostały ze względu na ogólną charakterystykę regionu oraz wysoki wskaźnik lokalizacji zatrudnienia LQ.

W województwie podlaskim występuje znaczny potencjał akademicki, który ma bezpośredni wpływ na kształtowanie poziomu kapitału ludzkiego. W regionie, w 2016 roku studiowało ponad 34 tys. osób, co stanowiło 2,5% wszystkich studentów w Polsce. W Białymstoku funkcjonują wysoko kategoryzowane jednostki naukowo-dydaktyczne i naukowe, do których w szczególności zaliczane są: Uniwersytet Medyczny w Białymstoku (25 miejsce w rankingu uczelni wyższych w Polsce w 2016 roku) oraz Uniwersytet w Białymstoku (37 pozycja w rankingu)¹¹. W 2016 roku 22,5% mieszkańców województwa podlaskiego posiadała wykształcenie wyższe przy średniej dla kraju wynoszącej 22,8%¹². Województwo podlaskie charakteryzuje się także jednym z najwyższych w kraju (4. miejsce) odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym – 62,7%¹³.

¹⁰ Załącznik do Uchwały Nr 120/1431/2016 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 1 marca 2016 r.

¹¹ <http://www.perspektywy.pl/RSW2016/ranking-uczelni-akademickich>, data dostępu: 20.03.2018 r.

¹² GUS BDL.

¹³ GUS BDL.

METODYKA MONITORINGU

Metodyka monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 uwarunkowana jest zapisami Strategii. Prowadzona jest w oparciu o System Monitorowania Strategii opracowany na bazie podstawowych założeń przyjętych w treści dokumentu Strategii.

System Monitorowania SRWP¹⁴ wyznacza kierunki operacjonalizacji założeń strategicznych. Proces monitorowania odbywa się w oparciu o określone i skwantyfikowane w postaci wartości docelowych, wskaźniki monitorowania celów strategicznych i operacyjnych.

Tabela 1. Wskaźniki monitorowania celów strategicznych

Cel strategiczny	Wskaźniki celów	Miara	Źródło	Wartość bazowa (rok)	Wartość docelowa (2020)	Liczba wskaźników realizacji celów operacyjnych
Cel strategiczny 1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA	1. PKB na 1 mieszkańca w cenach bieżących	zł	obliczenia na podstawie GUS	22 288 (2010)	39 000	20
	2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 000 ludności	szt.	GUS	764 (2011)	830	
Cel strategiczny 2. POWIĄZANIA KRAJOWE I MIĘDZYKRAJOWE	3. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca	EUR	obliczenia na podstawie Ministerstwa Finansów	930 (2010)	2 000	12
	4. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce	%	obliczenia na podstawie GUS	0,27 (2011)	0,34	
Cel strategiczny 3. JAKOŚĆ ŻYCIA	5. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	os./ na 1000 ludności	GUS	-1,64 (2011)	-0,4	18
	6. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym	zł	GUS	1188,5 (2011)	1 648	

Monitorowanie celów strategicznych i operacyjnych jest prowadzone w oparciu o analizę wskazanych wyżej wskaźników realizacji celów strategicznych oraz wskaźników monitorowania celów operacyjnych, określonych w Załączniku 2. Zestawienie wskaźników monitorowania celów Strategii do Raportu, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych do zestawu wskaźników w 2018 r. Analizy statystyczne wskaźników obejmują:

- a) analizę korelacji,
- b) analizę trendów:
  - model szeregów czasowych ARIMA (w przypadku wskaźników realizacji celów strategicznych),
  - trend liniowy (w przypadku wskaźników realizacji celów operacyjnych),
- c) analizę kierunku zmian w wartościach wskaźników,
- d) analizę wartości wskaźników kontekstowych (wykaz wskaźników zawarty jest w Załączniku 2. Zestawienie wskaźników monitorowania celów Strategii).

Szczegółowy opis metodyki monitoringu SRWP 2020 stanowi Załącznik 1. Metodyka monitoringu.

¹⁴ Ramy Systemu Monitorowania SRWP zostały określone w dokumencie Strategii: *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020*, s. 63, <http://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/strategia/var/resources/154/248/22/1310strategia2020wwwpl.pdf>.

Podlaskie

WIZJA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO DO ROKU 2030 – OCENA STOPNIA REALIZACJI

Wizja rozwoju województwa stanowi próbę zobrazowania stanu regionu w przyszłości. W roku 2030 województwo podlaskie będzie: zielone, otwarte, dostępne i przedsiębiorcze.

Sformułowana wizja województwa wymaga determinacji i konsekwencji w realizacji wytyczonych trzech wzajemnie powiązanych celów strategicznych:

1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA
2. POWIĄZANIA KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE
3. JAKOŚĆ ŻYCIA

Zielone

Środowisko przyrodnicze stwarza w regionie liczne możliwości rozwoju. Województwo posiada dogodne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i ten obszar aktywności gospodarczej rozwija się zgodnie z założeniami strategicznymi

- ✓ W 2016 roku, ze wskaźnikiem **udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych** na poziomie 4,3% region plasował się na 4 miejscu w kraju (w 2011 roku – 2,9% i 7 pozycja). Niepokojący jest jednak obserwowany od 2015 roku spadek udziału powierzchni ekologicznych użytków rolnych w powierzchni użytków rolnych ogółem (2014 rok – 4,8%; 2015 rok – 4,6%; 2016 rok 4,3%). Nie są znane przyczyny obserwowanego zjawiska (rzeczywisty spadek powierzchni certyfikowanych użytków rolnych, czy faktyczny przyrost powierzchni użytków rolnych ogółem). Zjawisko jest o tyle niepokojące, że wskaźnik silnie koreluje z **PKB per capita** oraz wskaźnikami umiędzynarodowienia gospodarki regionu
- ✓ W roku 2016 województwo podlaskie pod względem **udziału energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem** z wartością 66,5% zajmowała drugie miejsce w kraju (48,8% w 2011).
- ✓ Dobre wyniki region uzyskuje również w obszarze wskaźnika **udział energii z odnawialnych źródeł energii wyprodukowanej w regionie w stosunku do zużycia energii w województwie**. W roku 2016 województwo podlaskie sklasyfikowane było na 4 pozycji wśród wszystkich województw (14,5 w 2011 roku). Ale w zakresie udziału OZE w zużyciu notujemy znaczące wahania.
- ✓ Emisja metanu CH₄ wciąż stanowi tysięczne ułamki % w stosunku pośredniej krajowej. Jednak pogarszająca się jakość powietrza każe zastanowić się czy monitorujemy właściwe wskaźniki, lub czy nie należałoby zrewidować celów operacyjnych pod kątem dodania celu bądź działania ukierunkowanego na poprawę jakości powietrza w regionie, któremu to zagadnieniu Strategia nie poświęca uwagi.

...a jednocześnie zasoby naturalne regionu podlegają wyjątkowej trosce poprzez rozwój infrastruktury technicznej

- ✓ **Udział ludności w miastach korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogólnej ludności** oraz **udział ludności na wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogólnej ludności** stale rośnie. Regionalne ośrodki miejskie znajdują się na 1 miejscu w kraju pod kątem zapewnienia mieszkańcom dostępu do oczyszczalni ścieków. Cztery lata realizacji działań strategicznych pozwoliły na poprawę pozycji

Podlaskie

regionu z 8 na 1 i wartości odsetka korzystających z 93,5% na 96,6%. Natomiast dokładnie odwrotnie kształtuje się sytuacja na obszarach wiejskich, które z wartością wskaźnika na poziomie 22,8% (2016 rok), pomimo poprawy w stosunku do 18,3% w roku bazowym (2011), należą do terenów o najsłabszym dostępie do oczyszczalni ścieków w całym kraju (16 miejsce w kraju).

- ✓ Podobnie kształtuje się sytuacja w zakresie dostępu do kanalizacji w miastach i na wsi. **Udział ludności korzystającej w miastach z sieci kanalizacji w ogóle ludności** w 2016 roku, z poziomem wskaźnika 91,5% dał regionowi 5 miejsce w kraju całym kraju (w 2011 roku – 89,5%). **Udział ludności korzystającej na wsi z sieci kanalizacji w ogóle ludności** w 2016 roku wynosił 21,8% wobec 17,6% w roku bazowym), co plasowało region na przedostatniej (15) pozycji w kraju.
- ✓ Poprawi ulega również sytuacja w zakresie gospodarki odpadami. **Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych)**¹⁵ zwiększył się z 31,2% w 2014 roku do 40,3% w 2016 roku nie dając jednak regionowi poprawy pozycji w rankingu województw (niezmiennie 12 miejsce).

W przypadku odpadów komunalnych, **odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku** stanowiły 6% w roku bazowym, natomiast w 2016 roku, już 19,2%. Pomimo znaczącej poprawy wartości wskaźnika województwo spadło z 1 pozycji na 2 pozycje w rankingu województw.

Otwarte

Strategia podkreśla dwojaki wymiar przygranicznego położenia regionu, które z jednej strony może być rozpatrywane jako atut, a z drugiej jako wyzwanie. O „otwartości” społeczeństwa decyduje poziom „kapitału pomostowego” utożsamianego z działaniem na rzecz innych

- ✓ Miara otwartości podlaskiego społeczeństwa, w postaci wskaźnika **Liczyby podmiotów trzeciego sektora na 1000 ludności** wzrosła z 27 podmiotów w roku bazowym (2011) do 34 w 2016 roku. W tym samym czasie średnia krajowa wzrosła z 27 do 37 podmiotów. Nie obserwuje się więc znaczących różnic w poziomie aktywności liczonej wskazana miarą pomiędzy województwem podlaskim a średnią krajową. Niewielkie rozbieżności występują pomiędzy wszystkimi regionami. Wskaźnik jest silnie skorelowany ze wskaźnikami opisującymi innowacyjność oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii. Istotne są także korelacje ze wskaźnikami z zakresu ekologii i ochrony środowiska. W tym miejscu pojawia się pytanie, dlaczego nasz region nie odstający zbytnio wartością wskaźnika od większości innych regionów, tak bardzo różni się od nich poziomem innowacyjności? Czy ewentualnej korelacji w tym zakresie nie należy uznać za przypadkową, ewentualnie czy nie byłoby wskazane poszukiwanie innego wskaźnika pomiaru?
- ✓ W ciekawy sposób kształtują się regionalne wskaźniki uczestnictwa w kulturze:
  - Mieszkańcy regionu preferują **udział w imprezach organizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice**, region zajmuje drugą pozycję w kraju (po małopolskim) i liczba uczestników takich imprez systematycznie wzrasta od 2011 roku.

¹⁵ Brak możliwości porównania z rokiem bazowym ze względu na zmianę metodyki wyliczania wartości wskaźnika przez GUS.

- Rośnie również **liczba widzów w kinach na 1000 ludności**, który od roku 2007 notuje tendencję wzrostową.
  - Mieszkańcy Podlasia nie przywiązują natomiast wagi do czytelnictwa (w odniesieniu do **Liczy czytelników w bibliotekach publicznych** zauważalny jest systematyczny spadek). W województwie podlaskim występuje najniższy poziom tego wskaźnika na tle pozostałych województw. Mieszkańcy niezbyt chętnie odwiedzają galerie. Odwiedzający galerie stanowią 38% średniej krajowej (72 wobec 191 osób na 1000 mieszkańców). Na poziom wskaźnika może jednak wpływać liczba dostępnych obiektów zwiedzania (galerii).
  - Można zauważyć wzrost od roku 2013 **liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne**, ale i w tym przypadku wskaźnik regionalny stanowi jedynie 48% średniej krajowej.
- Udział w kulturze zdominowany jest zatem przez uczestnictwo w formach atrakcyjniejszych pod względem finansowym i łatwiejszych w odbiorze.

Rozwój współpracy był określony jako wyzwanie regionu, czemu miała sprzyjać chęć podnoszenia kwalifikacji

- ✓ **Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w %** spadł w stosunku do roku bazowego z 4,6% (2011) do 3,7% w 2016. Obecnie jest równy średniej krajowej (3,7% w 2016).

O otwartości regionu miał decydować wzrost powiązań gospodarczych i otwartość na kapitał zagraniczny, które jednocześnie miały istotnie pobudzać przedsiębiorczość regionu

- ✓ Eksport, pomimo obserwowanych wzrostów wartości nominalnych stanowi jednak około 1% wartości krajowego eksportu. Obserwowana jest postępująca dywergencja pomiędzy wartością eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w regionie i kraju. W województwie podlaskim wzrost z 1123,4EUR (2011) do 1662,8 (2016), czyli z 31% średniej krajowej do 30,6% średniej krajowej. Oznacza to szybszą dynamikę w skali kraju i coraz większe pogłębianie się dysproporcji pomiędzy krajem a regionem. Wskaźniki regionalne pozwolą nam przybliżyć się do zakładanych wartości co nie odwróci jednak procesów dywergencyjnych. Zagadnienia regionalnego eksportu zostały rozwinięte w ocenie wizji Podlaskie Przedsiębiorcze.
- ✓ Cztery lata realizacji Strategii nie zmieniły poziomu atrakcyjności inwestycyjnej województwa i nie przełożyły się na przyciąganie kapitału zagranicznego. Cały czas region znajduje się na ostatniej pozycji pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. W rankingach atrakcyjności inwestycyjnej najgorzej ocenia się **infrastrukturę społeczną** (nie jest monitorowana w systemie wskaźników, poza infrastrukturą ochrony zdrowia) oraz **aktywność promocyjną regionu**.
- ✓ **Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce** również plasuje region na ostatniej pozycji w kraju. Wartość kapitału ulokowanego w regionie, bez zmian w latach 2011 i 2016, stanowi 0,3% kapitału ulokowanego w całej Polsce.
- ✓ Założone w Strategii działania na rzecz poprawy przepustowości i zwiększanie sieci przejść granicznych oraz działania w zakresie ułatwień w przekraczaniu granicy nie są objęte Systemem Monitoringu Strategii.

Dostępne

„Atut położenia geograficznego daje regionowi ważne funkcje transportowe” infrastruktura transportowa wymaga jednak dalszych inwestycji

Inwestycje transportowe realizowane są w ramach **Regionalnego Planu Transportowego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020**, w którym kwoty zaplanowane na wsparcie infrastruktury transportowej posiadają charakter „nie ustalonego lecz zakładanego systemu finansowania, zależnego od wyników konkursów w poszczególnych programach operacyjnych, w których wielkość środków z budżetu UE jest ograniczona, co skutkuje możliwościami realizacyjnym tego Planu maksymalnie na poziomie 30-35%”. Plan obejmuje jednak tylko drogi wojewódzkie. Dodatkowo, inwestycje drogowe w regionie realizowane są na podstawie Planu Transportowego Polski Wschodniej.

...realizowane inwestycje nie znajdują odzwierciedlenia w poprawie bezpieczeństwa na drogach

- ✓ **Liczba zabitych w wypadkach drogowych na 100 wypadków** spadła wprawdzie z 18,6 osób w roku bazowym 2011 do 17,5 osoby w 2016 roku, to region jest na pierwszym miejscu pod względem wartości wskaźnika, co informuje o najwyższej wśród pozostałych regionów, śmiertelności na podlaskich drogach. W regionie ginie najwięcej osób w całym kraju na 100 wypadków. Podobnie kształtuje się sytuacja w zakresie **liczby rannych w wypadkach drogowych na 100 wypadków** pozostała niemal na niezmiennym poziomie, w roku bazowym wynosiła 123 osoby, w 2016 – 122 osoby. Region plasuje się na 7 pozycji pod względem bezpieczeństwa na drogach mierzonego poziomem rannych w wypadkach. Oba wskaźniki nie wykazują istotnych powiązań z innymi wskaźnikami realizacji celów Strategii. Brak korelacji z takimi wskaźnikami jak **drogi o twardej nawierzchni na 100 km²**, świadczącymi poniekąd o poprawie jakości dróg może prowadzić do wniosków o braku adekwatnych miar do oceny inwestycji drogowych (np. natężenie ruchu) lub wskazywać na istnienie innych czynników niskiego poziomu bezpieczeństwa na drogach, jak np. kultura jazdy.

...poprawie uległy zaś wskaźniki dostępności teleinformatycznej

- Wskaźniki dostępności informatycznej uległy znaczącej poprawie **Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu** wzrósł z 46,5% (2011) do 57% (2016). **Odsetek podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu** wzrósł z 76,3% (2011) do 95% (2016).
- Pomimo zwiększenia dostępności do Internetu szerokopasmowego spada **wskaźnik świadczenia usług e-administracji**. W województwie podlaskim w roku 2017 z Internetu w kontaktach z administracją publiczną korzystało 24,7% obywateli (rok wcześniej 28%) a w roku bazowym 23,5%. W Polsce zaś wskaźnik ten wynosił 30,8% (2016) i poprawił się w stosunku do 2011 roku (27,6%). Obserwowana sytuacja wskazuje albo na konieczność intensyfikacji działań promocyjnych albo na problemy z „przyjaznością” zastosowanych rozwiązań – konieczność modyfikacji, ułatwienia korzystania z usług.
- ✓ Zasadne jest również poszukiwanie rozwiązań w kierunku mierzenia poziomu wykorzystania dostępnej sieci szerokopasmowej.

Przedsiębiorcze

Wzrostowi społeczno-gospodarczemu towarzyszą procesy dywergencyjne, a nie jak oczekiwano konwergencyjne

- ✓ Wartość **PKB per capita** w ciągu czterech lat realizacji Strategii wzrosła z 29672 zł per capita w 2011 roku do 34 312 zł w 2016 roku, czyli o 4 640 zł. W tym samym czasie średnia krajowa wzrosła o 7 699 zł (z 40 669 zł do 48 368 zł). W rankingu regionów województwo podlaskie spadło z 13 w 2011 roku na 14 pozycję w 2016 roku.
- ✓ Dynamika wzrostu wskaźnika **PKB per capita** w regionie jest dużo niższa niż w Polsce. Obserwowany coroczny wzrost wartości **PKB per capita** jest zbyt mały aby przybliżyć region do średniej krajowej. W rezultacie pomimo corocznie obserwowanych wzrostów PKB, różnica pomiędzy średnią wartością **PKB per capita** dla kraju i regionu corocznie się zwiększa. W 2020 roku przewidywana różnica per capita pomiędzy województwem podlaskim a średnią krajową wyniesie 17 421,00 zł. (wobec 10 997,00 zł w roku bazowym i 14 056,00 zł w 2016 roku).
- ✓ PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest silnie skorelowany z innymi wskaźnikami charakteryzującymi rozwój gospodarczy, ochronę środowiska i ekologię, kapitał społeczny oraz ochronę zdrowia. Kierunki korelacji wskazują możliwe obszary oddziaływania w celu przyspieszenia wzrostu gospodarczego i wkroczenia regionu na ścieżkę konwergencyjną. Wśród potencjalnych obszarów, zwiększania presji rozwojowej znajdują się:
  - ✓ **wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca** (0,91),
  - ✓ **pracujący w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego według lokalizacji siedziby zarządu** (0,85),
  - ✓ **udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem** (0,85).
- ✓ W województwie podlaskim występuje silne powiązanie rozwoju gospodarczego z ochroną środowiska oraz ekologią. Produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca wykazuje znaczny poziom skorelowania ze wskaźnikami:
  - **udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w gospodarstwach ekologicznych posiadających certyfikat w ogólnej powierzchni użytków rolnych** (0,96),
  - **udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem** (0,96),
  - **udział energii OZE wyprodukowanej w województwie w stosunku do zużycia energii w województwie** (0,96).

Przyczynami powyższych powiązań mogą być inwestycje rozwijające odnawialne źródła energii, stanowiące dochody przedsiębiorstw i bezpośrednio wpływające na poziom PKB w regionie. W Strategii zawarto wszak założenia, iż rozwój gospodarczy regionu jest silnie powiązany z dążeniem do zachowania cennych obszarów przyrodniczych, wykorzystywaniem dobrego stanu środowiska oraz podnoszeniem świadomości wśród mieszkańców regionów na temat potrzeby ochrony środowiska.

Istnieje również możliwość, iż obie kategorie: rozwój gospodarczy oraz ochrona środowiska zależne są od politycznych uwarunkowań zewnętrznych, a co za tym idzie, rozwijają się z w sposób niezależny od siebie. Zaobserwowane w województwie podlaskim relacje mogą być wypadkową powyższych zależności.

- ✓ W regionie występuje umiarkowane skorelowanie wskaźnika ze wskaźnikami odnoszącymi się do innowacyjności:
  - **liczba uzyskanych patentów ogółem** (0,79),

- **nakłady na działalność badawczo-rozwojową – relacja do PKB** (ceny bieżące) (0,78).

Na tej podstawie można zauważyć, iż na obecnym poziomie rozwoju regionalnego wydatki na B+R nie przekładają się w dużym stopniu bezpośrednio na wzrost gospodarczy regionu. Przyczyn takiej sytuacji upatrywać można w m.in.: zbyt niskim poziomie wydatków na badania i rozwój oraz fakcie, że korzyści dla rozwoju gospodarczego, które płyną z wydatków na sferę B+R są rozłożone w czasie.

- ✓ Analizowany wskaźnik wykazuje również powiązania ze wskaźnikami odnoszącymi się do rozwoju nowoczesnej infrastruktury sieciowej:
  - **drogi o twardej nawierzchni na 100 km²** (0,99),
  - **odsetek podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu** (0,99).

Najważniejszym, ciągle nierozwiązanym problemem pozostaje poziom regionalnej przedsiębiorczości

- ✓ W obszarze przedsiębiorczości, w regionie zachodzą podobne procesy dywergencyjne jakie są obserwowane w przypadku **PKB per capita**.
- ✓ **Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności** w ciągu czterech lat realizacji Strategii wzrosła z 763,9 podmiotów w 2011 roku do 842,4 podmiotów w 2016 roku, czyli o 78,5 podmiotu. W tym samym czasie średnia krajowa wzrosła o 98,5 podmiotu (z 1 004,2 do 1 102,6 podmiotów). W rankingu regionów województwo podlaskie przez cały czas utrzymywało 14 pozycję.
- ✓ Dynamika wzrostu wskaźnika **Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności** w regionie jest dużo niższa niż w Polsce. Obserwowany coroczny wzrost wartości wskaźnika jest zbyt mały aby przybliżyć region do średniej krajowej. W rezultacie różnica pomiędzy średnią wartością dla kraju i regionu zwiększa się z roku na rok. W 2020 roku przewidywana różnica per capita pomiędzy województwem podlaskim a średnią krajową wyniesie 287,7 podmiotów (wobec 240,3 podmiotów w roku bazowym i 260,2 podmiotów w 2016 roku).
- ✓ Spadła liczba **Podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w sektorze prywatnym** w stosunku do roku bazowego z 8 802 (2011) do 7 247 (2016). Średnioroczny przyrost wartości wskaźnika w latach 2005-2016 dla województwa podlaskiego wynosił 0,3%, natomiast dla Polski 1,5%. Oznacza to, iż liczba **Podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w sektorze prywatnym** w województwie podlaskim zmniejszała się w wolniejszym tempie niż w skali całego kraju. Tempo obserwowanych zmian jest więc zbyt niskie, aby nastąpiło zmniejszenie dystansu regionu do średniej krajowej. Wskaźnik nie koreluje z innymi wskaźnikami realizacji celów SRWP. Nie wpływa na innowacyjność, ani na ogólną liczbę podmiotów gospodarczych funkcjonujących w rejestrze REGON, ani na wartość eksportu. W zestawieniu z niskim przyrostem wartości wskaźnika **Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności** zmusza do wniosku o bardzo wysokim poziomie „rotacji” przedsiębiorstw w rejestrze (zarejestrowania/wyrejestrowania) i wysokim odsetku przedsiębiorstw charakteryzujących się niską przeżywalnością.

Niska innowacyjność regionu w dalszym ciągu jest wypadkową niskiej innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw

- ✓ Do 2015 roku zauważalny był systematyczny wzrost wartości wskaźnika **Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB (ceny bieżące)**, z 0,39% w 2011 roku do 0,76% w 2015 roku. W 2016 roku nastąpił spadek niemal do poziomu wyjściowego z roku bazowego (do 0,44%).

Ponadto niekorzystnie prezentuje się struktura podmiotów realizujących innowacje **Udział nakładów na działalność B+R ponoszonych przez podmioty gospodarcze w nakładach na działalność B+R ogółem** stanowił w 2016 roku 32% nakładów na B+R ogółem. Oznacza to, że 65% innowacji jest skutkiem działań uczelni i sektora rządowego. W kraju to właśnie przedsiębiorcy wydają najwięcej na innowacje. Finansują 46 proc. inwestycji w B+R, znacząco wyprzedzając uczelnie (28 proc.) i sektor rządowy (24 proc.). W najlepszych województwach: małopolskim i podkarpackim, w podmiotach gospodarczych powstaje 75% innowacji. Niepokojącym jest, że wskaźnik nie koreluje z istotnymi wskaźnikami rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym ze wskaźnikami eksportowymi i charakteryzującymi kapitał zagraniczny. Może to oznaczać, że jedynie część z przedsiębiorstw eksportujących wprowadza na rynek zagraniczny towary innowacyjne, wysokiej jakości, które mogłyby prowadzić do wzrostu znaczenia podlaskiego eksportu. Obserwowana sytuacja może być wytłumaczeniem dla szerokiej dywersyfikacji rynków eksportowych, która była obserwowana w podlaskim eksporcie w ostatnich latach. Podlascy przedsiębiorcy, zwłaszcza Ci, którzy posiadają doświadczenie eksportowe, przy spadku popytu na ich towary (wypierane przez towary bardziej innowacyjne lub wyższej jakości) poszukują nowych rynków zbytu, mniej wymagających (Afryka, Ameryka Południowa, na których obserwowana jest wysoka dynamika wzrostu eksportu). Chociażby z tego względu wskazane również byłoby poszukiwanie rozwiązań dla odwrócenia spadków eksportu na Wschód, który również jest rynkiem „mniej wymagającym”, poza tym bliskim terytorialnie, na którym lepiej od nas radzą sobie inne województwa Ściany Wschodniej.

- ✓ Konieczne wydaje się podjęcie dyskusji o celowości ukierunkowywania podlaskiego eksportu np. na oś północ-południe, czy zachód, a odcinanie się od kierunku wschodniego. Pytanie powstaje zwłaszcza w obliczu wydarzeń z początku bieżącego roku. W USA podpisano memorandum uruchamiające sankcje handlowe wobec Chin, obejmujące cła odwetowe i ograniczenie inwestycji. Pekin zapowiedział odwet. *Chiny* zamierzają wprowadzić 25-procentowe cła odwetowe na 106 produktów *USA*. Problem wydaje się powinien być poddany szerszej ocenie eksperckiej. Nikt nie jest w stanie przewidzieć, jak eskalacja konfliktu handlowego pomiędzy dwoma potęgami handlowymi odbije się na ustanowionym łądzie **wolnego handlu**. Oczekuje się reakcji kolejnych państw – „potęg” europejskich: zwłaszcza Niemiec, od eksportu na których rynek „uzależnione” są podlaskie przedsiębiorstwa. Wobec zmiany sytuacji w zakresie globalnej wymiany towarowej wskazana wydaje się coraz większa dywersyfikacja rynków zbytu, niż ścisłe ukierunkowywanie się na określone rynki. Ewentualne niekorzystne rozwiązania podjęte przez największych odbiorców podlaskich produktów mogą być brzemienne w skutkach dla podlaskiego eksportu.
- ✓ **Wartość eksportu województwa podlaskiego i dostaw wewnątrzspółnotowych** Od roku 2010 do 2013 roku, w województwie podlaskim występował dynamiczny wzrost wartości eksportu oraz dostaw wewnątrzspółnotowych¹⁶. W tempie przekraczającym 20% rocznie. W latach 2013 – 2014 nastąpiło spowolnienie tempa wzrostu (odpowiednio 12,8% w roku 2013 oraz 1% w roku 2014). W kolejnych latach dynamika eksportu „zatrzymała się miejscu” a nawet obserwowano spadki. W roku 2016 wartość eksportu w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 5,7%. **Natomiast w roku 2017 wartość podlaskiego eksportu i dostaw wewnątrzspółnotowych po raz pierwszy przekroczyła 8 mld zł (8,4 mld zł, wzrost o 5,8% w stosunku do roku poprzedniego).**
- ✓ Największym odbiorcą towarów wyprodukowanych w województwie podlaskim są Niemcy. Od 2014 roku zauważyć można zwiększanie się udziału tego kraju w całkowitej wartości eksportu (22%

¹⁶ Wewnątrzspółnotową dostawą towarów jest wywóz towarów z terytorium kraju do innego państwa członkowskiego UE w wykonaniu czynności będących dostawą; art. 13 ust.1 Ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2004 r. nr 54, poz. 535 ze zm.).

w 2014 r. i 24,7% w 2017 r.). Pozostałe kraje mają znacznie mniejszy udział w podlaskim eksporcie. W 2017 roku kolejne miejsca zajmowały: Litwa – 6,9%, Wielka Brytania – 5,7%, Niderlandy – 4,8%, Francja – 4,4%, Białoruś – 3,4% oraz Rosja – 3,1%. Od 2011 w znacznym stopniu zmniejszył się eksport do wschodnich sąsiadów. W przypadku Białorusi udział eksportu w całkowitej wartości zmniejszył się o 6,9 pkt. proc., a w przypadku Rosji spadek wyniósł 6,4 pkt. proc. Eksport do pozostałych krajów utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

- ✓ Grupy produktów o najwyższej wartości eksportu w roku 2017 są analogiczne jak w roku 2016. Największy udział w podlaskim eksporcie stanowią ryby suszone; sery i twarogi, meble i ich części; artykuły budowlane z tworzyw sztucznych; podgrzewacze do wody i grzałki nurnikowe. Powyższe zależności świadczą o silnej pozycji eksportowej powyższych produktów.
- ✓ Ciekawym jest fakt, że wśród siedmiu największych odbiorców podlaskich produktów jedynie Niemcy zwiększyły swój udział w wartości ogólnej towarów eksportowanych z województwa podlaskiego (z 24,5% do 24,7%). Udział eksportu do pozostałych sześciu krajów (Rosja, Białoruś, Litwa, Niderlandy, Francja, Wielka Brytania) w ogólnej wartości eksportu spadł.

...w dalszym ciągu jest potęgowana również niekorzystnymi tendencjami migracyjnymi

- ✓ Ostatni (2016) rok analiz wskazał na znaczącą poprawę wartości salda migracji które zmniejszyło się z około -2,5 tys. osób w skali rocznej do poziomu -1,3 tys. osób rocznie. Jednak wahania uzyskiwane w zakresie wartości wskaźnika powodują że prognozy na kolejne lata zakładają ponowne pogorszenie salda migracji (wzrost do poziomu ok. -1,6 tys. osób rocznie). Porównanie zmian obserwowanych w czteroletnim okresie wdrażania Strategii do roku bazowego (2011) wskazuje na poprawę wartości salda migracji „tylko” o 0,5 pkt. proc. co w liczbach bezwzględnych daje spadek ujemnego salda migracji o około 600 osób.

Sytuacja w zakresie migracji nie jest więc stabilna. Jednocześnie nie poddaje się ona racjonalnemu oddziaływaniu w formie różnego rodzaju polityk, co odzwierciedla fakt braku korelacji wskaźnika z innymi zmiennymi charakteryzującymi poziom rozwoju gospodarczego (poza **współczynnikiem aktywności zawodowej (w IV kwartale) osób w wieku 15-24 lata** (0,76). Oznacza to podejmowanie przez osoby migrujące decyzji migracyjnych w oderwaniu od założeń kierunków rozwoju regionu i poprawy sytuacji w obszarach monitorowania Strategii (migranci migrują niezależnie od poprawy sytuacji na rynku pracy, czy wzrostu dochodów gospodarstw domowych). Jedyna znacząca, dodatnia korelacja wiąże saldo migracji ze **współczynnikiem aktywności zawodowej (w IV kwartale) osób w wieku 15-24 lata**. I ten fakt należy uznać za pozytywny symptom zmian wskazujący na fakt, że zmniejszanie się liczby migrujących wiąże się ze wzrostem poziomu zatrudnienia ludzi młodych w regionie. Mając na uwadze stan wyjściowy stanowiący tło dla programowania strategicznego (wskazujący na wysoki poziom migracji ludzi młodych) należy podkreślić zaistnienie w latach 2013-2016 pozytywnych trendów polegających na ograniczeniu migracji młodych. Obserwowana sytuacja może wiązać się z powrotami z zagranicy na co wskazuje dodatnie saldo migracji zagranicznych. W dalszym ciągu jednak obserwowane jest wysokie ujemne saldo migracji międzywojewódzkich.

Kolejne lata wdrażania Strategii nie przyniosły oczekiwanych zmian w zakresie procesów migracyjnych w województwie. Prognozy nie wskazują również na znaczącą poprawę sytuacji w kolejnych latach założonych na realizację działań strategicznych. Utrzymywanie się niekorzystnych tendencji migracyjnych w dalszym ciągu będzie potęgowało procesy „drenażu mózgów”. Zachodzi obawa, że ograniczenie zagranicznych procesów migracyjnych przełoży się na wzrost migracji międzywojewódzkich.

Podlaskie

Zamożność społeczeństwa rośnie ale wkład w poprawę sytuacji materialnej oprócz dochodów z tytułu świadczenia pracy, posiadają transfery rządowe w postaci różnego rodzaju subwencji, dotacji i zasiłków

- ✓ Wzrost PKB w regionie z całą pewnością wpływa na wzrost **przeciętnego miesięcznego dochodu do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym** należy jednak mieć na uwadze, że wskaźnik uwzględnia wszystkie dochody bieżące - pieniężne i niepieniężne; transfery pieniężne i niepieniężne gospodarstw domowych. W pojęciu transferów pieniężnych mieszczą się za transfery rządowe przekazane w formie subwencji, dotacji, zasiłków gospodarstwom domowym. Tym samym na wzrost wartości wskaźnika może wpływać (w sposób trudny do oszacowania pod względem wagi wpływu, jednak niewątpliwie występujący) wzrost transferów w postaci rządowych programów wsparcia rodzin (jak Program 500+). Ocena zamożności podlaskiego społeczeństwa w kontekście rozwoju gospodarczego jest utrudniona w ocenie ze względu na „zakłócenia” danych o dochodzie do dyspozycji przez transfery rządowe.

...dzięki czemu zmniejsza się poziom ubóstwa w regionie, poprawia się sytuacja w zakresie przyrostu naturalnego

- ✓ W 2016 **przyrost naturalny na 1000 osób** w województwie podlaskim poprawił się znacząco w stosunku do roku poprzedniego (o 0,4 pkt. proc.). Znacząca poprawa nastąpiła w stosunku do roku 2013 (o 0,5 pkt. proc.). Jednak porównanie danych w stosunku do roku bazowego (2011) wskazuje na pogorszenie sytuacji. Czterem latom wdrażania działań strategicznych towarzyszył spadek liczby urodzeń a wartość wskaźnika zmalała z -0,4 do -0,8 urodzeń na 1000 osób. Fakt braku korelacji wskaźnika z innymi zmiennymi charakteryzującymi poziom rozwoju gospodarczego również w tym przypadku oznacza podejmowanie przez mieszkańców decyzji prokreacyjnych w oderwaniu od założeń kierunków rozwoju regionu i poprawy sytuacji w obszarach monitorowania Strategii (liczba urodzeń nie zależy od poprawy sytuacji na rynku pracy, czy wzrostu dochodów gospodarstw domowych). Wartość **Wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym** ulega w regionie poprawie o ile w roku bazowym (2011) region znajdował się na trzeciej pozycji w kraju pod względem jego wartości (24,2%) o tyle w 2016 odsetek zagrożonych ubóstwem skurczył się do 17%, co pozwoliło na korzystne oddalenie się województwa od regionów najbardziej zagrożonych ubóstwem (spadek na 7 pozycję w rankingu regionów). Spadek zagrożenia ubóstwem idzie w parze ze zmniejszającą się liczbą **osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. Ludności** która w stosunku do roku bazowego (2011 – 630,6 osób) spadła o 100 osób (2016 – 533,1 osób). Jednak w innych województwach liczba pobierających zasiłki z pomocy społecznej spada szybciej, przy większej liczbie populacji ogółem. Województwo podlaskie przy niemal identycznej liczbie ludności w latach 2011 (1,183 mln) i 2016 (1,186 mln) zmniejszyło liczbę pobierających zasiłki z pomocy społecznej w ujęciu nominalnym. Jednakże, o ile w 2011 plasowało się na 7 pozycji, o tyle w 2016 roku już na 4 (pod względem liczby pobierających zasiłki z pomocy społecznej wyprzedzały nas już tylko 3 województwa: kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie i świętokrzyskie). Ponieważ świadczenie z programu 500+ nie jest wliczane do dochodu przy ustalaniu prawa do świadczeń z pomocy społecznej jego otrzymanie nie może przyczynić się do utraty prawa do wymienionych świadczeń. Należy więc wnioskować, że spadek liczby pobierających świadczenia z pomocy społecznej przy jednoczesnym wzroście wskaźnika aktywności zawodowej był spowodowany poprawą sytuacji materialnej osób wcześniej pobierających zasiłki, wynikającą z podejmowania

zarobkowych źródeł dochodu¹⁷. Fakt ten potwierdza malejąca liczba biernych zawodowo, która w IV kwartale 2015 wynosiła 413 tys. osób, a rok później spadła do 410 tys. osób.

Rośnie aktywność zasobów, zwłaszcza w grupach szczególnego zainteresowania polityki regionu, a więc osób młodych i 55+.

- ✓ **Współczynnik aktywności zawodowej** osób w wieku 15-24 lata wzrósł w 2016 r. o 3,5 pkt. proc. w stosunku do roku bazowego (2011 – 55,5%), a osób w wieku 55+ o 3,2 pkt. proc. (2011-20,6%). Pod względem aktywności zawodowej osób młodych województwo podlaskie wysunęło się na pierwszą pozycję w kraju, jednak również ten wskaźnik nie wykazuje istotnych korelacji ze wskaźnikami realizacji celów zawartych w Strategii (poza dodatnią korelacją ze wskaźnikiem migracji). Młodzi muszą więc podejmować decyzje zawodowe pod silnym wpływem czynników, które nie są powiązane ze wskaźnikami realizacji Strategii i nie poddają się obserwacji w ramach prowadzonego monitoringu. Natomiast **współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 55 i więcej** lat jest również skorelowany ze wskaźnikami charakteryzującymi kapitał społeczny oraz dostęp do infrastruktury sieciowej.

... ale pogarsza się stan zdrowia zasobów pracy i rośnie umieralność ogólna ludności

- ✓ W roku bazowym **umieralność ogólna** kształtowała się na poziomie 970 osób/100 tys. osób, co dawało regionowi 8 pozycję w kraju. W 2016 roku wskaźnik umieralności wzrósł do 1034 osób/100 tys. osób i region znalazł się na 6 pozycji w kraju pod względem wartości wskaźnika. Sytuacja wystąpiła przy ogólnym wzroście poziomu umieralności w kraju, co oznacza że dynamika wzrostu w regionie była wyższa niż w kraju. Ujemne skorelowanie wskaźnika z **udziałem w kształceniu ustawicznym** może wskazywać na istotną zależność pomiędzy świadomością społeczną, a profilaktyką zdrowotną wpływającą na zdrowie ogólne i długość życia człowieka.
- ✓ Wysoki poziom umieralności współwystępuje z dobrymi wskaźnikami województwa w zakresie:
  - **Przeciętnego dalszego trwania życia kobiet** (3 m-ce w kraju; 82,8 lat; poprawa wskaźnika w stosunku do roku bazowego: 81,8 lat) i **mężczyzn** (6 m-ce w kraju; 74,2 lata; poprawa wskaźnika w stosunku do roku bazowego: 73,3 lat);
  - **Wskaźnika umieralności niemowląt** (1 m-ce w kraju; 3,3, zgodny na 1000 urodzeń; poprawa wskaźnika w stosunku do roku bazowego: 4,8);
  - **Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców** (9 m-ce w kraju; 53 lekarzy; poprawa wskaźnika w stosunku do roku bazowego: 44 lekarzy) i **Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców** (7 m-ce w kraju; 72 pielęgniarki; poprawa wskaźnika w stosunku do roku bazowego: 67 pielęgniarek);
  - **Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców** (5 m-ce w kraju; 50,8 łóżka; poprawa wskaźnika w stosunku do roku bazowego: 47,5 łóżka).

¹⁷ Świadczenie wychowawcze, o którym mowa w Ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016r. poz. 195), tzw. 500+, nie jest wliczane do dochodu rodziny przy ustalaniu prawa do świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, dodatków mieszkaniowych, stypendiów dla uczniów i studentów, tym samym nie będzie skutkowało utratą prawa do w/w świadczeń (Źródło: <http://ops.pl/2016/04/czy-swadczenie-wychowawcze-wliczane-jest-do-dochodu-w-przypadku-uzyskania-swadczen-z-pomocy-spoecznej-funduszu-alimentacyjnego-czy-swadczen-rodziny/>)

Podlaskie

Klimat dla biznesu tworzą również:

- ✓ **Inwestycje w tereny inwestycyjne** – wskaźniki monitorowania nie dają możliwości rzeczowej oceny posiadanych zasobów w tym zakresie.
- ✓ **Poczucie bezpieczeństwa publicznego** *Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę* wyższy od średniej krajowej (66,5%) z wartością w 2016 roku na poziomie 69,8 plasował region na 7 pozycji ale pogorszył się w stosunku do roku bazowego (2011) o 0,5 pkt. proc.

OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW STRATEGII¹⁸

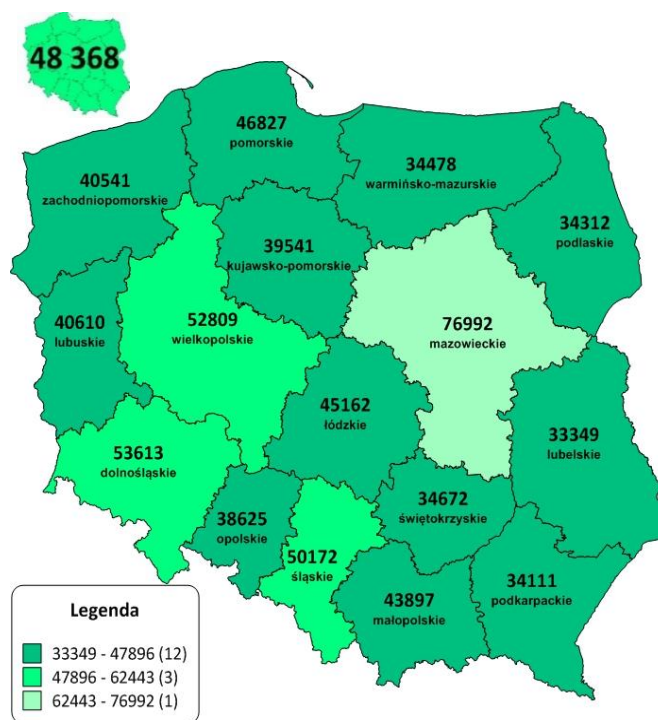
Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka

Wskaźniki realizacji celu strategicznego:

- PKB na 1 mieszkańca w cenach bieżących
- Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności

Mapa 4. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w zł) w roku 2016

- PKB *per capita* zarówno w regionie, jak i w skali całego kraju charakteryzuje się tendencją wzrostową.
- Dynamika wzrostu wskaźnika w regionie jest dużo niższa niż w Polsce, w związku z czym, w stosunku do gospodarki kraju, w regionie występują procesy dywergencyjne.
- Zwiększa się dysproporcja pomiędzy regionem a pozostałymi województwami.
- PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest silnie skorelowany ze wskaźnikami charakteryzującymi rozwój gospodarczy, ochronę środowiska i ekologię, kapitał społeczny oraz ochronę zdrowia.

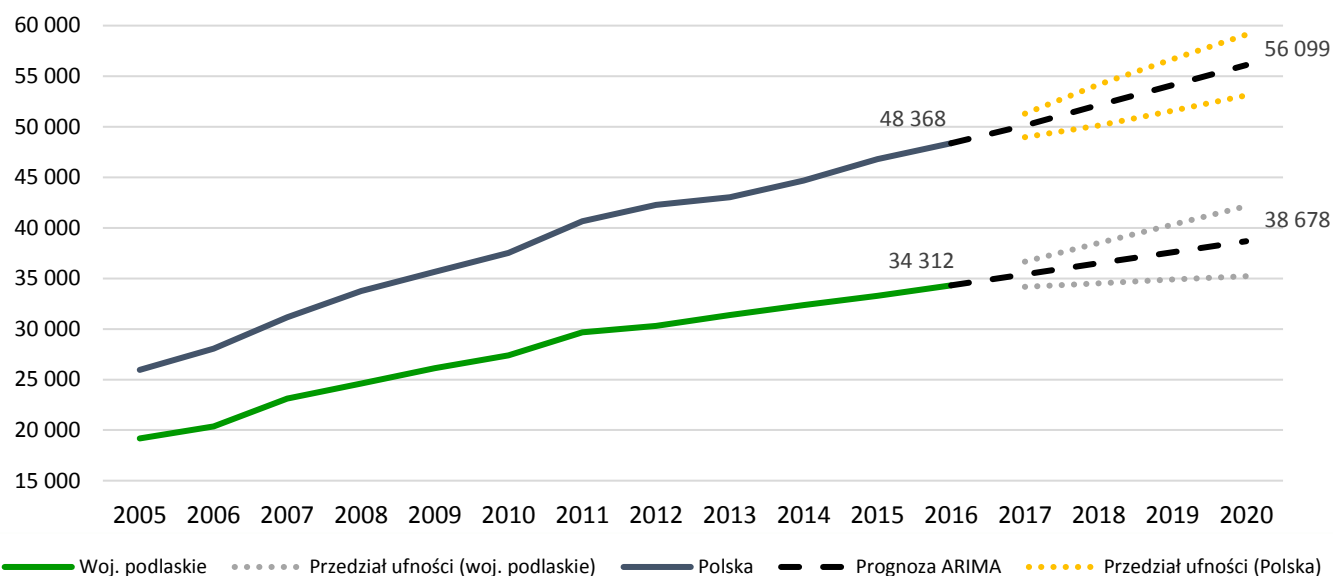
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL.

- Wzrost gospodarczy (którego jednym z mierników jest Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca) w regionie przekłada się na poziom płac.
- Rozwój gospodarczy województwa jest silnie powiązany z dążeniem do zachowania cennych obszarów przyrodniczych, wykorzystywaniem dobrego stanu środowiska oraz podnoszeniem świadomości mieszkańców na temat potrzeby ochrony środowiska.
- Inwestycje w infrastrukturę z zakresu ochrony środowiska i ekologii oraz rozwijające się odnawialne źródła energii przekładają się na poziom PKB w regionie.
- Ponoszone w regionie wydatki na badania i rozwój w umiarkowany sposób wpływają na wzrost poziomu produktu krajowego brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca.
- Rozwój gospodarczy regionu determinuje rozwój infrastruktury sieciowej w regionie.
- Wzrost PKB na jednego mieszkańca pozytywnie wpływa na wskaźniki z zakresu ochrony zdrowia.

¹⁸ Szczegółowa analiza wskaźników realizacji celów strategicznych i operacyjnych zawarta jest w Załączniku 3. Szczegółowa analiza realizacji celów Strategii.

Wykres 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca w cenach bieżących (w zł) w latach 2005-2016 z prognozą do roku 2020

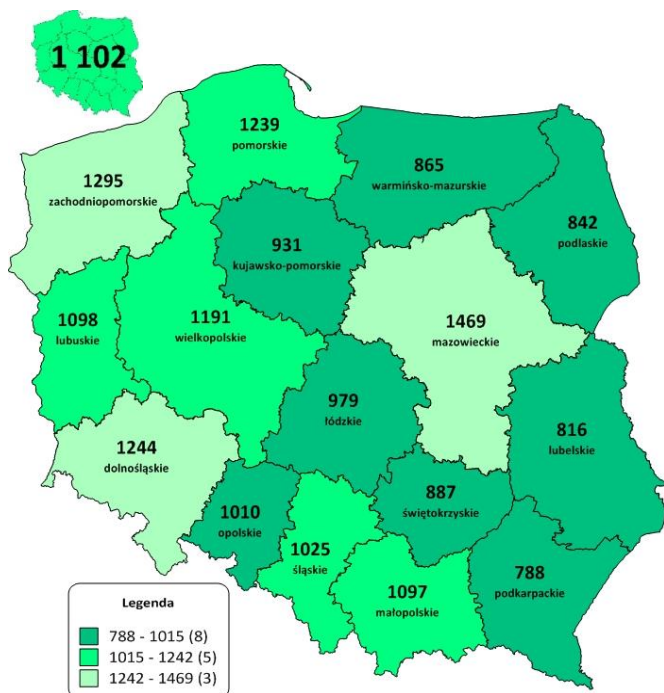
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Prognoza wartości wskaźnika w latach kolejnych zakłada jego systematyczny wzrost.
- Symulacje z wykorzystaniem modelu ARIMA wskazują na dalsze pogłębianie się dysproporcji pomiędzy regionem i średnią krajową, pod względem rozwoju gospodarczego.
- W 2020 wartość PKB per capita będzie oscylować wokół wartości docelowej wynoszącej 39 000 zł.
- Prognozowana wartość wskaźnika (prognoza ARIMA z roku 2017) dla roku 2016 wyniosła 34 560 zł, rzeczywista wartość wynosząca 34 312 zł zawierała się z prognozowanym 95% przedziale ufności.

Podsumowanie 4 lat realizacji Strategii

- ✓ Utrzymywanie się tendencji wzrostowej.
- ✓ Wzrost wartości PKB *per capita* o 9,4%, tj. o 2 938 zł na osobę
- ✓ Ponad 70% udział w średniej wartości wskaźnika dla Polski.
- ✓ Województwo podlaskie zajmuje 13-14 miejsce w kraju pod względem wartości wskaźnika.
- ✓ Zwiększanie się dysproporcji pomiędzy wartością PKB per capita w województwie podlaskim a średnią wartością dla Polski (z poziomu 10 143 zł w roku 2010 do 14 056 zł w roku 2016).

Mapa 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w roku 2016

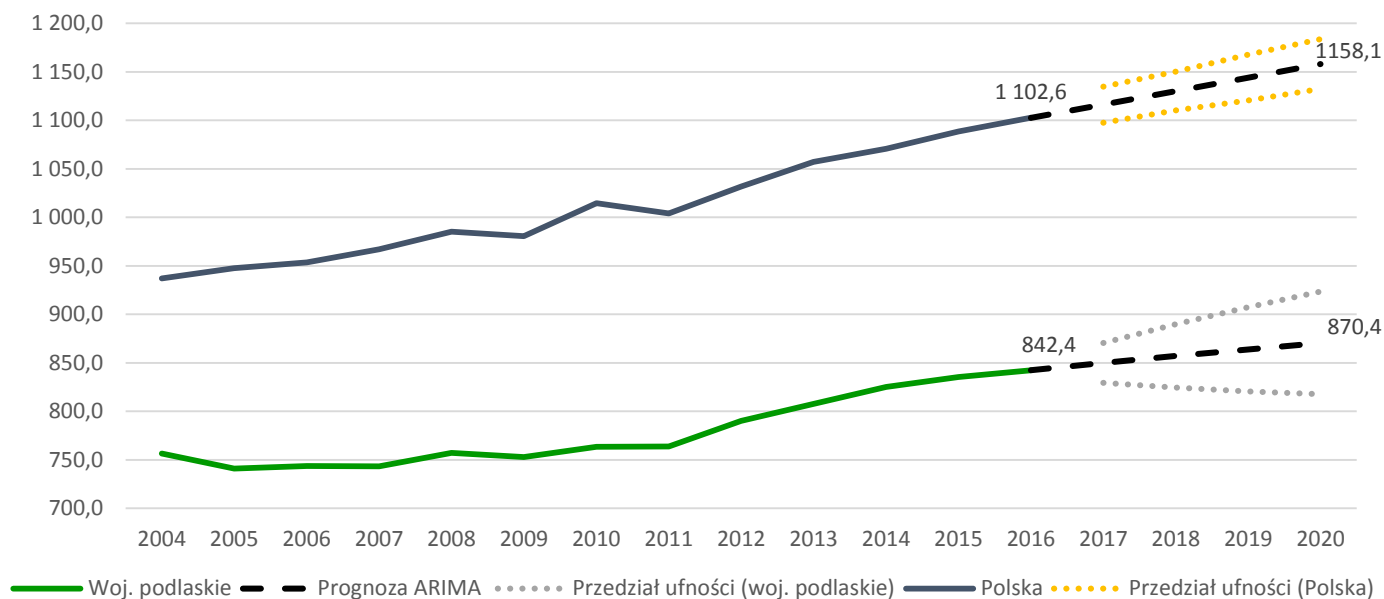

- Województwo podlaskie jest regionem o niskim poziomie przedsiębiorczości.
- W rankingu województw pod względem regionów o najwyższej liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON województwo podlaskie zajmuje 14 miejsce.
- Od 2010 roku liczba zarejestrowanych podmiotów systematycznie wzrasta.
- W ostatnich latach zauważalny jest jednak spadek tempa wzrostu wskaźnika.
- Zwiększa się dysproporcja pomiędzy liczbą przedsiębiorstw przypadającą na 10 tys. mieszkańców w województwie podlaskim a średnią wartością dla kraju.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w znacznym stopniu skorelowany jest ze wskaźnikami z zakresu powiązań międzynarodowych, rozwoju gospodarczego, ochrony środowiska i ekologii, infrastruktury sieciowej oraz ochrony zdrowia.
- Poziom przedsiębiorczości w regionie w umiarkowany sposób oddziałuje na rozwój gospodarczy regionu.
- Umiedzynarodowienie gospodarki województwa podlaskiego w znacznym stopniu determinuje powstawanie nowych podmiotów gospodarczych.
- Powstawanie nowych podmiotów gospodarczych wpływa na poziom innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw.
- Zwiększająca się liczba przedsiębiorstw nie wpływa w sposób negatywny na stan środowiska.
- Zwiększająca się liczba podmiotów gospodarki narodowej może być efektem polepszającej się sytuacji w zakresie infrastruktury sieciowej.

Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w latach 2005-2016 wraz z prognozą do roku 2020

- Prognoza wartości wskaźnika w latach kolejnych zakłada jego systematyczny wzrost.
- Symulacje z wykorzystaniem modelu ARIMA wskazują na dalsze pogłębianie się dysproporcji pod względem liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON.
- Zgodnie z prognozą ARIMA wskaźnik osiągnie wartość docelową, wynoszącą 851 podmiotów, w roku 2018. Osiągnięcie wartości docelowej będzie wymagało dogłębnej analizy wskaźnika oraz ustalenia nowej wartości docelowej.
- Prognozowana wartość wskaźnika w 2020 r. wynosić będzie ok. 870 podmiotów wpisanych do rejestru REGON.
- Prognozowana wartość wskaźnika (prognoza ARIMA z roku 2017) dla roku 2016 wyniosła 842,6 podmiotów wpisanych do rejestru REGON, natomiast rzeczywista wartość wyniosła 842,4. Można zatem stwierdzić, że przeprowadzona prognoza sprawdziła się.

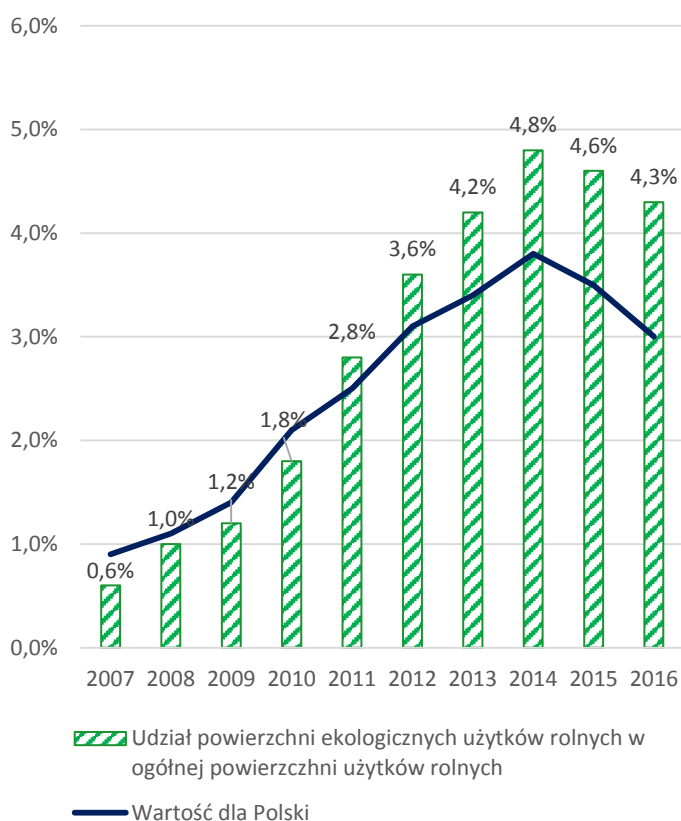
Podsumowanie 4 lat realizacji Strategii

- ✓ Spadek dynamiki tempa wzrostu wskaźnika.
- ✓ Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na tys. mieszkańców o 4,3%, tj. o 34,7 podmioty
- ✓ Województwo podlaskie zajmowało na przestrzeni 4 lat 14 miejsce w kraju, przed województwem lubelskim i podkarpackim.
- ✓ Zwiększanie się dysproporcji pomiędzy liczbą zarejestrowanych przedsiębiorstw w województwie podlaskim a średnią krajową (z poziomu 240,3 podmiotów w roku 2011 do 260,3 podmiotów w roku 2016).

Cel operacyjny 1.1 Rozwój przedsiębiorczości

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. promowanie postaw przedsiębiorczych b. wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych	1. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych 2. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym

Wykres 3. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w latach 2005-2016

zródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

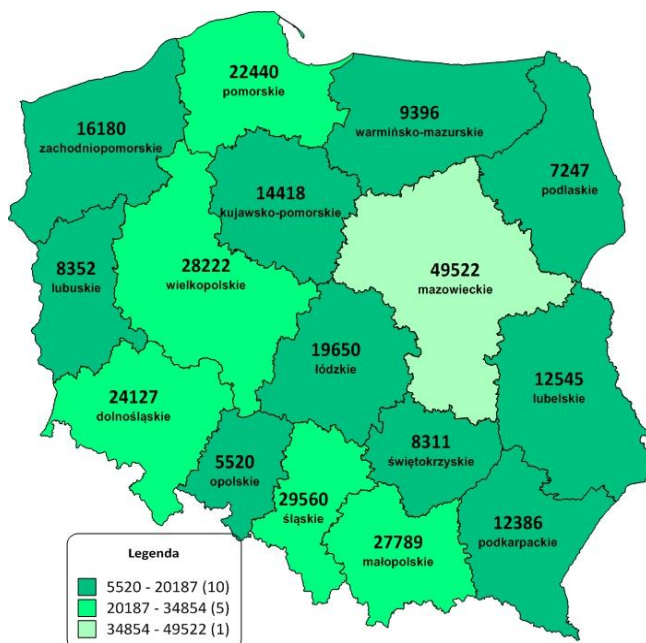
- Województwo podlaskie znajduje się wśród liderów certyfikowanego rolnictwa ekologicznego.
- W roku 2016 ekologiczne użytki rolne w certyfikowanych gospodarstwach ekologicznych stanowiły 4,3% powierzchni użytków rolnych w województwie podlaskim.
- Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych do roku 2014 zarówno w województwie podlaskim jak i w Polsce wykazywał tendencje wzrostowe.
- Region podlaski od 2014 roku zajmuje 4 miejsce w kraju pod względem wartości analizowanego wskaźnika lecz wartość wskaźnika systematycznie spada. Zachowanie 4 pozycji było możliwe dzięki obserwowanym spadkom również w skali kraju.

- Wskaźnik Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych jest silnie skorelowany ze wskaźnikami charakteryzującymi rozwój gospodarczy oraz poziom umiędzynarodowienia gospodarki regionu.
- Wskaźnik udziału powierzchni ekologicznych w ogólnej powierzchni użytków rolnych wykazuje również silne korelacje ze wskaźnikami odnoszącymi się do innowacyjności.
- Wskaźnik udziału powierzchni ekologicznych użytków rolnych w gospodarstwach posiadających certyfikat w ogólnej powierzchni użytków rolnych jest silnie skorelowany ze wskaźnikami odnoszącymi się do kapitału społecznego oraz ochrony środowiska.
- Natomiast najsilniejsza korelacja w odniesieniu do ekologii i ochrony środowiska występuje w przypadku następujących wskaźników: udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem (0,94), ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków (0,93).

Mapa 6. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym w latach 2005-2016

- W 2016 roku w porównaniu do roku poprzedniego liczba nowo zarejestrowanych w regionie przedsiębiorstw w rejestrze REGON, spadła o ponad 6%.
- Średnioroczny przyrost wartości wskaźnika w latach 2005-2016 dla województwa podlaskiego wynosił 0,3%, natomiast dla Polski 1,5%. Oznacza to, iż liczba nowo zarejestrowanych podmiotów prywatnych w rejestrze REGON w województwie podlaskim zmieniała się w wolniejszym tempie niż w skali całego kraju. Tempo obserwowanych zmian jest więc zbyt niskie, aby nastąpiło zmniejszenie dystansu regionu do średniej krajowej.
- Lata 2015 i 2016 to lata kolejnych spadków liczby noworejestrujących się podmiotów w systemie regon (odpowiednio o 15% i 6%).
- Biorąc pod uwagę liczbę ludności w województwie podlaskim, stanowiącą 3,1% ogółu ludności Polski, należałoby oczekiwać zbliżonego odsetka nowopowstających podmiotów gospodarczych w województwie podlaskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

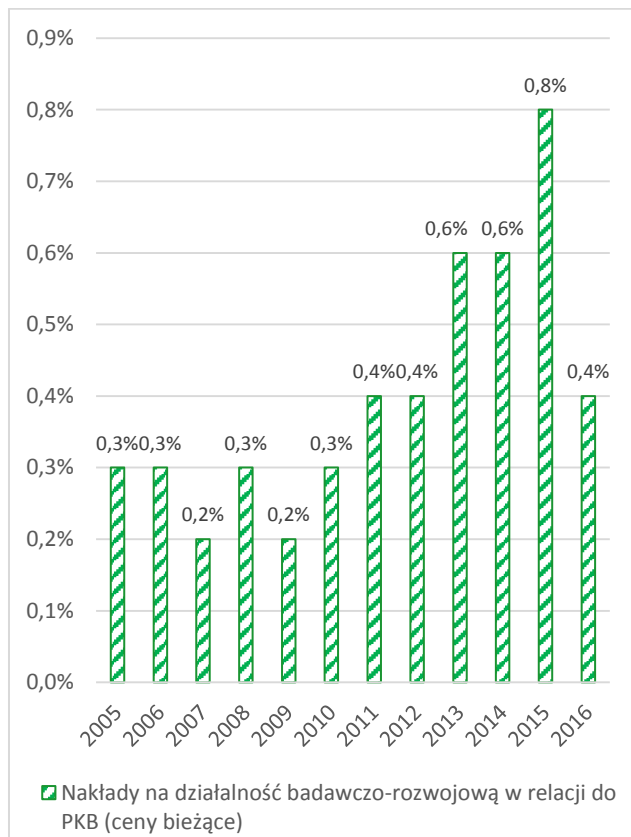
Cel operacyjny 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ul style="list-style-type: none"> a. Promowanie postaw proinnowacyjnych b. Wspieranie działalności B+R w przedsiębiorstwach c. Zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw d. Wspieranie transferu wiedzy i komercjalizacji wyników B+R e. Wspieranie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB (ceny bieżące) 2. Udział nakładów na działalność B+R ponoszonych przez podmioty gospodarcze w nakładach na działalność B+R ogółem 3. Nakłady na działalność innowacyjną na 1 przedsiębiorstwo, które poniosło takie nakłady w tys. zł 4. Wartość dodana brutto na 1 pracującego w tys. zł 5. Liczba uzyskanych patentów

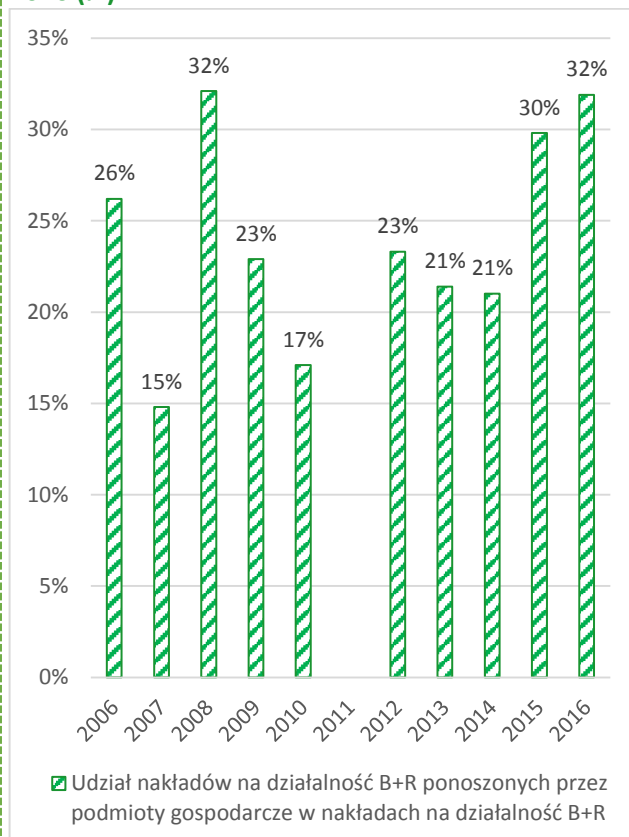
Wykres 4. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB (ceny bieżące) w latach 2005-2016 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2016 nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB roku wyniosły 0,4%. Województwo podlaskie znajduje się na 10 miejscu wśród wszystkich województw.
- Do 2015 roku zauważalny był systematyczny wzrost wartości wskaźnika, z 0,39% w 2011 roku do 0,76% w 2015 roku. W 2016 roku nastąpił spadek niemal do poziomu wyjściowego z roku bazowego (do 0,44%).
- Wskaźnik wykazuje silną korelację z wskaźnikami rozwoju gospodarczego oraz powiązań międzynarodowych, jak również wskaźnikami z zakresu ochrony środowiska oraz infrastruktury sieciowej.

Wykres 5. Udział nakładów na działalność B+R ponoszonych przez podmioty gospodarcze w nakładach na działalność B+R ogółem w latach 2006-2016 (%)

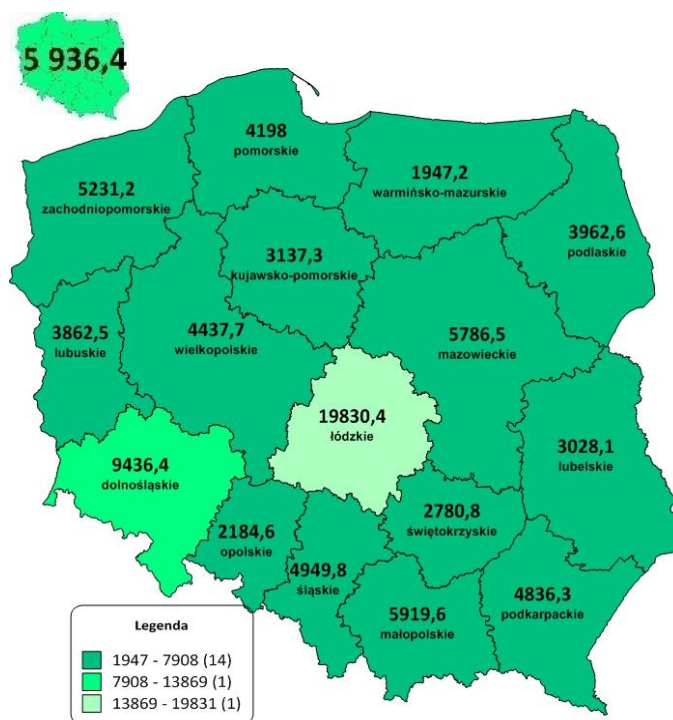

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2016 roku podmioty gospodarcze w województwie podlaskim partycypowały w ok. 32% nakładów, które zostały poniesione na badania i rozwój.
- W odniesieniu do całego kraju średnia wartość tego wskaźnika kształtowała się na poziomie 65,7%.
- Należy się spodziewać, że zwiększać się będzie dysproporcja pomiędzy wartościami dla województwa podlaskiego oraz dla Polski.
- Wskaźnik nie wykazuje silnych korelacji ze wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych.

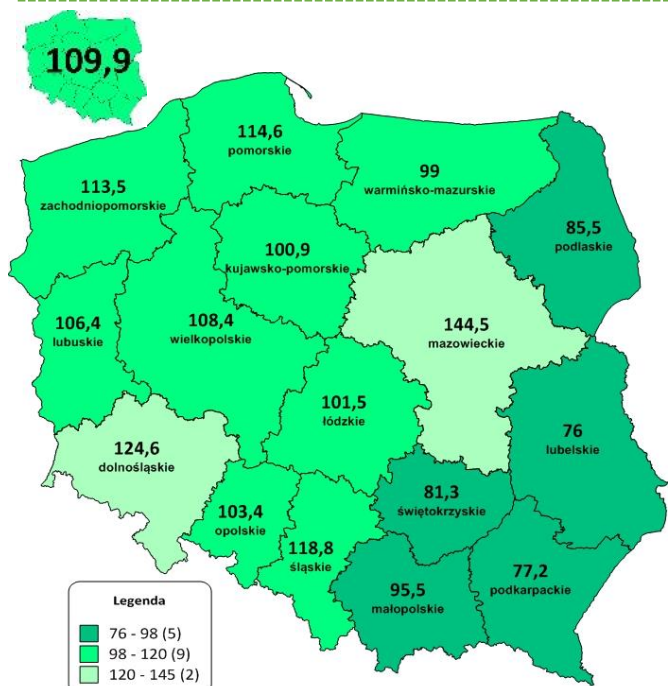
Mapa 7. Nakłady na działalność innowacyjną na 1 przedsiębiorstwo przemysłowe, które poniosło takie nakłady (tys. zł) w latach 2010-2016

- W roku 2016 nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych na 1 przedsiębiorstwo, które poniosło takie nakłady wyniosły 3 962,6 tys. zł.
- W roku 2016 w porównaniu do roku 2014 nastąpił ok. 11% wzrost nakładów na działalność inwestycyjną.
- W 2016 roku województwo podlaskie zostało sklasyfikowane na 10 miejscu (wobec 12 pozycji w roku 2015).
- Prognoza przewiduje niskie tempo wzrostu wskaźnika w kolejnych latach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 8. Wartość dodana brutto na 1 pracującego (zł) w latach 2005-2016

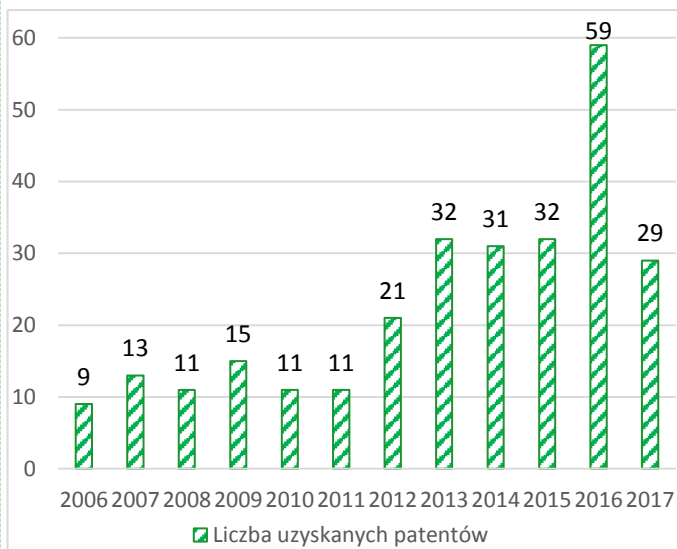

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2016 roku wartość dodana brutto w województwie podlaskim w przeliczeniu na 1 pracującego wyniosła 85,5 zł.
- W porównaniu do roku 2015 odnotowano niewielki spadek wartości wskaźnika.
- Od 2010 roku województwo podlaskie pod względem wydajności pracy zajmuje 13 miejsce w kraju.
- Należy oczekiwać, iż w najbliższej przyszłości nie jest możliwe nadrobienie dystansu do średniej krajowej.
- Analizowany wskaźnik wykazuje silne skorelowanie ze wskaźnikami charakteryzującymi rozwój gospodarczy i umiędzynarodowienie gospodarki, jak również wskaźnikami odnoszącymi się do ekologii i ochrony środowiska oraz infrastruktury sieciowej.

Wykres 6. Liczba uzyskanych patentów w latach 2006-2017

- W roku 2016 w województwie podlaskim był rokiem rekordowym pod względem liczby uzyskanych patentów. Łącznie 59 patentów, z czego 27 patentów uzyskały przedsiębiorstwa, 23 – jednostki naukowe oraz 9 – osoby fizyczne.
- W roku 2017 liczba uzyskanych patentów spadła o ponad 50%. Po 14 patentów uzyskały jednostki naukowe oraz przedsiębiorstwa, a jeden – osoba fizyczna.
- Liczba uzyskanych patentów wykazuje większą liczbę powiązań z innymi kategoriami społeczno-gospodarczymi, niż pozostałe wskaźniki związane z wydatkami na badania i rozwój oraz innowacyjnością.

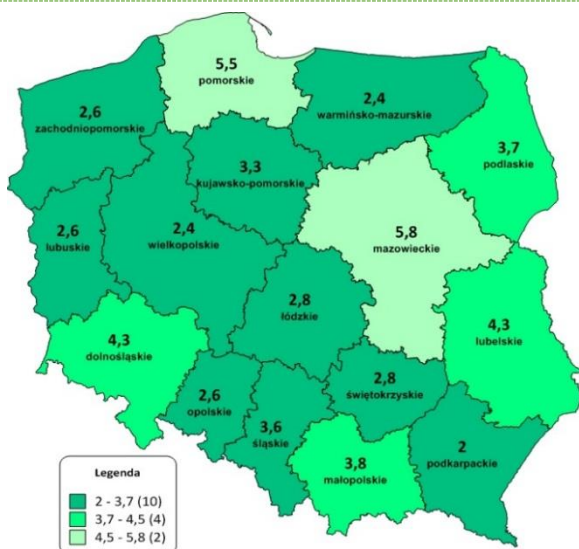

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Cel operacyjny 1.3 Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu

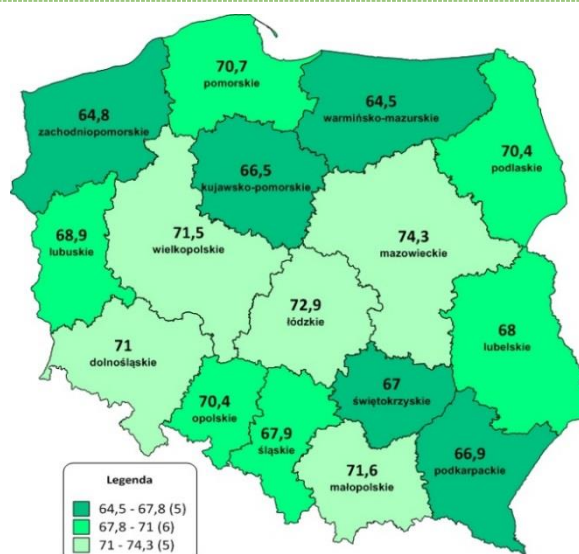
Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa dostępności do wysokiej jakości kształcenie i szkolenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy 2. Aktywizacja zawodowa osób o utrudnionym dostępie do rynku pracy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (przeciętnie w roku) w % 2. Wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 20-64 lata wg BAEL (w IV kwartale) w %

Mapa 9. Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 10. Wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 20-64 lata wg BAEL (w IV kwartale) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

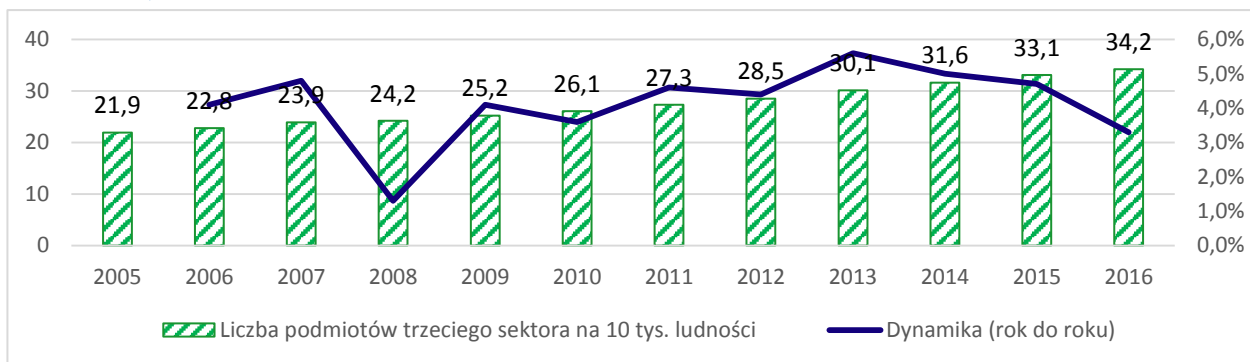
- W roku 2016 nastąpiło zwiększenie udziału osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (nastąpiło odwrócenie negatywnej tendencji spadkowej utrzymującej się od 2010 roku).
- W roku 2016 zarówno w województwie podlaskim jak i w skali kraju wskaźnik wyniósł 3,7%. Województwo podlaskie analogicznie jak w roku 2015 zajmowało 6 pozycję wśród wszystkich województw.
- Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w województwie podlaskim w latach 2010-2015 systematycznie spada. Taka sama tendencja utrzymywała się w skali całego kraju.
- Wskaźnik nie wykazuje wielu znaczących korelacji z innymi wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych.
- W IV kwartale 2016 roku wskaźnik zatrudnienia osób w województwie podlaskim wynosił 70,4.
- Wartość wskaźnika zarówno w odniesieniu do województwa podlaskiego, jak i do całego kraju charakteryzuje się tendencją wzrostową (z niewielkimi wahaniami). Od roku 2005 utrzymuje się powyżej średniej dla całego kraju.
- W latach 2007-2014 województwo podlaskie plasowało się w czołówce województw w kraju pod względem wartości wskaźnika. Od roku 2015 następuje spadek pozycji wśród regionów.
- Wskaźnik nie wykazuje dużej liczby powiązań ze wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych.
- Istotne korelacje wskaźnika występują z następującymi wskaźnikami: PKB na 1 mieszkańca, pracujący w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego według lokalizacji siedziby zarządu.

Cel operacyjny 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ul style="list-style-type: none"> a. Promowanie wartości i postaw sprzyjających współpracy i aktywności obywatelskiej oraz wspieranie dialogu społecznego b. Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego c. Zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym poprzez poprawę dostępu do jej dóbr oraz kształtowania nawyków kulturalnych d. Poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego – sprawa administracyjna 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba podmiotów trzeciego sektora na 1000 ludności 2. Zwiedzający muzea i oddziały muzealne na 1000 ludności 3. Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności 4. Uczestnicy imprez organizacyjnych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców 5. Zwiedzający galerie sztuki na 1000 ludności 6. Widzowie w kinach na 1000 ludności 7. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności

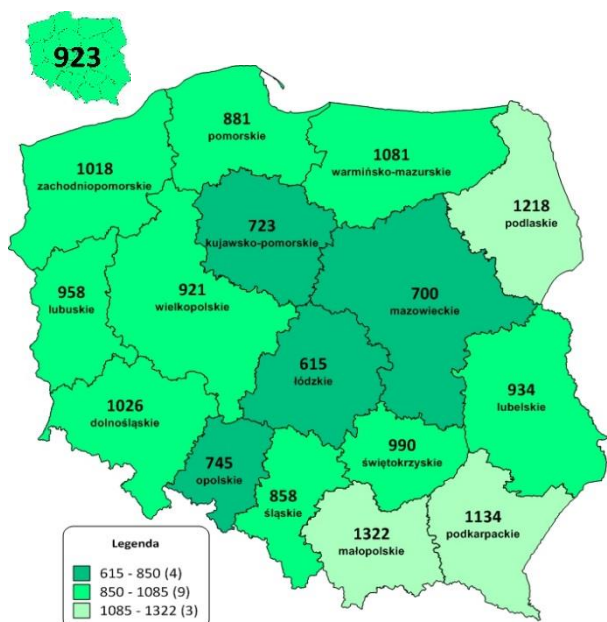
Wykres 7. Liczba podmiotów trzeciego sektora na 1000 ludności w latach 2005-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W roku 2016 w województwie podlaskim liczba podmiotów trzeciego sektora na 10 tys. ludności wyniosła 34. Pod tym względem region zajmował 14 pozycję w kraju.
- Zarówno w odniesieniu do województwa podlaskiego, jak i do całego kraju można zaobserwować stabilny wzrost liczby podmiotów trzeciego sektora na 10 tys. ludności. Do roku 2007 wartość wskaźnika w województwie podlaskim była wyższa od średniej wartości dla kraju.
- Pomiędzy poszczególnymi województwami nie występują znaczące różnice.
- Wskaźnik jest silnie skorelowany ze wskaźnikami rozwoju gospodarczego oraz społecznego regionu. Można stwierdzić, iż aktywność instytucji trzeciego sektora jest istotnym elementem funkcjonowania podlaskiej gospodarki.
- Wskaźnik jest również silnie skorelowany ze wskaźnikami opisującymi innowacyjność oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii. Istotne są również korelacje ze wskaźnikami z zakresu ekologii i ochrony środowiska.

Mapa 11. Uczestnicy imprez organizacyjnych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców

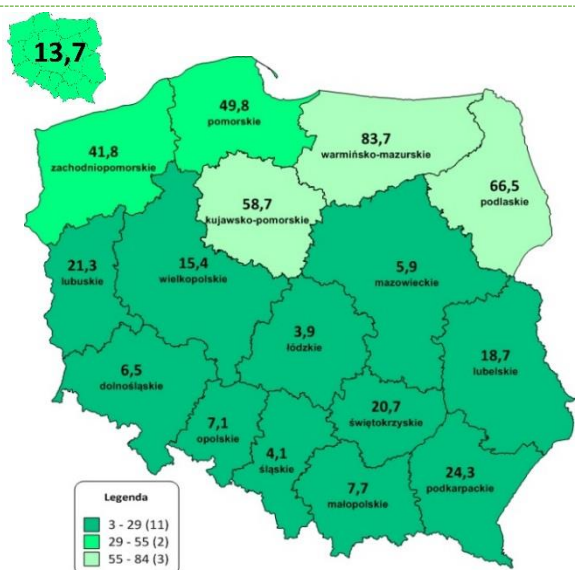

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2016 roku wartość wskaźnika Uczestnicy imprez organizacyjnych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców wyniosła 1218, a region zajmował drugą pozycję w kraju.
- Wskaźniki dotyczące uczestnictwa w kulturze mieszkańców województwa podlaskiego utrzymują się na względnie stabilnym poziomie.
- Wyjątek stanowi wskaźnik Liczba widzów w kinach na 1000 ludności, który od roku 2007 notuje tendencję wzrostową.
- W odniesieniu do Liczby czytelników w bibliotekach publicznych zauważalny jest systematyczny spadek wartości wskaźnika. W województwie podlaskim występuje najniższy poziom tego wskaźnika na tle pozostałych województw.
- Można również zauważyć, iż od roku 2013 wzrasta Liczba zwiedzających muzea i oddziały muzealne oraz galerie sztuki na 1000 mieszkańców.

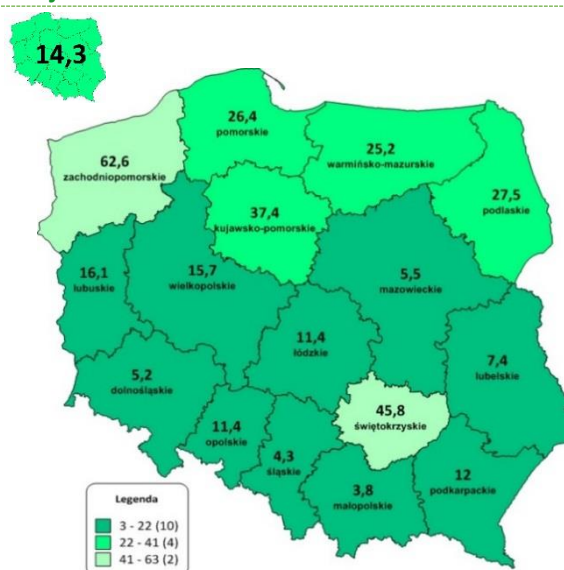
Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. Promowanie postaw i działań sprzyjających efektywności wykorzystania zasobów naturalnych b. Ograniczenie energo- i materiałochłonności c. Produkcja energii z odnawialnych źródeł	1. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w % 2. Udział energii OZE wyprodukowanej w województwie w stosunku do zużycia energii w województwie 3. Emisja metanu CH ₄

Mapa 12. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

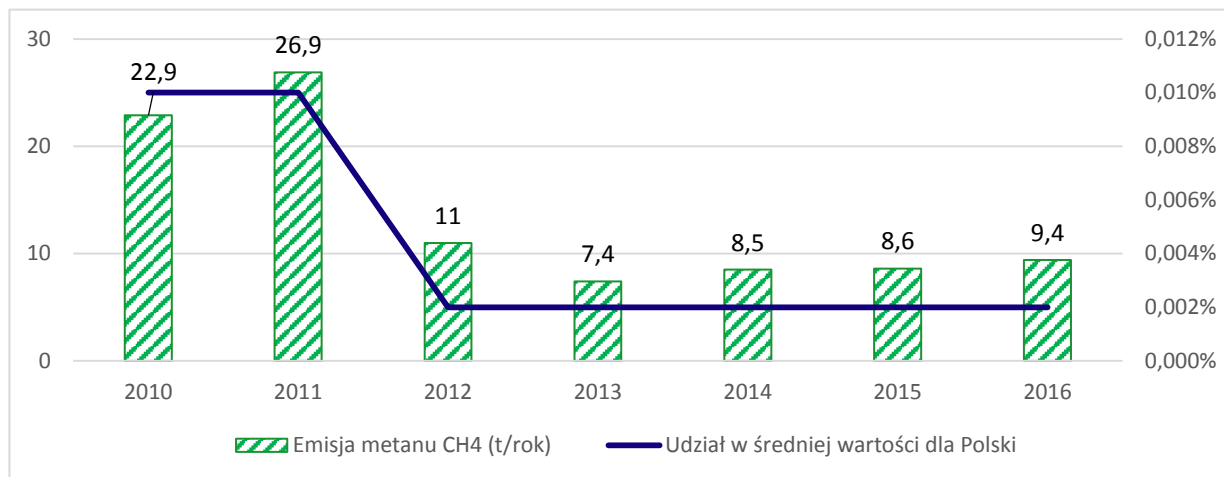
- W roku 2016 województwo podlaskie pod względem udziału energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem z wartością 66,5% zajmowało drugie miejsce w kraju.
- Wskaźnik do roku 2013 charakteryzował się tendencją wzrostową. W kolejnych latach zauważalny jest niewielki spadek wartości wskaźnika. Natomiast w skali kraju wartość tego wskaźnika ulega systematycznemu, jednak mało dynamicznemu wzrostowi.
- Analiza dotychczasowego trendu w regionie sugeruje zwiększanie się udziału produkcji energii z odnawialnych źródeł energii do poziomu ok. 70%.
- Wskaźnik jest istotnie powiązany ze wskaźnikami ochrony środowiska naturalnego oraz rozwojem społeczno-gospodarczym regionu, a także poziomem innowacyjności.

Mapa 13. Udział energii OZE wyprodukowanej w województwie w stosunku do zużycia energii w województwie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Województwo podlaskie charakteryzuje się znaczącym udziałem energii z odnawialnych źródeł energii wyprodukowanej w regionie w zużyciu energii ogółem w województwie.
- W roku 2016 województwo podlaskie sklasyfikowane było na 4 pozycji wśród wszystkich województw.
- Zarówno w województwie podlaskim jak i w Polsce wskaźnik charakteryzował się tendencją wzrostową do 2015 roku. W 2016 roku w kraju i województwie podlaskim zanotowano niewielki spadek wartości wskaźnika.
- Wskaźnik jest silnie skorelowany ze wskaźnikami z zakresu rozwoju gospodarczego, umiędzynarodowienia gospodarki oraz innowacyjności.

Wykres 8. Emisja metanu CH₄ w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

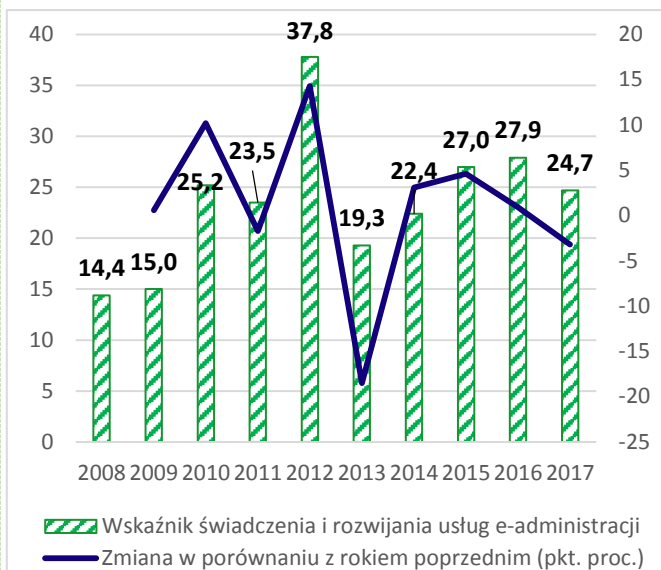
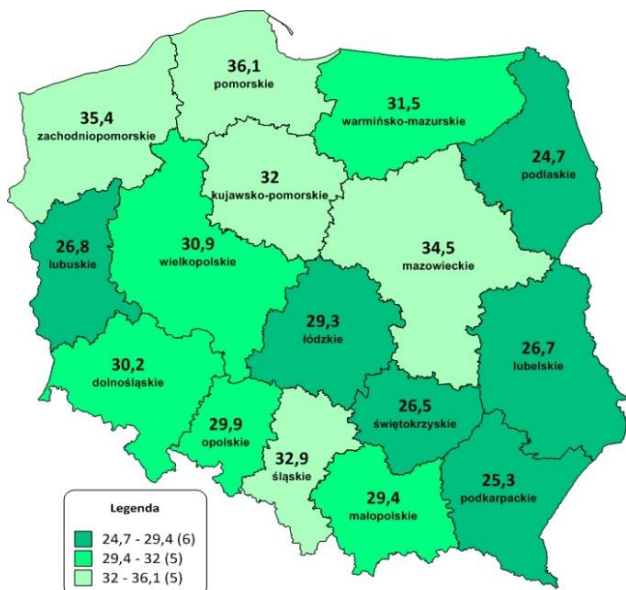
- W 2016 emisja metanu w województwie podlaskim stanowiła jedynie 0,002% emisji w skali całego kraju (ponad 428 tys. ton).
- Wskaźnik emisji metanu CH₄ w województwie podlaskim od 2013 wykazuje niewielką tendencję wzrostową.
- Można zakładać wzrost wartości wskaźnika w przyszłości, gdyż od roku 2010 wartość emisji metanu w odniesieniu do całego kraju systematycznie rosła. W analizowanym okresie przyrost ten wyniósł ok. 107%.
- W roku 2016 roku, w porównaniu do roku 2015 odnotowano wzrost wartości wskaźnika zarówno w odniesieniu do województwa podlaskiego jak i do całego kraju.
- Zaobserwowano pozytywne powiązanie wskaźnika ze wskaźnikami rozwoju gospodarczego oraz innowacyjności. Wskaźnik wykazuje silną korelację z innymi wskaźnikami związanymi z ochroną środowiska, racjonalnym gospodarowaniem odpadami i infrastrukturą sanitarną.

Cel operacyjny 1.6 Nowoczesna infrastruktura sieciowa

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej b. przebudowa systemu energetycznego c. wspieranie rozwoju infrastruktury gazowej	1. Wskaźnik świadczenia usług e-administracji 2. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu 3. Odsetek podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu 4. Korzystający z instalacji gazowej w ogóle ludności 5. Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych 6. Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych

Mapa 14. Wskaźnik świadczenia usług e-administracji

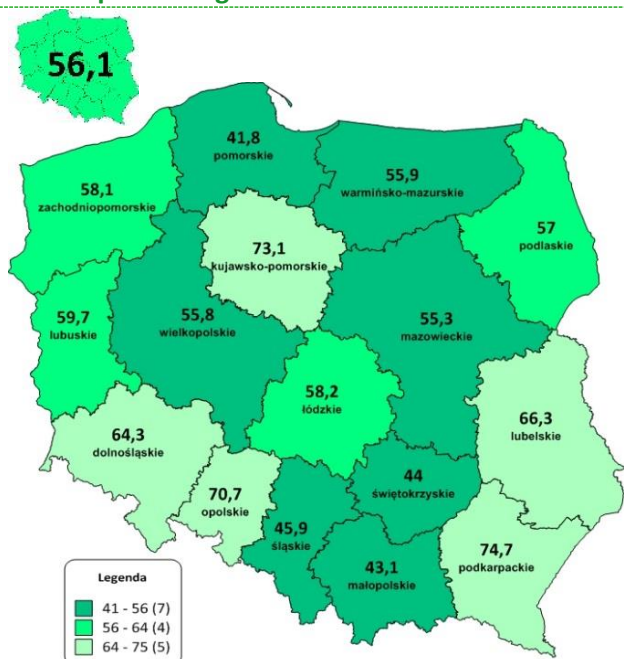

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

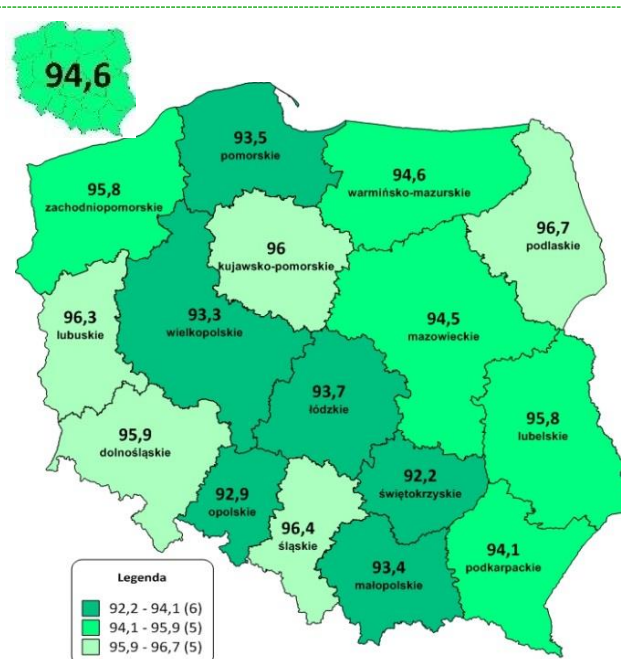
- W województwie podlaskim w roku 2017 z Internetu w kontaktach z administracją publiczną korzystało 24,7% obywateli. W Polsce wartość wskaźnika wynosiła 30,8%.
- Spadek wartości wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego o 3,2 pkt. proc. negatywnie wpłynął na pozycję zajmowaną przez województwo na tle pozostałych (16 pozycja).
- Można zakładać, iż w kolejnych latach dysproporcje pomiędzy regionem a Polską w zakresie wartości wskaźnika będą się zmniejszały.
- Wskaźnik nie wykazuje żadnych znaczących korelacji ze wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych zawartych w Strategii.

Mapa 15. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 16. Odsetek podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu

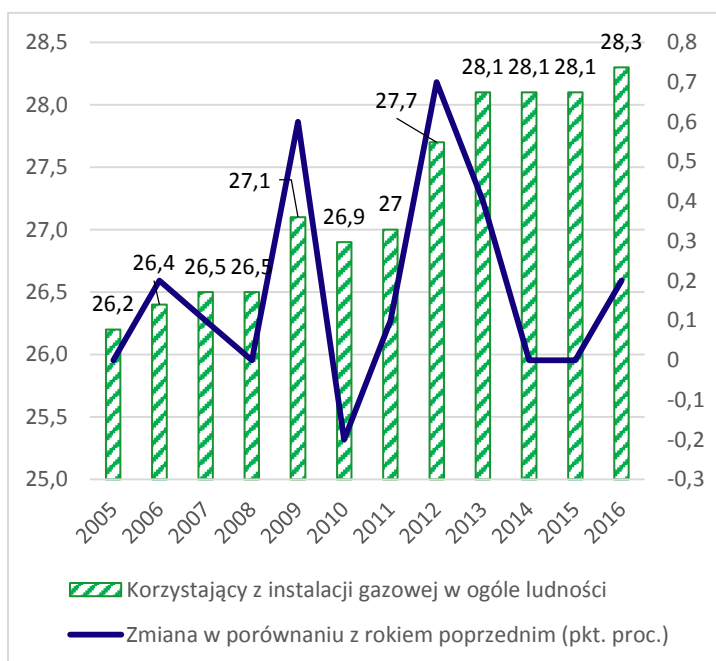

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2016 odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu szerokopasmowego w województwie podlaskim wyniósł 57% (spadł o 1,9 pkt. proc. z poziomu 58,9%.)
  - Województwo podlaskie plasuje się na dziewiątym miejscu wśród pozostałych województw pod względem. Obserwowana sytuacja wiąże się z niewielkimi różnicami w wartościach wskaźnika pomiędzy wszystkimi regionami.
  - Na skutek rozwoju i bogacenia się regionu coraz więcej osób i instytucji decyduje się na korzystanie z szybkiego Internetu. Komputeryzacja przedsiębiorstw przyczynia się do wzrostu gospodarczego oraz zwiększenia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw.
  - Analizowany wskaźnik jest również silnie związany ze wskaźnikami dotyczącymi ochrony środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami i rozwoju infrastruktury.
- W roku 2017 odsetek przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu szerokopasmowego w województwie podlaskim kształtował się na poziomie 96,7% i przekraczał średnią dla całego kraju o 2,1 pkt. proc.
  - Wartość wskaźnika zarówno dla województwa podlaskiego, jak i całego kraju systematycznie się zwiększa. Od 2016 województwo podlaskie zajmuje pierwsze miejsce pod względem wartości analizowanego wskaźnika.
  - Oczywista wydaje się być zależność pomiędzy odsetkiem podmiotów gospodarczych, które w swojej działalności wykorzystują dostęp do szerokopasmowego Internetu, a rozwojem gospodarczym regionu, umiędzynarodowieniem oraz innowacyjnością.
  - Znaczący poziom korelacji występuje również w przypadku wskaźników dotyczących ochrony środowiska oraz rozwoju społecznego.

Wykres 9. Korzystający z instalacji gazowej w ogóle ludności w latach 2005-2016 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

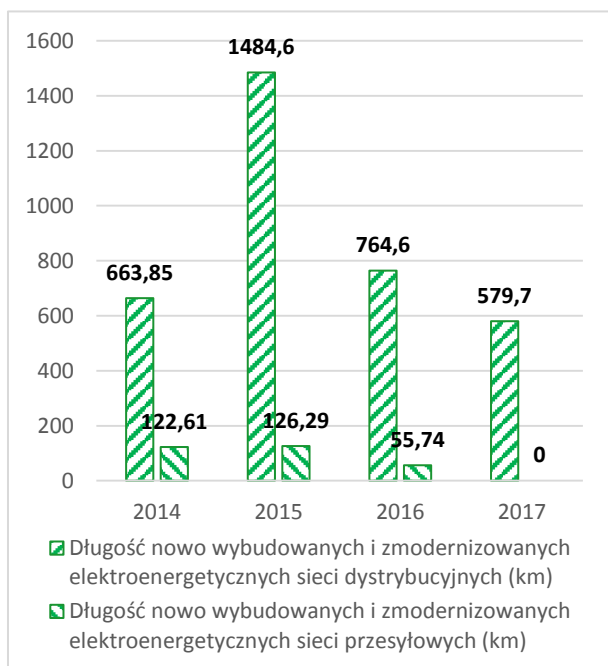
- W roku 2016 udział osób korzystających z instalacji gazowej w ogólnej liczbie ludności wyniósł 28,3% (wzrost o 0,2 pkt. proc. w porównaniu do roku 2015).
- Województwo podlaskie charakteryzuje się niskim, w porównaniu do średniej dla Polski, wskaźnikiem odsetka ludności korzystającej z sieci gazowej. W latach 2013-2015 wskaźnik utrzymywał się na niezmiennym poziomie – 28,1%.
- Wartość wskaźnika nieprzekraczająca 30% stanowi około połowy średniej wartości osiągniętej w Polsce (52,1%).
- Województwo podlaskie wśród wszystkich województw zajmuje ostatnie – 16 miejsce.

Podlaskie

Wykres 10. Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych oraz długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych w latach 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGE i PSE.

- W województwie podlaskim w roku 2017 długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych wyniosła 579,7 km.
- Zgodnie z informacją uzyskaną z Polskich Sieci Energetycznych, w 2017 roku, w województwie podlaskim nie wybudowano nowych oraz nie dokonano modernizacji elektroenergetycznych sieci przesyłowych. Tendencja spadkowa wartości wskaźnika w analizowanym okresie, tj. w latach 2014-2017 nie pozwala na wyznaczenie wiarygodnego trendu do roku 2020.

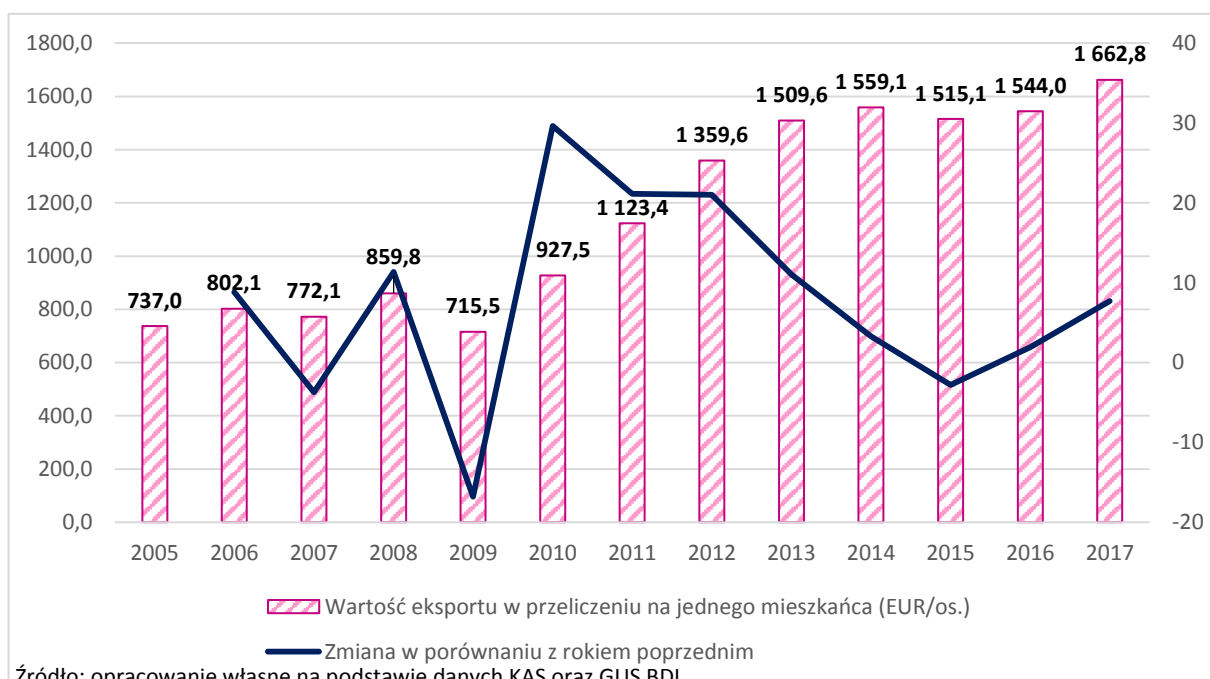
OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW STRATEGII

Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe

Wskaźniki realizacji celu strategicznego:

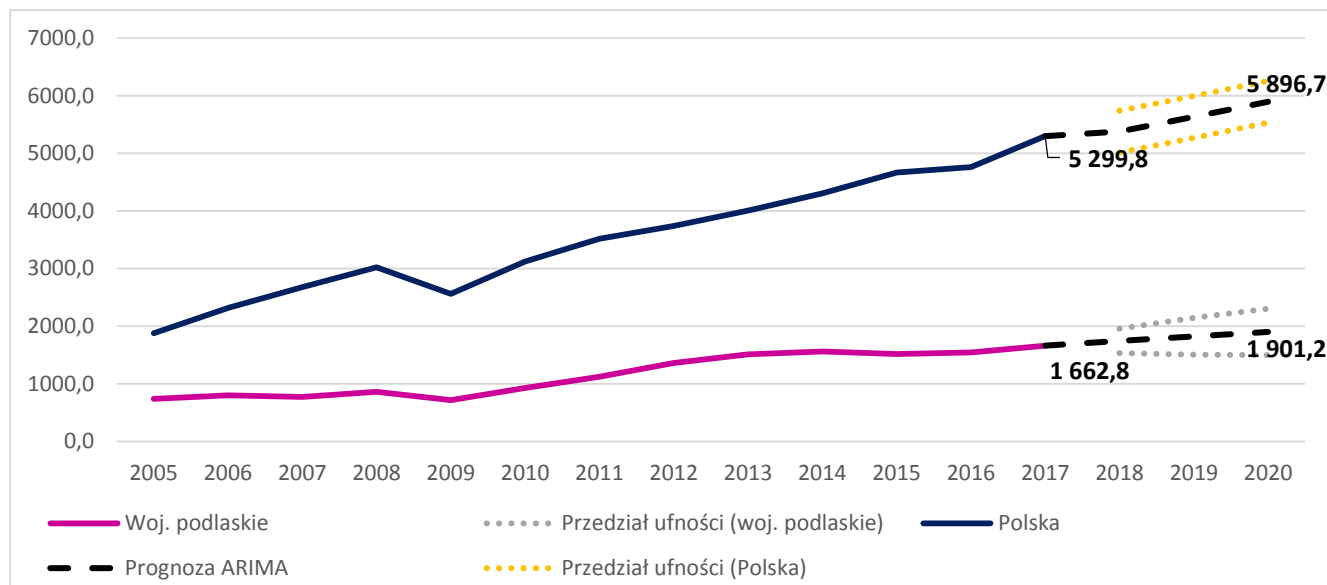
- Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca
- Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce

Wykres 11. Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2005-2017 (EUR/os.)

- Wartość eksportu *per capita* od 2013 roku utrzymuje się na względnie stałym poziomie. W 2016 roku stanowiła zaledwie 32,4% wartości średniej wartości dla całego kraju.
- Pomimo wzrostu wartości eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiększa się dysproporcja pomiędzy wartością wskaźnika charakteryzującego region, a średnią wartością dla kraju.
- W 2017 r. (według wstępnych danych dotyczących eksportu) analizowany wskaźnik przekroczył wartość 1660 euro.
- W latach 2005-2017 wartość eksportu *per capita* w województwie podlaskim wzrosła o 125,6%, natomiast w kraju zanotowano przyrost na poziomie około 182%.

Wykres 12. Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2005-2017 (EUR/os) w latach 2005-2017 z prognozą do roku 2020

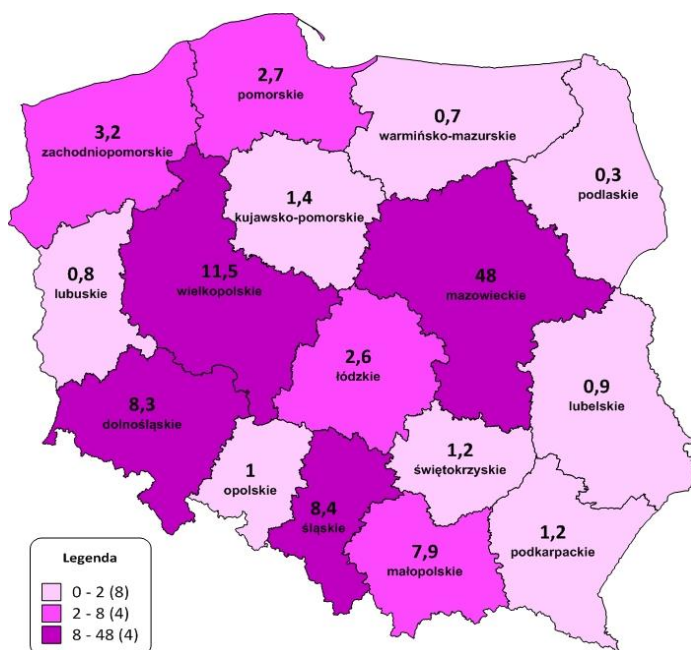
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KAS oraz GUS BDL.

- Prognoza wartości eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach kolejnych zakłada jego systematyczny wzrost.
- Symulacje przeprowadzone z wykorzystaniem modelu ARIMA wskazują na dalsze pogłębianie się dysproporcji pod względem rozwoju gospodarczego.
- Prognozowana wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca będzie oscylować wokół 1900 EUR/os. Jest to wartość niższa od założonej w Strategii wartości docelowej – wynoszącej 2000 EUR/os.
- Prognozowana wartość wskaźnika (prognoza ARIMA z roku 2017) dla roku 2017 wyniosła 1608,2 EUR/os., rzeczywista wartość wynosząca 1662,9 EUR/os. zawierała się z prognozowanym 95% przedzialem ufności.

Podsumowanie 4 lat realizacji Strategii

- ✓ Utrzymanie się tendencji wzrostowej wartości eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca.
- ✓ Wzrost wartości eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2017 roku w porównaniu do 2010 roku o 79,3%, tj. o 735,3 EUR/os.
- ✓ Zwiększanie się dysproporcji pomiędzy wartością eksportu *per capita* w województwie podlaskim a średnią wartością dla Polski (z poziomu 2198,1 EUR/os. w roku 2010 do 3216,7 EUR/os. w roku 2017).
- ✓ Przewiduje się utrzymanie trendu wzrostowego wartości wskaźnika, który pozwoli na zbliżenie się do określonej w Strategii wartości docelowej.

Wykres 13. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce

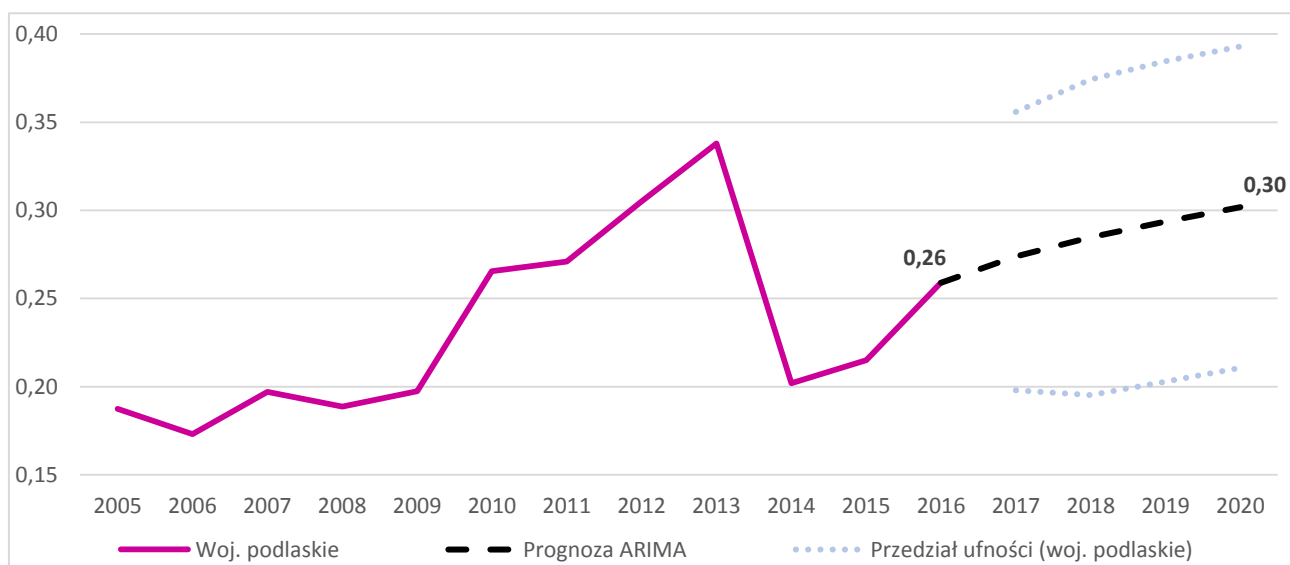

- Województwo podlaskie nie jest regionem, w którym jest lokowana wysoka wartość kapitału zagranicznego.
- W rankingu województw pod względem regionów o najwyższym udziale kapitału ulokowanego kapitału zagranicznego w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce województwo podlaskie zajmuje 16 miejsce.
- Po widocznej korekcie wartości wskaźnika w roku 2014 udział ulokowanego kapitału zagranicznego z każdym rokiem wzrasta.
- Mimo obserwowanych zmian, udział kapitału zagranicznego ulokowanego w regionie podlaskim, w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce, nadal pozostaje na najniższym poziomie w kraju.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Wskaźnik Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce jest silnie skorelowany z niewielką liczbą wskaźników realizacji celów strategicznych i operacyjnych założonych w Strategii.
- Największe powiązania odnotowano z wartością dodaną brutto na 1 pracującego.

Wykres 14. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce w latach 2005-2016 z prognozą do roku 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Prognoza wartości wskaźnika w latach kolejnych zakłada jego systematyczny wzrost.
- W 2020 wartość wskaźnika będzie oscylować wokół wartości docelowej wynoszącej 0,34%.
- Prognozowana wartość wskaźnika (prognoza ARIMA z roku 2017) dla roku 2016 wyniosła 0,26%, rzeczywista prognozowana wartość dla roku 2020 wynosi 0,30%. Będzie więc oscylować wokół założonej wartości docelowej.
- Nawet uzyskanie zakładanej wartości docelowej nie poprawi sytuacji regionu na tle kraju.

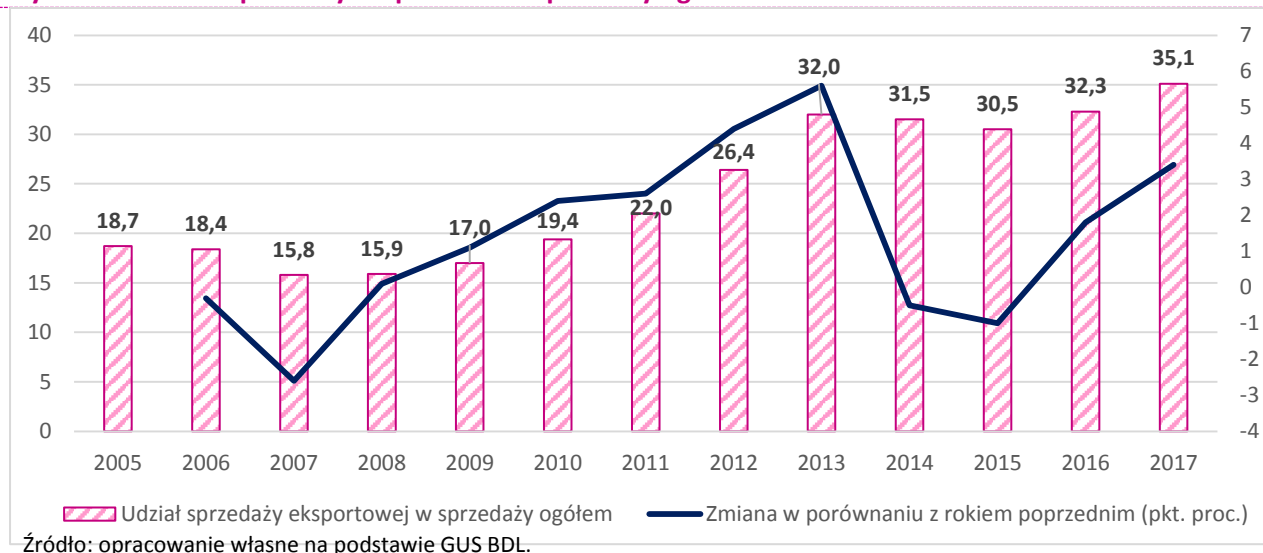
Podsumowanie 4 lat realizacji Strategii

- ✓ W stosunku do roku bazowego (2011) wartość wskaźnika w 2016 roku pozostała niezmienna.
- ✓ Region stale zajmuje ostatnią pozycję w kraju.

Cel operacyjny 2.1 Aktywność podlaskich przedsiębiorstw na rynku ponadregionalnym

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. Promocja gospodarcza regionu b. Inicjatywy sprzyjające nawiązywaniu kontaktów gospodarczych oraz wspieranie obecności podlaskich przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych	1. Udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem

Wykres 15. Udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem w latach 2005-2017

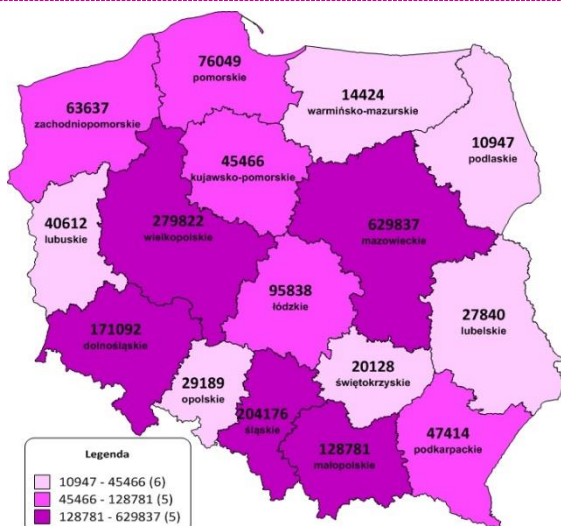
- Udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem w roku 2016 wyniósł 32,3%.
- W latach 2008–2013 w województwie podlaskim odnotowano wzrost sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem. W roku 2014 nastąpił spadek wartości tego wskaźnika, który został skorygowany w roku 2016.
- Mimo zwiększania się wartości wskaźnika różnica w stosunku do średniej wartości wskaźnika dla kraju sukcesywnie ulega zwiększeniu. Świadczy to o utrzymywaniu stanu dywergencji, a nawet o jego nieznacznym powiększeniu.
- Od roku 2007 notowany jest sukcesywny wzrost wartości eksportu i dostaw wewnątrzspółnotowych. W roku wyniósł on 7,7% (w porównaniu do roku 2016), tj. 8,6 mld zł.

- Pomimo występujących wahań wartości wskaźnik charakteryzuje się tendencją wzrostową. Należy przypuszczać, iż w roku 2020 wartość eksportu i dostaw wewnątrzspółnotowych oscylować będzie na poziomie ok. 10 mld zł.

Cel operacyjny 2.2 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. Aktywność informacyjno-promocyjna ukierunkowana na inwestorów (aktywne pozyskiwanie inwestorów) b. Dostępność terenów inwestycyjnych	1. Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej województwa podlaskiego – pozycja w rankingu 2. Powierzchnia nowo udostępnionych/wspartych terenów inwestycyjnych 3. Pracujący w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego według lokalizacji siedziby zarządu

Mapa 17. Pracujący w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego według lokalizacji siedziby zarządu w latach 2005-2016

- W 2016 roku liczba osób pracujących w podmiotach w udziałem kapitału zagranicznego w regionie wyniosła 10 947 osób.
- Wskaźnik charakteryzuje się tendencją wzrostową z okresowymi wahaniami dynamiki.
- Województwo podlaskie zajmuje ostatnią pozycję wśród regionów pod względem wartości wskaźnika

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Cel operacyjny 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. Poprawa przepustowości i zwiększanie sieci przejść granicznych b. Działania w zakresie ułatwień w przekraczaniu granicy c. Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy d. Ochrona i efektywne wykorzystanie wspólnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza	1. Liczba sieci współpracy transgranicznej (w tym euroregiony) 2. Liczba nowych umów dotyczących współpracy w ramach EWT

- W 2017 roku województwo podlaskie kontynuowało działania promujące region, jako atrakcyjne pod względem inwestowania oraz nawiązywania współpracy w oparciu o walory i potencjał województwa.

- Zgodnie z dokumentem *Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Podlaskiego* kontynuowano współpracę z regionami przygranicznymi Litwy i Białorusi, ze szczególnym uwzględnieniem regionów zrzeszonych w euroregionach „Niemen” i „Puszcza Białowieska.
- Obok zaangażowania w działania euroregionów województwo podlaskie jest zaangażowane w realizację programów w ramach EWT i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa: Perspektywa finansowa 2014-2020: Polska-Rosja, Polska-Białoruś-Ukraina, Interreg V-A Litwa-Polska, Interreg Europa, Interreg Europa Środkowa, Interreg Region Morza Bałtyckiego, URBACT III, ESPON 2020.
- Samorząd województwa ma swoich przedstawicieli w Komitetach Monitorujących Programów EWT.
- Województwo aktywnie podejmuje działania promujące region na arenie krajowej oraz międzynarodowej, zgodnie z opracowanym corocznie *Planem promocji województwa*, który precyzuje działania promocyjne zorientowane na upowszechnianie pozytywnego wizerunku regionu wśród potencjalnych odbiorców jego oferty. Od 2017 roku działania promocyjne podejmowane są również w ramach Strategii Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego.
- Do głównych przedsięwzięć realizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w 2017 roku należały: przyznanie nagrody „Podlaska Marka Roku”, IV Wschodni Kongres Gospodarczy, udział w krajowych i zagranicznych imprezach promocyjnych,

Cel operacyjny 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy b. Rozwój specjalizacji ponadregionalnych i współpraca w zakresie wspólnych problemów c. Rozwój współpracy w sferze innowacji i inwestycji	1. Liczba nowych wspólnych projektów ponad regionalnych 2. Liczba nowych umów/porozumień pomiędzy władzami samorządowymi

- Województwo podlaskie wraz z województwami: lubelskim, podkarpackim, świętokrzyskim oraz warmińsko mazurskim jest członkiem inicjatywy Dom Polski Wschodniej w Brukseli, którego zadaniem jest przede wszystkim: reprezentowanie interesów regionów Polski Wschodniej przed instytucjami europejskimi, promowanie Polski Wschodniej w Brukseli i w innych regionach Unii Europejskiej, lobbowanie na rzecz projektów złożonych w Brukseli przez władze samorządowe i instytucje z Polski Wschodniej.
- Województwo podlaskie aktywnie współpracowało również z województwami: lubelskim, mazowieckim i podkarpackim w ramach Programu Współpracy Transgranicznej EIS Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020.
- Ponadto, województwo podlaskie nawiązało współpracę z województwami: pomorskim i warmińsko-mazurskim w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014-2020.
- W ramach EWT województwo podlaskie współpracowało z województwem warmińsko-mazurskim oraz instytucjami Programu Współpracy Interreg V-A Litwa-Polska.

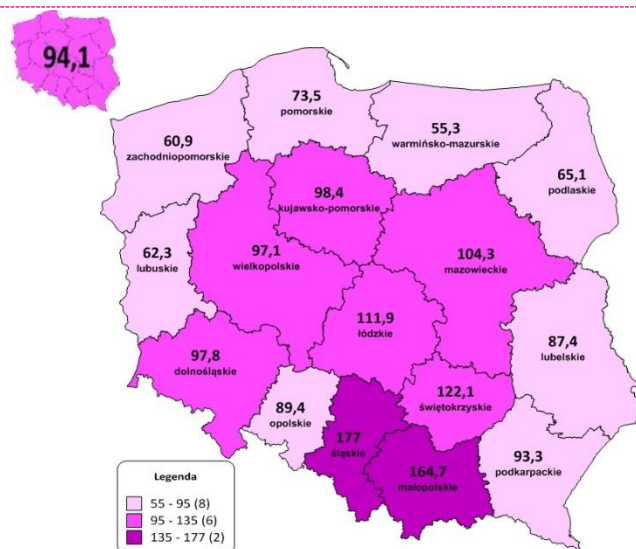

Cel operacyjny 2.5 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. Poprawa zewnętrznej dostępności transportowej regionu b. Wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie wewnętrznej dostępności transportowej c. Efektywny system transportu publicznego	1. Drogi o twardej nawierzchni na 100 km ² 2. Liczba mieszkańców w strefach dostępności drogowej Białegostoku 60 min. 3. Liczba mieszkańców w strefach dostępności kolejowej Białegostoku 60 min. 4. Średni czas dojazdu (w transporcie drogowym i kolejowym) z Białegostoku do: <ul style="list-style-type: none"> • Warszawy • Suwałk • Łomży • Bielska Podlaskiego • Olsztyna • Lublina • Kowna

Mapa 18. Drogi o twardej nawierzchni na 100 km²

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Wskaźnik drogi o twardej nawierzchni na 100 km² w roku 2016 wyniósł 65,1 km. Wartość systematycznie rośnie.
- Pod względem wartości wskaźnika województwo podlaskie plasuje się od roku 2010 na 13 pozycji.
- Pozytywnym aspektem jest zmniejszanie się dysproporcji pomiędzy wartością wskaźnika w województwie podlaskim a średnią wartością wskaźnika w Polsce. Dystans do średniej kraju pozostaje jednak nadal znaczący.

- Wskaźnik jest skorelowany z dużą liczbą wskaźników realizacji celów strategicznych i operacyjnych założonych w Strategii.
- Wykazuje silny związek z rozwojem gospodarczym oraz innowacyjnością.
- Odnotowano korelację wartości wskaźnika ze wskaźnikami ochrony środowiska oraz racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska naturalnego.

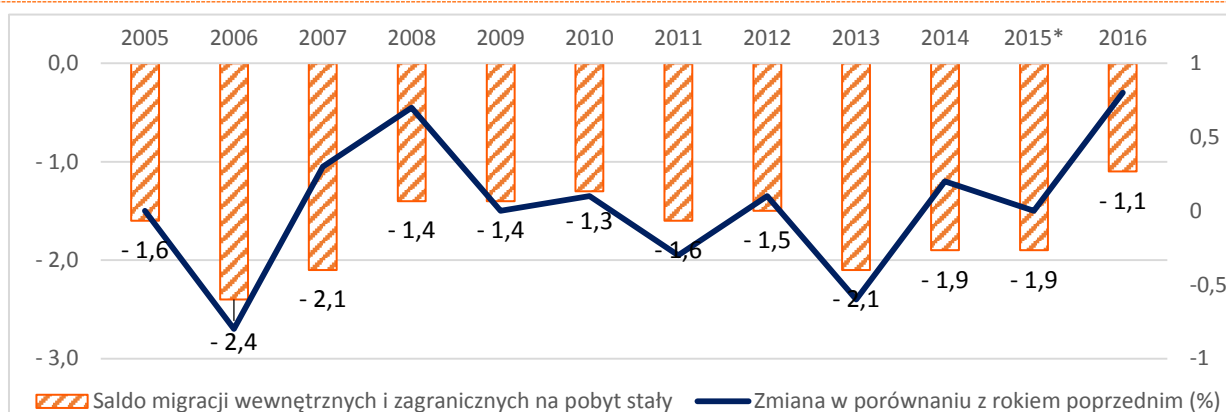
OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW STRATEGII

Cel strategiczny 3. Jakość życia

Wskaźniki realizacji celu strategicznego:

- Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności
- Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym

Wykres 16. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2005-2016 (osoby, dynamika w %)

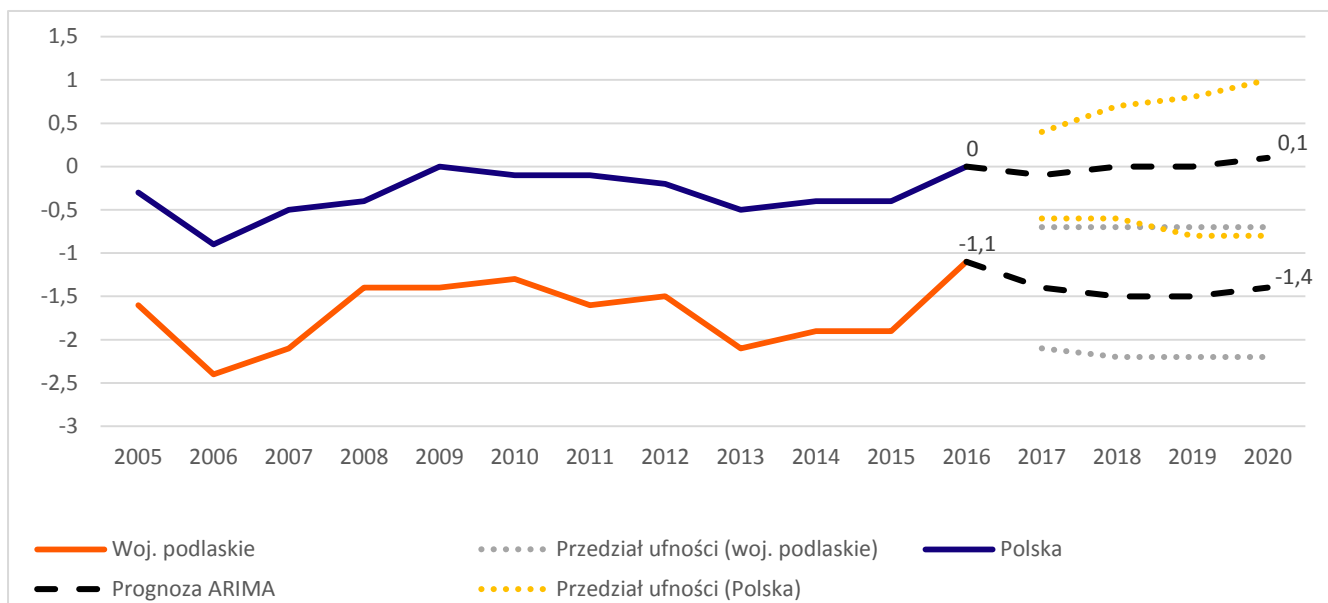
* Saldo migracji w roku 2015 w związku z brakiem danych z zakresu migracji zagranicznych wyznaczone jako suma migracji wewnętrznych z roku 2015 i migracji zagranicznych w roku 2014. Takie podejście zostało zastosowane w Roczniku Statystycznym

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych przyjmuje wartości ujemne, co świadczy o wyludnianiu się województwa podlaskiego.
- W roku 2016 odnotowano zmniejszenie się salda migracji do -1,1/1000 osób (z -2,1 w 2013 roku). Oznacza to, że w analizowanym roku, z województwa wyemigrowało około 1300 więcej niż osiedliło się w regionie (wobec 2500 osobowej nadwyżki migrujących nad przyjeżdżającymi do regionu w 2013 roku).
- Wartość notowana w regionie jest niekorzystna w stosunku do średniej krajowej (0,0/1000 osób w 2016 roku). Województwo Podlaskie zajmuje 12 pozycję w kraju pod względem wartości wskaźnika.
- Wskaźnik jest pozytywnie skorelowany ze współczynnikiem aktywności zawodowej osób w wieku 15-24 lata, co może świadczyć o wysokiej mobilności zawodowej tej grupy wiekowej.

Wykres 17. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2005-2016 z prognozą do roku 2020

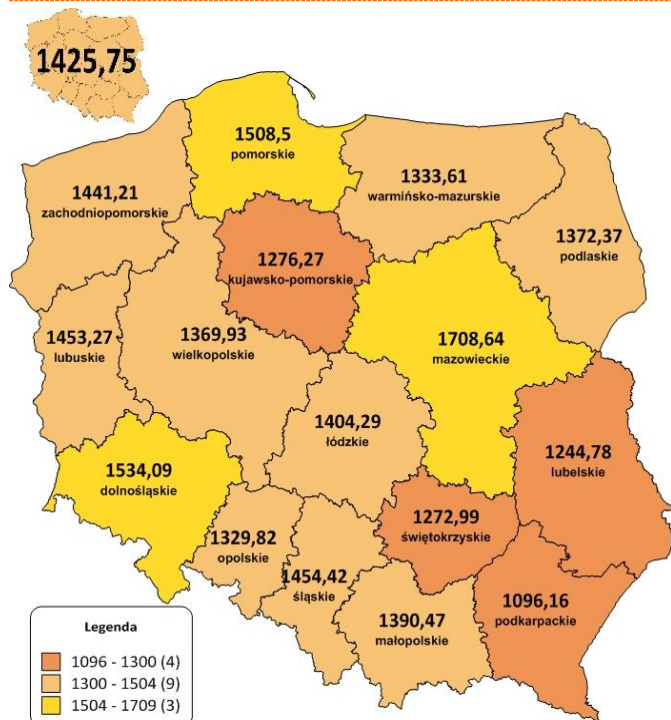
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Prognoza wartości wskaźnika w latach kolejnych zakłada pogorszenie się sytuacji w stosunku do roku 2016 (utrzymanie się niekorzystnego salda migracji na poziomie około - 1,7 tys. osób rocznie).
- Symulacje z wykorzystaniem modelu ARIMA prognozują dalsze pogłębianie się dysproporcji w porównaniu do reszty kraju.
- W 2020 roku Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z wysokim prawdopodobieństwem będzie znacząco się różnić od zakładanej wartości (-0,4).
- Prognozowana wartość wskaźnika (prognoza ARIMA z roku 2017) dla roku 2020 wynosi (-1,4) i z 95% prawdopodobieństwem będzie się zawierała w przedziale ufności (-0,7) – (-2,2).

Podsumowanie 4 lat realizacji Strategii

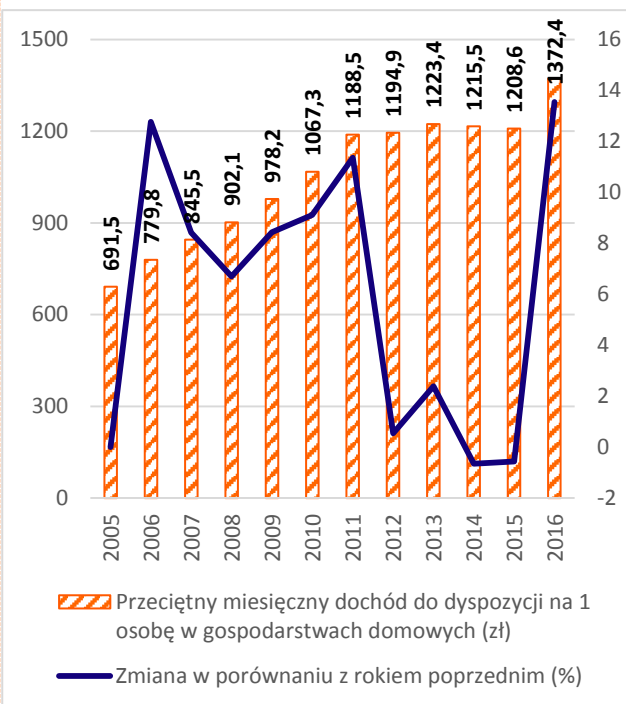
- ✓ Utrzymywanie się tendencji wzrostowej wartości wskaźnika, co się przekłada na znaczne ograniczanie salda migracji wynoszącej w latach 2013-2015 około - 2,5 tys. osób w skali rocznej. Wartość wskaźnika uzyskana w 2016 roku wskazuje na ograniczenie salda migracji do poziomu -1,3 tys. osób rocznie.
- ✓ Ograniczenie wielkości salda migracji o 0,5 pkt. (w porównaniu do roku bazowego 2011, z wartości - 1,6).
- ✓ Zmniejszenie różnicy w porównaniu do wartości średniej dla Polski (w stosunku do roku bazowego o 0,4 pkt.)
- ✓ Województwo podlaskie zajmuje 12 miejsce w kraju pod względem wartości wskaźnika.

Mapa 19. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 18. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w latach 2005-2016

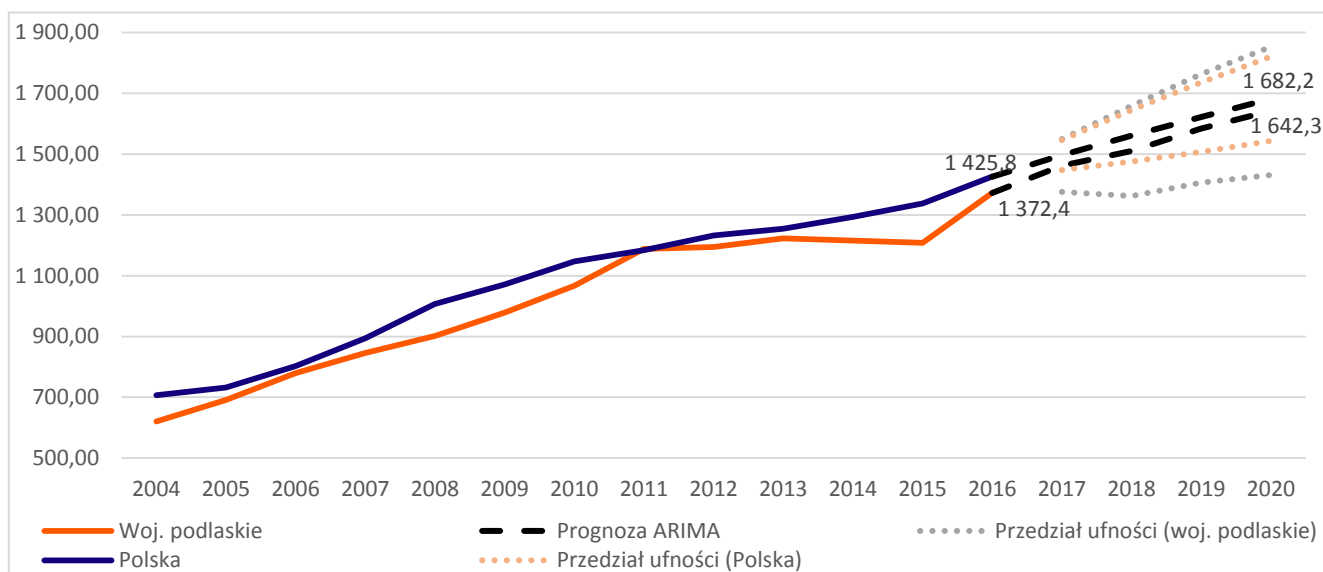

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W roku 2016 przeciętny miesięczny dochód dyspozycyjny na 1 osobę w gospodarstwie domowym wynosił 1372,37 zł.
- Odnotowano niemal 14% wzrost w porównaniu do roku 2015 (najwyższy w analizowanym okresie).
- Województwo podlaskie zajmuje 9 miejsce w kraju pod względem wartości wskaźnika, pomimo że jego wartość stanowi ponad 96% wartości średniej dla kraju. Wskazuje to na niewielkie różnice pomiędzy województwami.
- Wskaźnik jest dodatnio skorelowany ze wskaźnikami rozwoju gospodarczego (np. PKB, WDB), co wynika bezpośrednio z faktu zwiększania się zamożności społeczeństwa.
- Odnotowano również silne związki ze wskaźnikami charakteryzującymi ochronę środowiska oraz racjonalnym gospodarowaniem zasobami środowiska naturalnego, jak również odnoszącymi się do wykorzystania infrastruktury sieciowej.
- Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji koreluje również z długością dalszego trwania życia oraz współczynnikiem aktywności zawodowej osób w wieku 55 lat i więcej.

Wykres 19. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w latach 2005-2016 z prognozą do roku 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Prognoza wartości wskaźnika zakłada systematyczny wzrost jego wartości w kolejnych latach.
- W 2020 roku miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym będzie oscylował wokół wartości docelowej wynoszącej 1648 zł.
- Z 95% prawdopodobieństwem wartość wskaźnika będzie zawierać się w przedziale od 1431 zł do 1853 zł.
- Należy przewidywać, iż wartość wskaźnika będzie zbliżona do średniej wartości dla Polski.

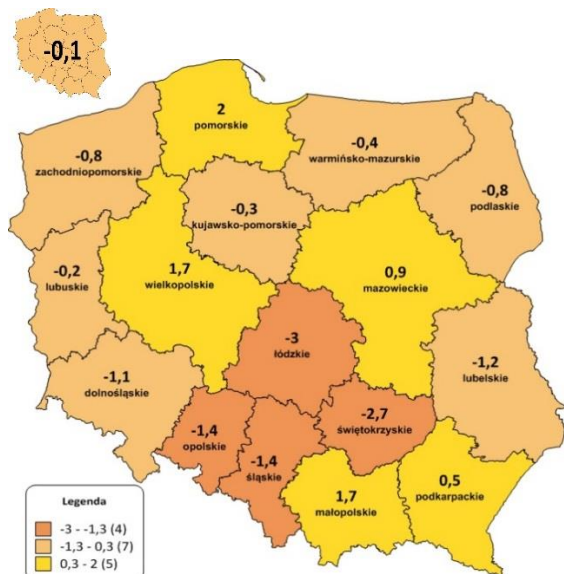
Podsumowanie 4 lat realizacji Strategii

- ✓ Utrzymywanie się tendencji wzrostowej wartości wskaźnika.
- ✓ Pogorszenie pozycji w 2016 roku (9 m-ce) w stosunku do roku bazowego (5 m-ce w 2011 roku)
- ✓ Przewiduje się utrzymanie trendu wzrostowego, który znacząco zbliży region do założonej wartości docelowej w roku 2020.

Cel operacyjny 3.1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi b. Rozwój nowoczesnych, dobrze adresowanych usług społecznych c. Wsparcie aktywności zawodowej i społecznej osób starszych, umożliwiające lepsze wykorzystanie ich potencjału	1. Przyrost naturalny na 1000 ludności 2. Współczynnik aktywności zawodowej (w IV kwartale): <ul style="list-style-type: none"> • ogółem • osób w wieku 15-24 lata • osób w wieku 55 i więcej lat

Mapa 20. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2016 roku

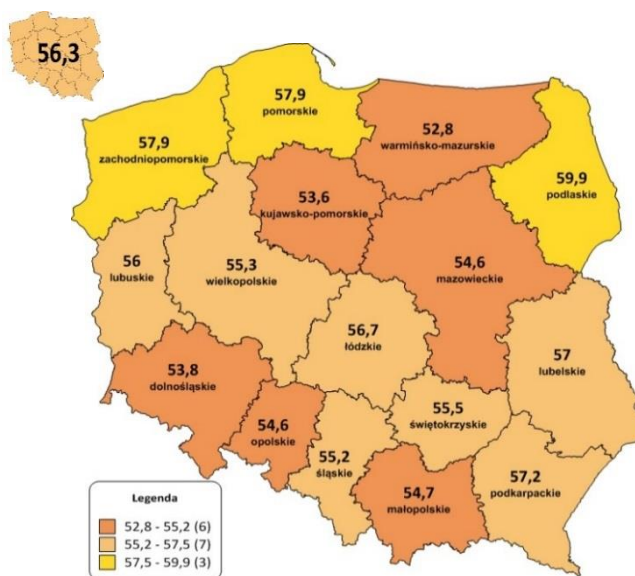

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2016 roku przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł (-0,8)
- W porównaniu do roku 2015 (-1,2) odnotowano wzrost o 0,4 pkt. proc, co jednak nie zmienia faktu, że wartość wskaźnika była niższa od średniej wartości dla Polski (-0,1) o 0,7 punktu proc.
- W roku 2016 województwo podlaskie na tle innych województw zajmowało niezmienną od trzech lat 9 pozycję.
- Wskaźnik przyrostu naturalnego nie wykazuje istotnych powiązań ze wskaźnikami realizacji celów zawartych w Strategii.

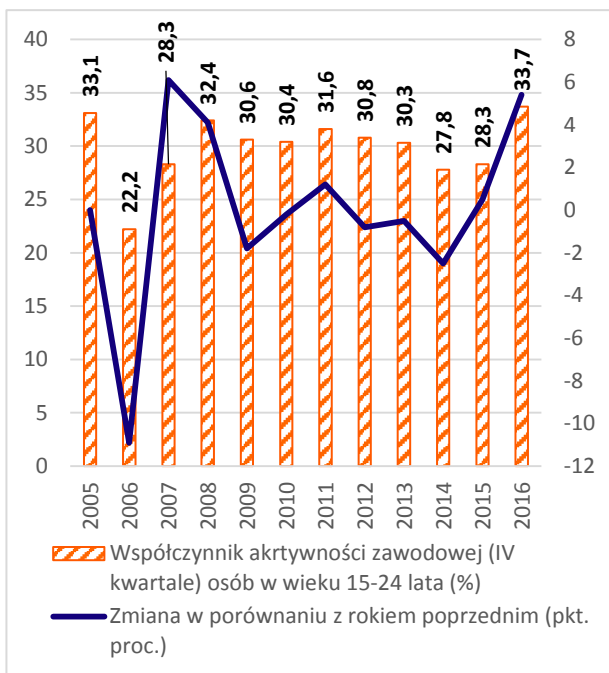
Mapa 21. Współczynnik aktywności zawodowej w 2016 roku

- W IV kwartale 2016 roku w województwie podlaskim współczynnik aktywności zawodowej dla ogółu mieszkańców wynosił 59,9 i przekraczał średnią wartość dla Polski o 3,6 pkt.
- Znaczny wzrost wskaźnika (o 5,1 pkt. proc. z 54,8% w roku 2015) skutkowałam awansem na pierwsze miejsce wśród wszystkich województw pod względem analizowanego wskaźnika.
- Wskaźnik aktywności zawodowej wykazuje silne powiązania z niektórymi wskaźnikami gospodarczymi (liczba patentów) i wskaźnikami w obszarze ochrony zdrowia (liczba lekarzy i pielęgniarek).

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

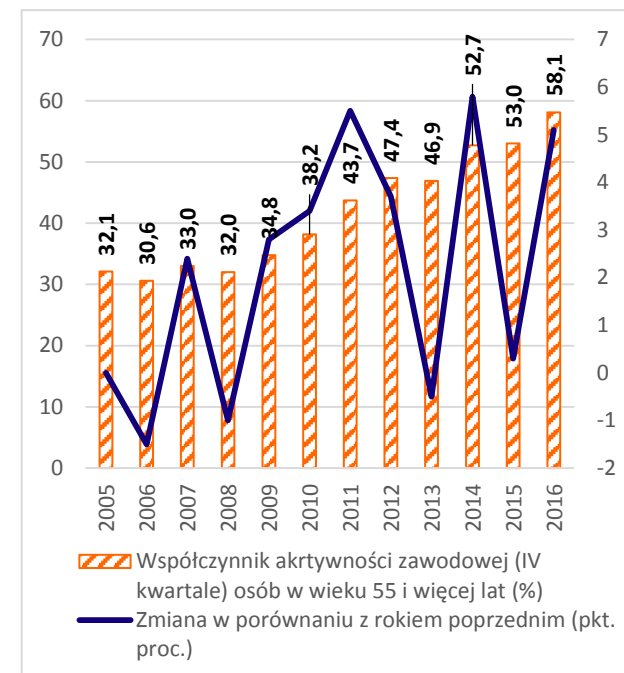
Wykres 20. Współczynnik aktywności zawodowej (IV kwartale) osób w wieku 15-24 lata w lata 2005-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Aktywność zawodowa osób w wieku 15-24 lata w roku 2016 wynosiła 33,7% (wzrost o 5,4 pkt. proc.).
- Pod względem wartości wskaźnika województwo podlaskie zostało sklasyfikowane na 9 pozycji w kraju.

Wykres 21. Współczynnik aktywności zawodowej (IV kwartale) osób w wieku 55 i więcej w lata 2005-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

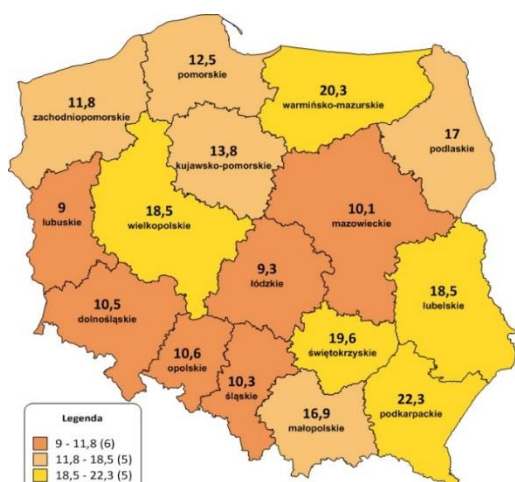
- W 2016 roku w województwie podlaskim osoby aktywne zawodowo powyżej 55 roku życia stanowiły 23,8% całej kategorii wiekowej.
- Od 2008 roku zauważyć można systematyczny wzrost aktywności zawodowej wśród osób powyżej 55 roku życia.

Cel operacyjny 3.2 Poprawa spójności społecznej

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ul style="list-style-type: none"> a. Współpraca i rozwój potencjału instytucjonalnego w obszarze pomocy i integracji społecznej b. Wspieranie osób wykluczonych społecznie, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją lub przezywających trudność c. Wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym 2. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności 3. Liczba przedsiębiorstw będących członkami organizacji Global Compact w woj. Podlaskim w relacji do liczby takich przedsiębiorstw w całej Polsce

Mapa 22. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w 2016 roku

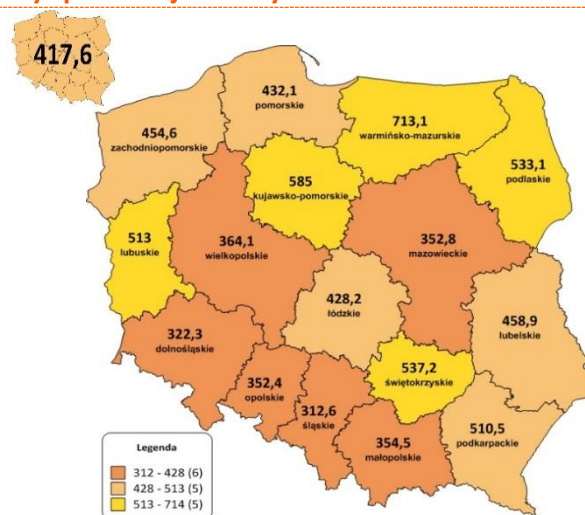

- W 2016 roku wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym wyniósł 17%.
- Wskaźnik uległ obniżeniu w porównaniu do roku 2015 (19,1%).
- W porównaniu do roku bazowego (2011) odnotowano spadek wartości wskaźnika o ok. 7,2 pkt. proc.
- Pod względem wartości wskaźnika województwo podlaskie zajmuje 11 miejsce w Polsce.
- Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym jest ujemnie skorelowany z odsetkiem podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu w %.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 23. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2016 roku

- Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych na 10 tys. ludności w 2016 roku wynosiła 533 osób.
- Województwo podlaskie znajduje się powyżej średniej dla Polski i w 2016 roku zajmowało 13 miejsce w kraju.
- Wskaźnik jest silnie powiązany z poziomem ubóstwa. Odsetek osób, które korzystają ze świadczeń pomocy społecznej jest silnie dodatnio powiązany z poziomem ubóstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Cel operacyjny 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego

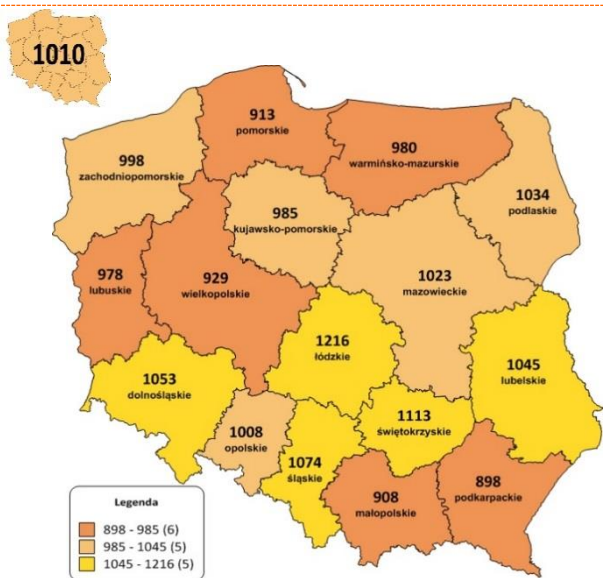
Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<p>a. Poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie</p> <p>b. Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia</p> <p>c. Wzrost efektywności działania podmiotów i służb bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskaźnik umieralności ogólnej w województwie podlaskim 2. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia (kobiet i mężczyzn) 3. Wskaźnik umieralności niemowląt w województwie podlaskim 4. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców 5. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców 6. Liczba łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców

7. Liczba zabitych w wypadkach drogowych na 100 wypadków
8. Liczba rannych w wypadkach drogowych na 100 wypadków
9. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę

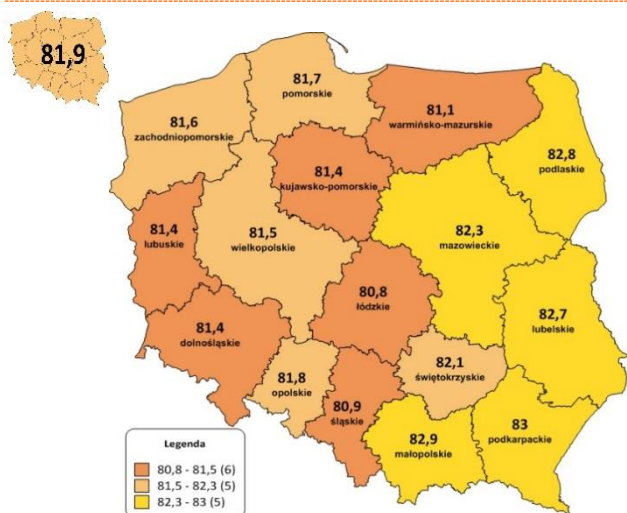
Mapa 24. Wskaźnik umieralności ogólnej w województwie podlaskim w 2016 roku¹⁹

- W 2016 roku wartość wskaźnika umieralności ogólnej w województwie podlaskim (liczba zgonów na 100 tys. osób), kształtowała się powyżej średniej wartości dla Polski i wyniosła 1034.
- Województwo podlaskie pod względem wartości wskaźnika zajmowało 11 miejsce.
- Zarówno w regionie, jak i w Polsce występują znaczne wahania wartości wskaźnika, przy jednoczesnym występowaniu trendu wzrostowego (rośnie liczba zgonów).
- Wskaźnik jest ujemnie skorelowany ze wskaźnikiem emisji metanu (CH₄) i udziałem w kształceniu ustawicznym.

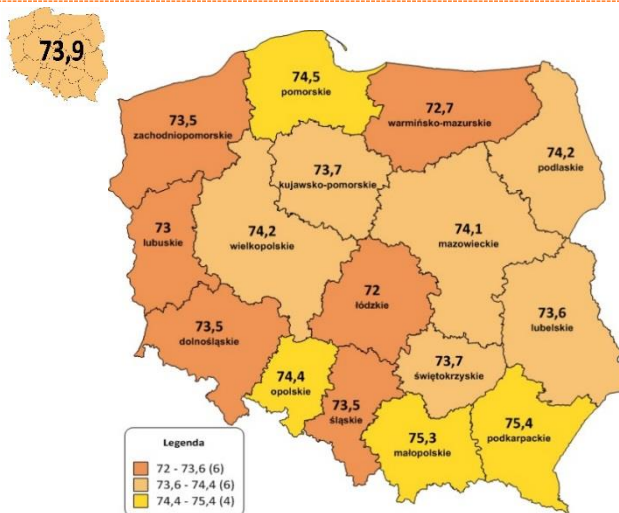
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 25. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia kobiet w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 26. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia mężczyzn w 2016 roku

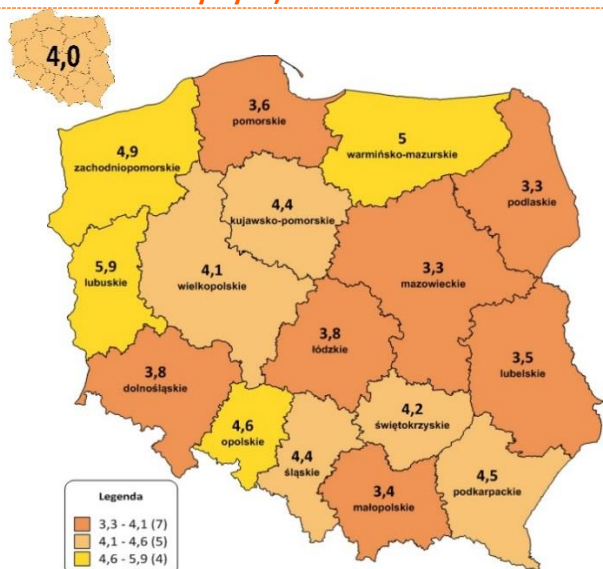

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

¹⁹ Analizowany wskaźnik jest destymulantą, czyli wskaźnikiem, którego spadek wartości pozytywnie wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą województwa.

- Kobiety urodzone w 2016 roku w województwie podlaskim osiągną średni wiek 82,8 lat podczas, gdy w Polsce wiek ten wyniesie 81,9 lat.
- Mężczyźni urodzeni w 2016 roku w województwie podlaskim osiągną średni wiek 74,2 lata (mieszkańcy Polski: 73,9).
- Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w odniesieniu zarówno do kobiet, jak i do mężczyzn jest skorelowany ze znaczną liczbą wskaźników realizacji celów strategicznych i operacyjnych.
- Wskaźnik wykazuje korelacje ze wskaźnikami m.in. z zakresu rozwoju gospodarczego (np. PKB), powiązań międzynarodowych (np. eksport) oraz innowacyjności (np. nakłady na działalność B+R).
- Pozytywne, istotne korelacje zachodzą także pomiędzy analizowanym wskaźnikiem a wskaźnikiem zatrudnienia dla osób w wieku 20-64 lata wg BAEL – w IV kwartale oraz współczynnikiem aktywności zawodowej (w IV kwartale) osób w wieku 55 i więcej lat.

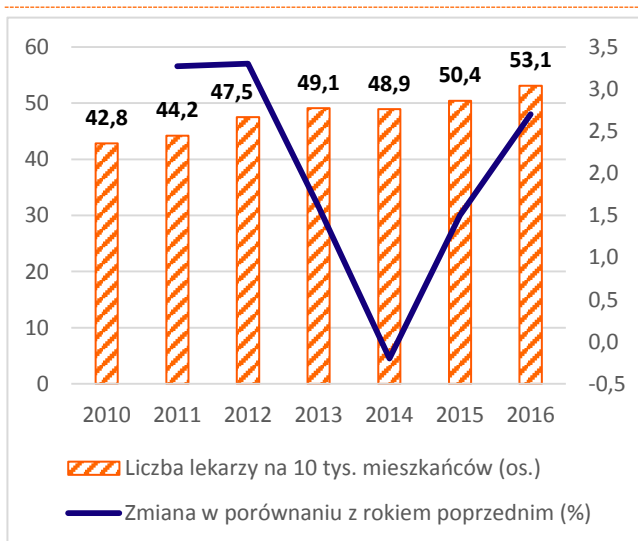
Mapa 27. Wskaźnik umieralności niemowląt w województwie podlaskim w 2016 roku (liczba zgonów na 1000 urodzeń żywych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

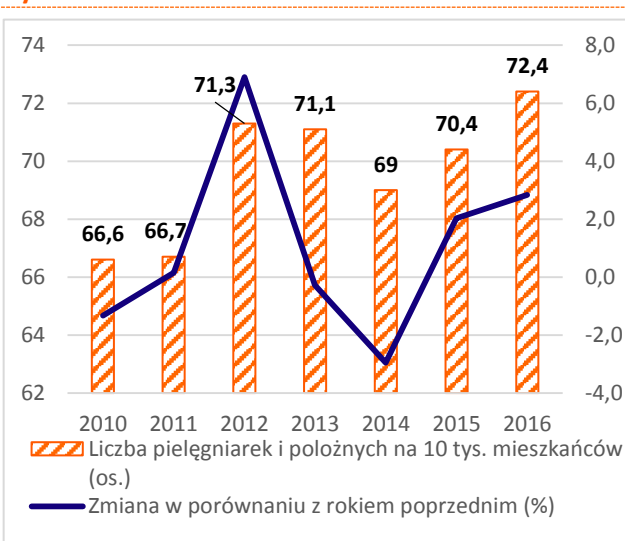
- W 2016 roku wskaźnik umieralności niemowląt w województwie podlaskim wyniósł 3,3, co było wartością niższą od średniej dla Polski.
- Odwrotnie, niż w przypadku wskaźnika umieralności ogólnej, umieralność niemowląt charakteryzuje się tendencją spadkową.
- Województwo podlaskie zajmowało w 2016 roku 2 miejsce w kraju. Posiada najkorzystniejszą wartość wskaźnika.
- Wskaźnik umieralności niemowląt w województwie podlaskim nie wykazuje istotnych powiązań z pozostałymi wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych Strategii.

Wykres 22. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 23. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców

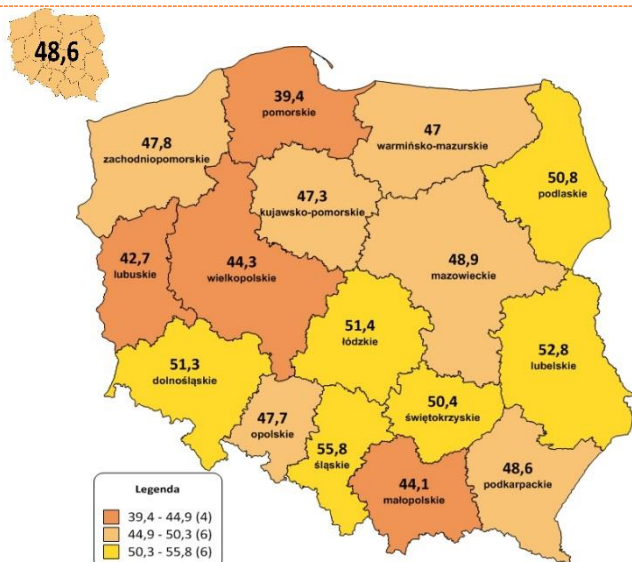

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

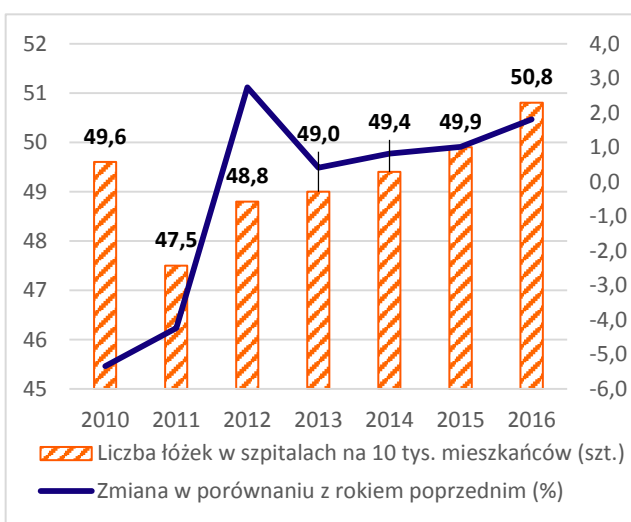
- W 2016 roku w województwie podlaskim przypadało ok. 53 lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.
- W porównaniu do wartości średniej dla kraju wartość jest niższa o 3 lekarzy, co przekłada się na 8 miejsce w Polsce.
- W województwie podlaskim odnotowano niższe tempo przyrostu liczby lekarzy na 10 tys. mieszkańców niż w skali całego kraju.
- Istotne korelacje analizowanego wskaźnika występują w odniesieniu do innych wskaźników z zakresu ochrony zdrowia (przeciętne trwanie życia), kapitału społecznego i wskaźników gospodarczych (PKB).
- W 2016 roku na 10 tys. mieszkańców w regionie przypadały ponad 72 pielęgniarki i położne, zaś średnio w kraju 68.
- Pomimo znacznego przekraczania średniej krajowej województwo podlaskie od 2014 sklasyfikowane jest na 7 pozycji.
- Wskaźnik liczby pielęgniarek i położnych na 10 tys. ludności wykazuje analogiczne powiązania jak wskaźnik liczby lekarzy w regionie.
- Odnotowano istotne korelacje ze wskaźnikami z zakresu opieki zdrowotnej, kapitału społecznego oraz wskaźnikami gospodarczymi.

Mapa 28. Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 24. Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2016

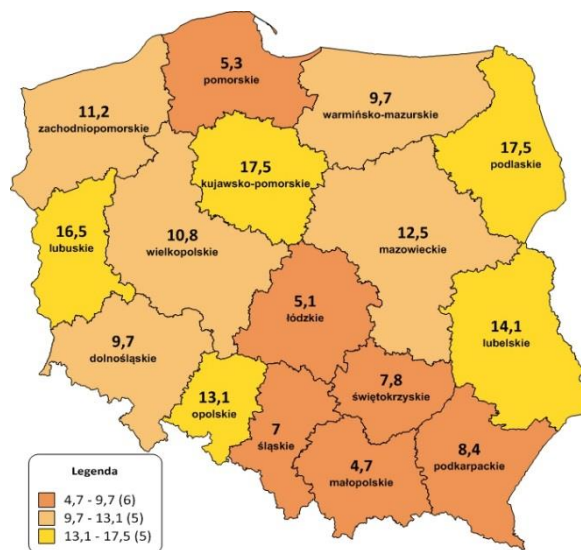
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2017 na 10 tys. mieszkańców w województwie podlaskim przypadało ok. 51 łóżek, zaś w Polsce – ok. 49. Region zajmował 5 miejsce w kraju.
- W regionie od 2011 widoczna jest tendencja wzrostowa w zakresie wartości wskaźnika.
- Przeciętna liczba łóżek szpitalnych przypadająca na 10 tys. mieszkańców w województwie podlaskim była niższa od średniej krajowej jedynie w roku 2012.
- Wskaźnik nie wykazuje istotnych korelacji z pozostałymi wskaźnikami realizacji celów operacyjnych i strategicznych zawartych w Strategii.

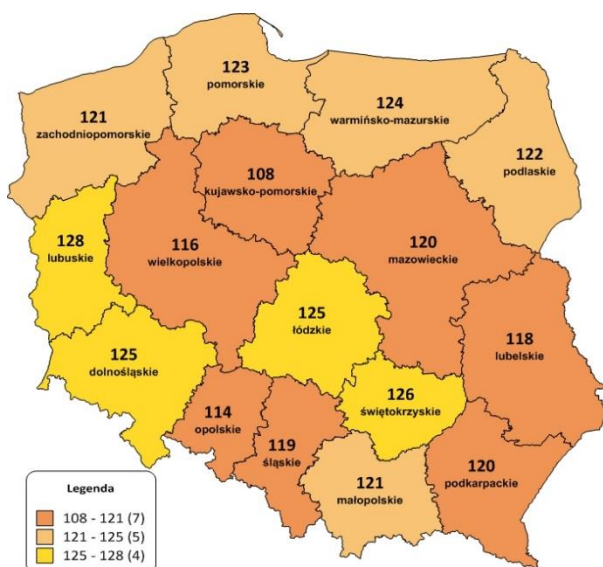
Mapa 29. Liczba zabitych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w 2016 roku²⁰

- Liczba zabitych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w województwie podlaskim w 2016 roku wyniosła 17,5.
- W latach 2005-2016 wartość wskaźnika wahała się, osiągając najniższą wartość w 2008 roku, a najwyższą w 2011.
- Od 2009 województwo podlaskie, na tle pozostałych województw zajmuje ostatnią pozycję, co oznacza, że w regionie, co roku, w wypadkach samochodowych ginie najwięcej ludzi w kraju.
- Wskaźnik nie wykazuje żadnych istotnych powiązań ze wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych określonych w Strategii.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 30. Liczba rannych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w 2016 roku²¹

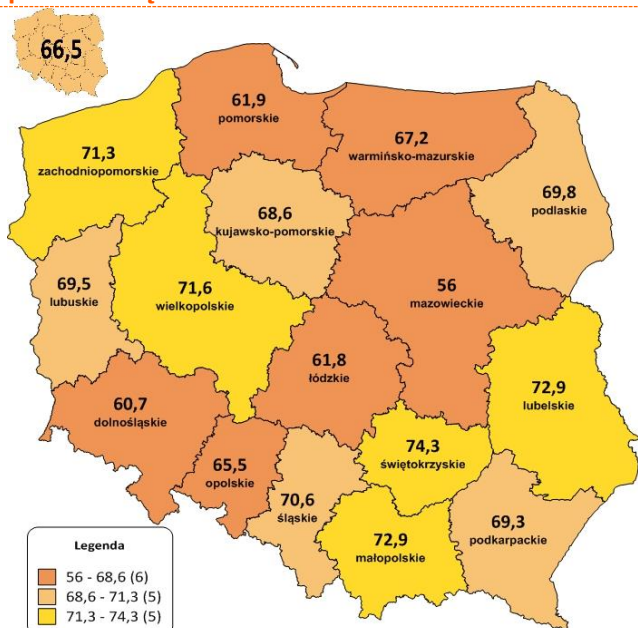
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2016 roku liczba rannych w wypadkach drogowych na 100 wypadków wyniosła 122 osoby i była zbliżona do wartości średniej dla kraju.
- W 2016 w porównaniu do roku 2015 odnotowano spadek o 2,9%, co spowodowało przesunięcie się województwa z 15 miejsca w Polsce na 10.
- Zmiana miejsca wynika m.in. z niewielkich różnic pomiędzy poszczególnymi regionami.
- Brak istotnych powiązań korelacyjnych z pozostałymi wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych.

²⁰ Analizowany wskaźnik jest destymulantą, czyli wskaźnikiem, którego spadek wartości pozytywnie wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą województwa.

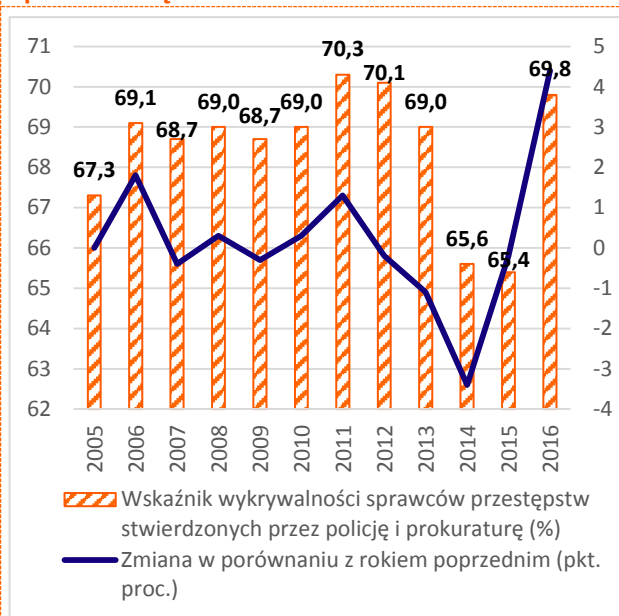
²¹ Analizowany wskaźnik jest destymulantą, czyli wskaźnikiem, którego spadek wartości pozytywnie wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą województwa.

Mapa 31. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 25. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę w latach 2005-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

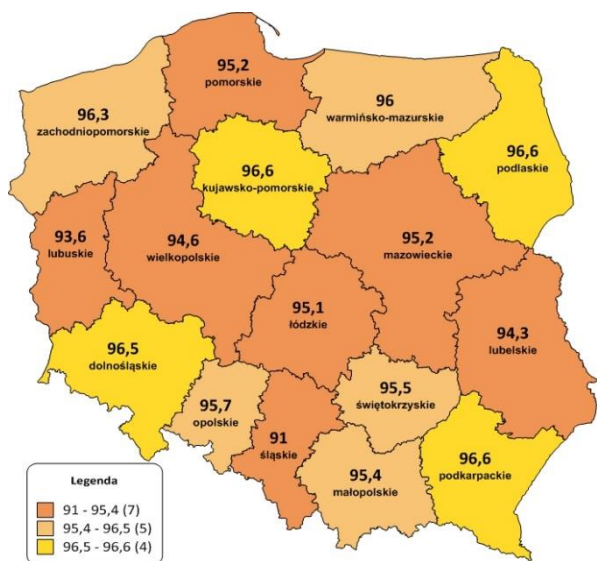
- W 2016 wskaźnik wykrywalności przestępstw w regionie wynosił 69,8%, natomiast w skali całego kraju – 66,5%.
- Województwo podlaskie charakteryzuje się wyższą wykrywalnością sprawców przestępstw, niż przeciętnie w kraju (7 pozycja wśród wszystkich regionów).
- Od roku 2012 zauważalny był spadek wartości wskaźnika, zarówno w województwie podlaskim, jak i w całej Polsce. Od roku 2015 odnotowano wzrost wartości wskaźnika, podobnie jak w całym kraju.
- Nie stwierdzono występowania istotnych powiązań z pozostałymi wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych.

Cel operacyjny 3.4 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
a. Edukacja ekologiczna i zwiększenie aktywności prośrodowiskowej społeczeństwa b. Ochrona powietrza, gleb, wody i innych zasobów c. Efektywny system gospodarowania odpadami d. Gospodarka nisko emisyjna (w tym efektywność energetyczna) e. Ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych	1. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w podziale na miasto i wieś 2. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacji w ogóle ludności w podziale na miasto i wieś 3. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) 4. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku

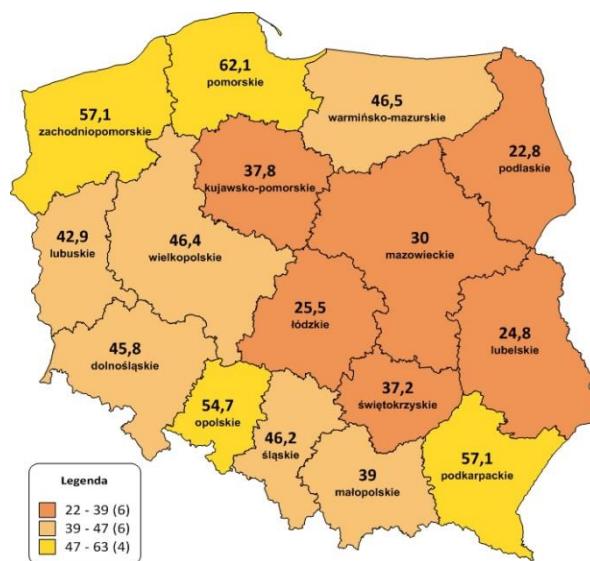

Mapa 32. Udział ludności w miastach korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

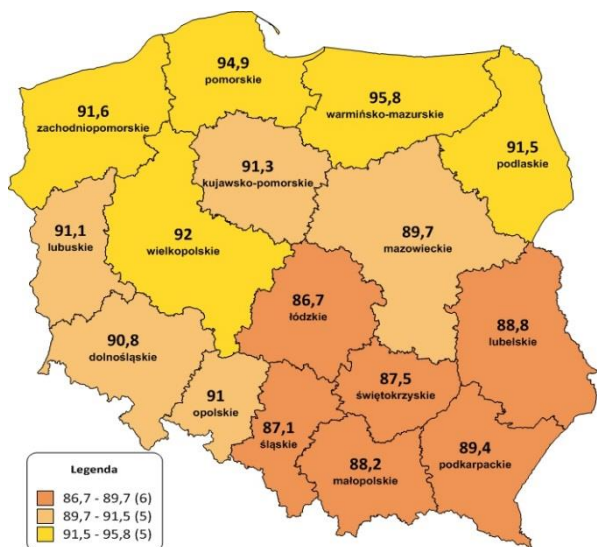
Mapa 33. Udział ludności na wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

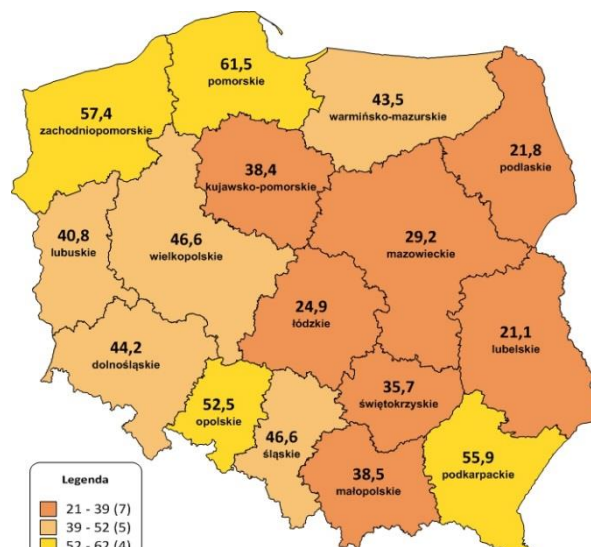
- Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w województwie podlaskim oraz średnio w kraju w miastach oraz na obszarach wiejskich charakteryzuje się trendem wzrostowym.
- Jednak dynamika zmian w przypadku województwa podlaskiego jest wolniejsza niż w Polsce. Mieszkańcy podlaskich miast stanowią wyższy odsetek korzystających z oczyszczalni ścieków niż średnio w Polsce.
- Natomiast w przypadku terenów wiejskich występuje tendencja odwrotna. W przypadku miast zaobserwować można zmniejszanie się, a na wsi zwiększanie dysproporcji pomiędzy województwem podlaskim a resztą kraju.
- Podlaskie miasta sklasyfikowane zostały w roku 2016 na pierwszym miejscu na tle pozostałych województw pod względem odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków, zaś podlaska wieś zajmuje ostatnią pozycję w kraju pod względem wartości analizowanego wskaźnika.

Mapa 34. Udział ludności korzystającej w miastach z sieci kanalizacji w ogóle ludności w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 35. Udział ludności korzystającej na wsi z sieci kanalizacji w ogóle ludności w 2016 roku

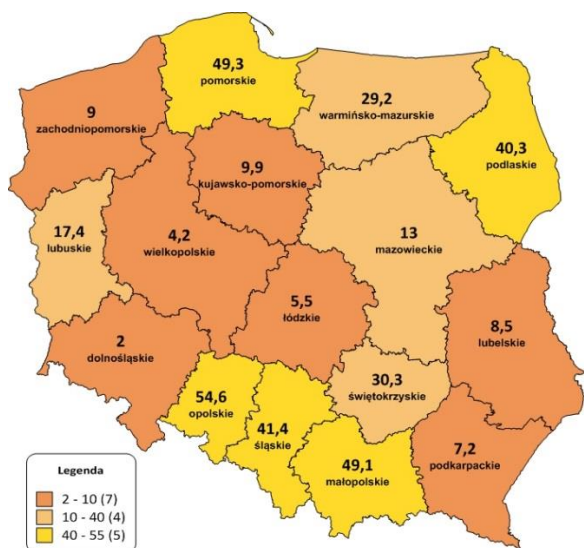

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Wskaźnik udziału ludności korzystającej z kanalizacji w ogóle ludności w podziale na miasto i wieś charakteryzuje się podobnym rozkładem jak wskaźnik udziału ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Wartość wskaźnika dla miast przewyższa średnią krajową o 1,5 pkt. proc.
- W ostatnich latach zauważalna jest analogiczna tendencja zmniejszania się dysproporcji między regionem a Polską. Zależność odwrotną zaobserwować można w przypadku obszarów wiejskich, w których zachodzi proces zwiększania się różnicy pomiędzy Polską a województwem podlaskim.
- W roku 2016 pod względem udziału mieszkańców miast korzystających z kanalizacji region został sklasyfikowany na 5 pozycji, zaś udziału mieszkańców wsi na 15 miejscu.

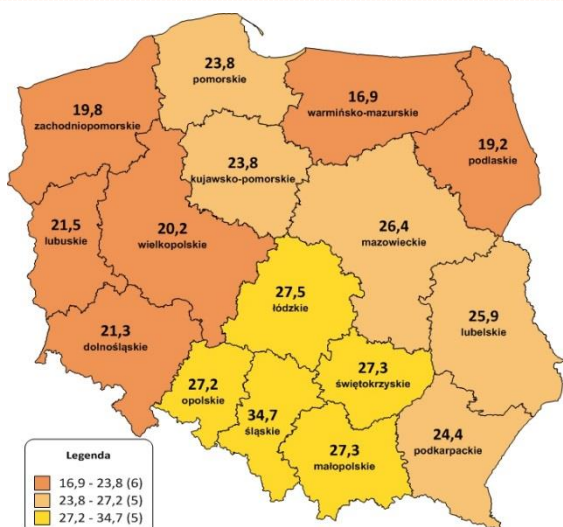
Mapa 36. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w 2016 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

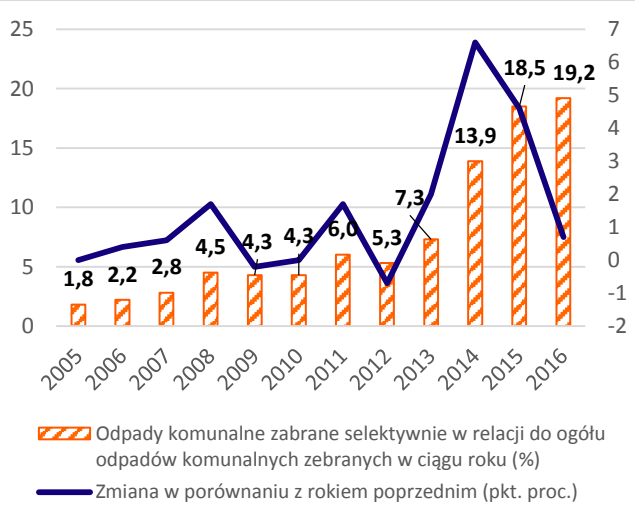
- W 2016 roku udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych wynosił 40,3%.
- Na tle pozostałych regionów region zajmuje stabilną piątą pozycję.
- W latach 2014-2016 w województwie podlaskim występowało sukcesywne zwiększanie się udziału odpadów poddanych odzyskowi.
- W całym analizowanym okresie województwo podlaskie charakteryzowało się wyższym udziałem odpadów poddanych odzyskowi niż w skali całego kraju.
- Wskaźnik nie wykazuje istotnych powiązań ze wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych ujętych w Strategii.

Mapa 37. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w 2016 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 26. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w latach 2005-2016 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Zarówno w województwie podlaskim, jak i w skali całego kraju występuje tendencja wzrostowa w zakresie odsetka odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w gospodarstwach domowych.
- Jednak region charakteryzuje się niższymi (przeciętnie o ok. 5 pkt. proc.) wartościami niż średnio w kraju.
- Województwo podlaskie zajmuje odległe pozycje na tle pozostałych regionów (15 miejsce w 2016 r., wyprzedzając jedynie województwo świętokrzyskie).
- Wartość wskaźnika wykazuje istotne korelacje ze wskaźnikami odnoszącymi do rozwoju gospodarczego, umiędzynarodowienia gospodarki oraz innowacyjności.
- Powiązania z innymi wskaźnikami z zakresu ochrony środowiska (udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych, udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem) świadczą o intensyfikacji działań mających na celu ochronę środowiska oraz propagowanie kwestii ekologicznych.

Analiza RIS3

Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3)²².

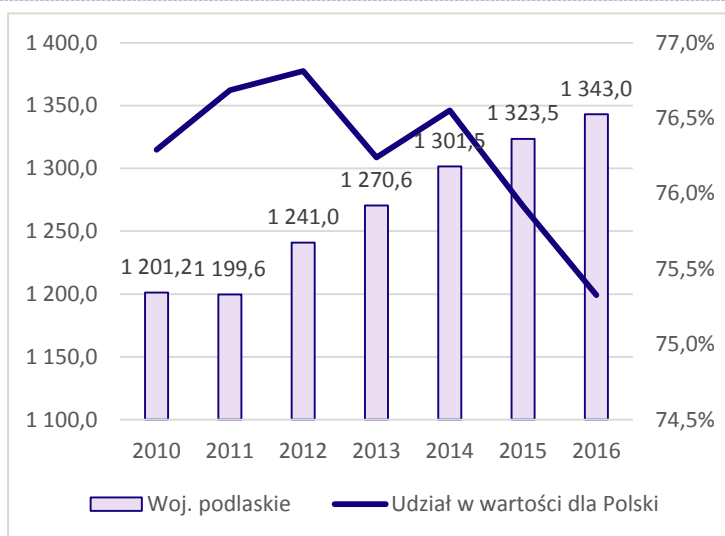
Monitoring Planu stanowi element systemu monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020.

Szczegółowy monitoring *Planu Rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3)* zawarto w Załączniku 9. Analiza RIS3.

Zakres analizowanych w procesie monitoringu danych obejmuje:

- ✓ Wskaźniki rezultatu:
  - liczbę przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym,
  - nakłady na działalność B+R relacji do PKB (w cenach bieżących),
  - udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem (w cenach bieżących).
- ✓ Wskaźniki pozwalające na obserwację trendów statystycznych w obszarach leżących w sferze zainteresowania rdzenia specjalizacji i specjalizacji wschodzących:
  - liczba pracujących (zatrudnionych), na poziomie grupy PKD,
  - wartość eksportu i dostaw wewnątrzspółnotowych na poziomie produktu,
  - wpływy z podatków PIT i CIT²³ na poziomie grupy PKD.

Wykres 27. Liczba przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL.

- Systematyczny wzrost liczby przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców.
- Zwiększanie dysproporcji pomiędzy liczbą przedsiębiorstw w województwie podlaskim a średnią liczbą przedsiębiorstw w Polsce.
- Spadek pozycji regionu na tle kraju.
- Plan zakłada wzrost liczby przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym do poziomu 1410 w roku 2020 (realizacja na poziomie 95%).

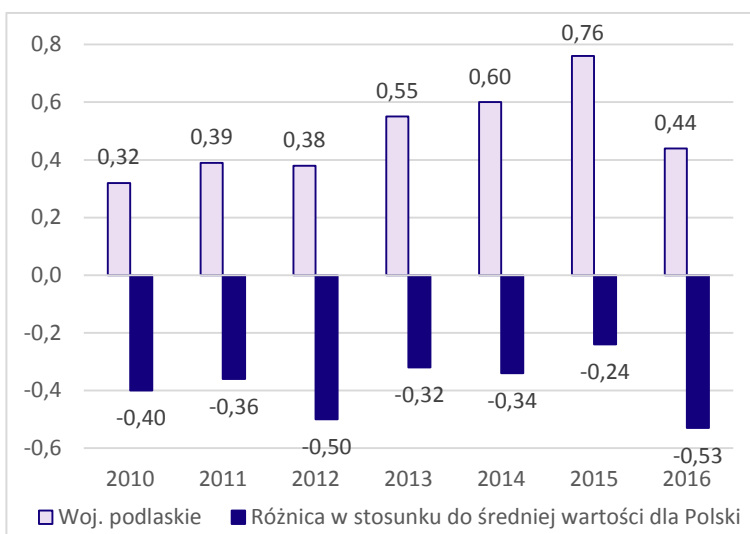
²² Załącznik do Uchwały nr 120/1431/2016 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 1 marca 2016 r. zmieniającej uchwałę w sprawie przyjęcia *Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ („RIS3”)*.

²³ W roku 2018 analiza została rozszerzona o dane dotyczące podatku VAT, obejmujące rok 2017.

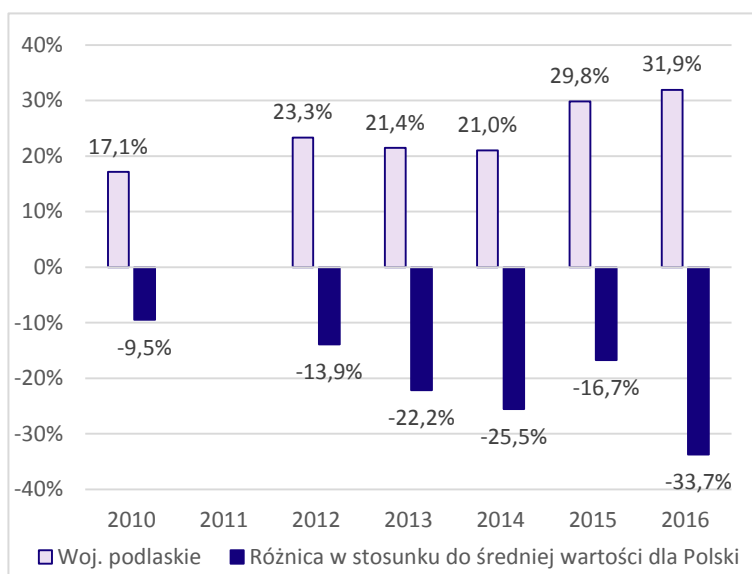

Wykres 28. Nakłady na działalność B+R relacji do PKB (w cenach bieżących)

- Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB w roku 2016, wyznaczone na podstawie szacunkowych wartości PKB, spadły w porównaniu do roku 2015 o 0,4 pkt. proc.
- Niezmienna 14 pozycja regionu na tle pozostałych województw.
- Utrzymywanie się dysproporcji pomiędzy województwem podlaskim a średnią dla Polski na poziomie ok. 0,4 pkt. proc.
- Plan zakłada wzrost udziału nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem do poziomu 0,9% w roku 2020 (0,76% w roku 2015, według szacunkowych danych w roku 2016 – 0,44%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL.

Wykres 29. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem (w cenach bieżących)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-BDL.

- Od 2014 wzrost udziału nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R (średnio 5% rocznie).
- Pogorszenie pozycji regionu na tle pozostałych województw (w 2016 r. – 15 pozycja).
- Powiększająca się różnica pomiędzy województwem podlaskim a resztą kraju.
- Plan zakłada wzrost udziału nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem do poziomu 36% w roku 2020 (31,9% w 2016 roku).

Tabela 2. Grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ²⁴ w latach 2010-2016

PKD	Nazwa	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
131	Przygotowanie i przedzenie włókien tekstylnych	b.d.	b.d.	b.d.	20,83	b.d.	b.d.	b.d.
283	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	6,30	7,26	7,49	7,43	7,66	8,37	8,20
105	Wytwarzanie wyrobów mleczarskich	5,43	5,97	6,50	6,41	6,71	7,03	7,15
012	Uprawa roślin wieloletnich	b.d.	2,76	4,53	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

²⁴ Sposób obliczania współczynnika LQ:

$$LQ = \frac{\text{pracujący w dziale PKD w woj. podlaskim}}{\text{pracujący w województwie podlaskim ogółem}} \cdot \frac{\text{pracujący w dziale PKD w Polsce}}{\text{pracujący w Polsce ogółem}}$$

Tabela 2. Grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ²⁴ w latach 2010-2016

PKD	Nazwa	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
478	Sprzedaż detaliczna prowadzona na straganach i targowiskach	b.d.	2,56	2,70	b.d.	b.d.	b.d.	1,69
301	Produkcja statków i łodzi	2,30	2,33	2,12	2,88	3,61	4,39	4,92
021	Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych	1,77	1,79	1,81	1,81	1,82	b.d.	b.d.
462	Sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt	1,11	1,65	1,78	b.d.	1,46	1,47	1,75
325	Produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne	b.d.	1,61	1,70	b.d.	1,63	1,73	1,58
106	Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych	1,21	1,26	1,44	1,42	1,40	1,59	1,40
016	Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach	1,42	1,40	1,38	1,53	1,53	1,48	1,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku.

- Odzwierciedlenie wśród grup PKD rdzenia inteligentnych specjalizacji.
- Ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory powiązane łańcuchem wartości ze względu na interdyscyplinarność możliwości interwencji oraz baku odpowiedniej klasyfikacji nie posiadają bezpośredniego przełożenia na sekcje i grupy PKD.
- Brak innych grup PKD wyróżniających się pod względem wartości współczynnika LQ.
- Wzrost wartości współczynnika LQ jest najbardziej widoczny w odniesieniu do sektora rolno-spożywczego i sektorów powiązanych z nim łańcuchem wartości.
- Wskaźnik LQ powyżej jedności oznacza, że w danej grupie PKD zatrudnienie w województwie podlaskim jest wyższe niż przeciętnie w Polsce.

Tabela 3. Towary w najwyższej wartości eksportu z województwa podlaskiego w roku 2016

Pozycja	Kategoria towarów	Wartość eksportu w mln zł	Udział w całkowitej wartości eksportu w roku 2016
1	Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	591,1	7,8%
2	Sery i twarogi	401,1	5,3%
3	Meble inne niż meble: do siedzenia, przekształcalne w miejsca do spania, lekarskie, chirurgiczne, dentystyczne, weterynaryjne i fotele fryzjerskie	326,7	4,3%
4	Podgrzewacze do wody i grzałki nurnikowe, elektr.; aparatura do ogrzewania, elektr.; urządzenia elektrotermiczne; oporowe elementy grzejne	307,6	4,1%
5	Artykuły budowlane z tworzyw sztucznych, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone	292,1	3,9%
6	Mięso z bydła, świeże lub schłodzone	260,3	3,5%
7	Ramy do obrazów, fotografii, luster lub podobnych przedmiotów, drewniane	209,8	2,8%
8	Kawa, nawet palona lub bezkofeinowa; łupinki i łuski kawy; substytuty kawy zawierające kawę naturalną w każdej proporcji	193,1	2,6%
9	Czekolada i pozostałe przetwory spożywcze zawierające kakao	187,8	2,5%
10	Mleko i śmietana, niezagęszczone ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego	149,6	2,0%
11	Budynki prefabrykowane	137,9	1,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowej Administracji Skarbowej.

- Poza branżami zaliczanymi do rdzenia specjalizacji w regionie występują inne silne branże, do których zalicza się sektor meblarski i wyrobów z drewna oraz urządzeń podgrzewających wodę.
- Wartość eksportu produktów z ryb była w 2016 roku najwyższa i stanowiła blisko 8% całkowitej sprzedaży.
- Produkty z ryb można zaliczyć do sektora rolno-spożywczego, jednak ze względu na specyfikę regionu (produkcja innych produktów spożywczych) można rozpatrywać je jako oddzielną specjalizację.

- W produktach o najwyższej wartości eksportu brakuje produktów wpisujących się w sektor medyczny oraz sektor szklarczy. Obie te grupy wykazują jednak stosunkową silną tendencją wzrostową.

Tabela 4. Przychody z tytułu podatków PIT, CIT i VAT w grupach PKD o największych wartościach współczynnika LQ (tys. zł)

PKD	Nazwa	Przychody PIT (tys. zł)					Przychody CIT (tys. zł)					VAT
		2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2017
131	Przygotowanie i przedzenie włókien tekstylnych	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
283	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	12878,1	14408	8555,3	16346,4	18477,0	7502,3	2878,4	-149,7	6780,5	4785,0	-26815,7
105	Wytwarzanie wyrobów mleczarskich	26751,1	29946,9	28032,1	29304,5	34896,3	30943,1	30436,0	33358,0	17385,0	26982,0	-380398,0
12	Uprawa roślin wieloletnich	285	171,4	149,7	74,7	815,8	68,5	175	64,4	0,6	0,2	-1345,8
478	Sprzedaż detaliczna prowadzona na straganach i targowiskach	2 211,8	2 392,3	3 306,4	3 619,3	3813,7	-0,2	1,7	-1,7	0	0	-5942,2
301	Produkcja statków i łodzi	2163,8	2211,6	4254,9	4610,4	9707,2	129,6	1423,1	922,2	130,5	1068,9	-3987,6
21	Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych	9390,7	9653,1	10471,4	10497,6	11076,9	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	-18,5	63584,4
462	Sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt	7612,2	8965,8	8596,4	10646,2	10302,7	218,4	245,7	159,2	769,5	931,1	-12139,1
325	Produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne	4198,8	3846,5	3782,8	3782,5	4357,4	5539,9	6361,0	3810,0	3848,4	2863,0	-2699,1
106	Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych	1538,9	1392,5	1453,9	1713,6	586,2	2179,5	1489,1	1539	2630,9	81,6	-3346,3
16	Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach	1444,3	1517,3	2024,4	1925,9	2233,2	96,1	252	121,9	122,6	84,5	-14058,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku.

- W sekcjach przypisywanych do rdzenia specjalizacji województwa podlaskiego nie odnotowano wyraźnego trendu wzrostowego w zakresie wpływów PIT i CIT.
- W grupach PKD charakterystycznych dla sektora rolno-spożywczego odnotowano najwyższe wartości przychodów z tytułu podatków PIT oraz CIT.
- Największa dynamika wartości przychodów z tytułu podatków PIT (w 2017 roku w stosunku do roku 2013) odnotowano w grupie produkcji PKD – gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych – 348,6% oraz uprawa roślin wieloletnich – 186,2%.
- Jedyną grupą PKD wpisującą się w inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego, w których odnotowano spadek wartości przychodów z tytułu podatku PIT są produkty wytwarzane z przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych.
- Największy przyrost przychodów z tytułu podatku CIT odnotowano w odniesieniu do produkcji statków i łodzi - wzrost o 724,8% (w roku 2017 w porównaniu do roku 2013) oraz w hurtowej sprzedaży płodów rolnych i żywych zwierząt – 326,3%
- Największy spadek przychodów z tytułu podatku CIT w latach 2013-2017 dotyczył upraw roślin wieloletnich (-99,7%) oraz wytwarzanych produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych (-96,3%).
- Dodatkowa analiza wpływów z podatku VAT, wprowadzona na życzenie Grupy roboczej ds. specjalizacji regionalnej gospodarki, nie wniosła oczekiwanej wartości informacyjnej ze względu na ujemne różnice pomiędzy podatkiem VAT naliczonym, a należnym.

Rekomendacje

1. W procesie aktualizacji Strategii szczególnej uwadze należy poddać kwestie przedsiębiorczości i poprawy jakości kapitału ludzkiego, które należy uznać za priorytetowe do stymulowania i wsparcia w zakresie rozwoju. Tym samym proces aktualizacji Strategii powinien uwzględnić
  - a. rewizję, uzupełnienia i korekty priorytetów,
  - b. lepsze dostosowanie wskaźników do monitorowania wizji rozwoju regionu.
2. W procesie aktualizacji SRWP rekomenduje się przegląd wskaźników monitorowania i lepsze dostosowanie katalogu wskaźników do monitorowania stopnia realizacji Wizji rozwoju województwa. Podstawowym wskaźnikiem wymagającym zmiany jest wskaźnik monitorowania celu głównego
3. Jakość życia: **przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym** na **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto**. Na wartość obecnie monitorowanego wskaźnika wpływ mają transfery rządowe w postaci dotacji, subwencji, zasiłków.
3. W obszarze ochrony zdrowia – wskaźniki operacyjne uzyskują w województwie „dobre” wartości, często przekraczające średnią dla kraju. Wszystko wskazuje na to, że region posiada „infrastrukturę” na dobrym poziomie ale **poziom umieralności ogólnej** jest wysoki. Konieczna wydaje się rewizja działań i ukierunkowanie na działania: **profilaktyki zdrowotnej oraz** inne, na które samorząd ma wpływ, a które przyczyniałyby się do zmniejszenia poziomu umieralności.
4. Niski poziom przeżywalności nowopowstających przedsiębiorstw powinien stać się bodźcem do poszukiwania rozwiązań w kierunku zwiększenia przeżywalności powstających firm.
5. Istotne jest zintensyfikowanie działań promocyjnych na rzecz upowszechnienia korzystania z e-usług w kontaktach z administracją.

SPIS TABEL

Tabela 1. Wskaźniki monitorowania celów strategicznych	7
Tabela 2. Grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ w latach 2010-2016	58
Tabela 3. Towary w najwyższej wartości eksportu z województwa podlaskiego w roku 2016	59
Tabela 4. Przychody z tytułu podatków PIT, CIT i VAT w grupach PKD o największych wartościach współczynnika LQ (tys. zł).....	60

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca w cenach bieżących (w zł) w latach 2005-2016 z prognozą do roku 2020.....	20
Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w latach 2005-2016 wraz z prognozą do roku 2020	22
Wykres 3. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w latach 2005-2016.....	23
Wykres 4. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB (ceny bieżące) w latach 2005-2016 (%).....	25
Wykres 5. Udział nakładów na działalność B+R ponoszonych przez podmioty gospodarcze w nakładach na działalność B+R ogółem w latach 2006-2016 (%).....	25
Wykres 6. Liczba uzyskanych patentów w latach 2006-2017.....	27
Wykres 7. Liczba podmiotów trzeciego sektora na 1000 ludności w latach 2005-2016.....	29
Wykres 8. Emisja metanu CH ₄ w latach 2010-2016.....	31
Wykres 9. Korzystający z instalacji gazowej w ogóle ludności w latach 2005-2016 (w %).....	33
Wykres 10. Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych oraz długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych w latach 2014-2017.....	34
Wykres 11. Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2005-2017 (EUR/os.)	35
Wykres 12. Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2005-2017 (EUR/os) w latach 2005-2017 z prognozą do roku 2020.....	36
Wykres 13. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce.....	37
Wykres 14. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce w latach 2005-2016 z prognozą do roku 2020	37
Wykres 15. Udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem w latach 2005-2017.....	38
Wykres 16. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2005-2016 (osoby, dynamika w %).....	42
Wykres 17. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2005-2016 z prognozą do roku 2020	43
Wykres 18. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w latach 2005-2016.....	44
Wykres 19. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w latach 2005-2016 z prognozą do roku 2020	45
Wykres 20. Współczynnik aktywności zawodowej (IV kwartale) osób w wieku 15-24 lata w lata 2005-2016.	47
Wykres 21. Współczynnik aktywności zawodowej (IV kwartale) osób w wieku 55 i więcej w lata 2005-2016	47
Wykres 22. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców	50
Wykres 23. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców	50

Wykres 24. Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2016	51
Wykres 25. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę w latach 2005-2016.....	53
Wykres 26. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w latach 2005-2016 (%)	55
Wykres 27. Liczba przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	57
Wykres 28. Nakłady na działalność B+R relacji do PKB (w cenach bieżących)	58
Wykres 29. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem (w cenach bieżących)	58

SPIS MAP

Mapa 1. Położenie geograficzne województwa podlaskiego	4
Mapa 2. Obszary chronione w województwie podlaskim	4
Mapa 3. Drogi w woj. podlaskim	5
Mapa 4. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w zł) w roku 2016	19
Mapa 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w roku 2016	21
Mapa 6. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym w latach 2005-2016 ...	24
Mapa 7. Nakłady na działalność innowacyjną na 1 przedsiębiorstwo przemysłowe, które poniosło takie nakłady (tys. zł) w latach 2010-2016	26
Mapa 8. Wartość dodana brutto na 1 pracującego (zł) w latach 2005-2016	26
Mapa 9. Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (%)	27
Mapa 10. Wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 20-64 lata wg BAEL (w IV kwartale) (%)	27
Mapa 11. Uczestnicy imprez organizacyjnych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców	29
Mapa 12. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w %	30
Mapa 13. Udział energii OZE wyprodukowanej w województwie w stosunku do zużycia energii w województwie	30
Mapa 14. Wskaźnik świadczenia usług e-administracji	32
Mapa 15. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu	32
Mapa 16. Odsetek podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu	32
Mapa 17. Pracujący w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego według lokalizacji siedziby zarządu w latach 2005-2016	39
Mapa 18. Drogi o twardej nawierzchni na 100 km ²	41
Mapa 19. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w 2016 roku	44
Mapa 20. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2016 roku	46
Mapa 21. Współczynnik aktywności zawodowej w 2016 roku	46
Mapa 22. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w 2016 roku	48
Mapa 23. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2016 roku	48
Mapa 24. Wskaźnik umieralności ogólnej w województwie podlaskim w 2016 roku	49
Mapa 25. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia kobiet w 2016 roku	49
Mapa 26. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia mężczyzn w 2016 roku	49
Mapa 27. Wskaźnik umieralności niemowląt w województwie podlaskim w 2016 roku (liczba zgonów na 1000 urodzeń żywych)	50
Mapa 28. Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców w 2016 roku	51
Mapa 29. Liczba zabitych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w 2016 roku	52

Mapa 30. Liczba rannych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w 2016 roku	52
Mapa 31. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę w 2016 roku.....	53
Mapa 32. Udział ludności w miastach korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w 2016 r.....	54
Mapa 33. Udział ludności na wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w 2016 r.....	54
Mapa 34. Udział ludności korzystającej w miastach z sieci kanalizacji w ogóle ludności w 2016 roku	54
Mapa 35. Udział ludności korzystającej na wsi z sieci kanalizacji w ogóle ludności w 2016 roku.....	54
Mapa 36. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w 2016 roku (%)	55
Mapa 37. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w 2016 roku (%)	55

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik 1. Metodyka monitoringu	
Załącznik 2. Zestawienie wskaźników monitorowania celów Strategii	
Załącznik 3. Analiza realizacji celów Strategii	
Załącznik 4. Analiza wskaźników kontekstowych	
Załącznik 5. Kierunki zmian w wartościach wskaźników	
Załącznik 6. Współczynniki korelacji pomiędzy wskaźnikami realizacji celów strategicznych i operacyjnych	
Załącznik 7. Efekty realizacji planów i programów rozwojowych, komponentów programów rozwojowych	
Załącznik 8. Wykaz działań podejmowanych w 2017 r. przez jednostki zaangażowane we wdrażaniu SRWP 2020	
Załącznik 9. Analiza RIS3	
Załącznik 10. Tabela finansowa	

